

We are Hiring

Company Drivers

Solo driver 50 cents per miles+Safety Bonus
3000 plus miles per week.

Call, Goldy Ph: 260-797-1122

BIG BAZAAR

Grocery, Sweets & Catering

5425 E. Thompson Rd. Indianapolis IN 46237

*Fresh Vegetables Every Thursday

*Chat House is OPEN 7 Days *New meat shop is open now, next to big bazaar

*Book your catering now.

Ask for, Baljinder S. Ben Ph: 317-640-2400

Like our Facebook page: BigBazaarIndianGrocery

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.

Landmark Realty

40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150, Plymouth, MI 48170

Call: 734-751-4455 Raj Shergill
rajsshergill@yahoo.com Associate Broker

Twentieth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email:punjabtimes1@gmail.com

ਸਿੱਖਾਂ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 20, Issue 38, September 21, 2019

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੀ 'ਕਾਲੀ' ਸੱਚਾਈ!

ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਸਿਰਫ ਖਾਨਾਪੁਰਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 312 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹੁਣ 2 ਹੀ ਨਾਮ ਬਚੇ ਹਨ। ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਥੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ 'ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ-ਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਸੂਚੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਸਹੀ ਉਤਰ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਿਣਵੇਂ ਨਾਮ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿਰਫ 5-7 ਨਾਮ ਹੀ ਬਚੇ ਹਨ। 2014 ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 169 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਰਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ 2011 ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ 142 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕੱਢੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿ

ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 312 ਨਾਮ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ? ਇਹ ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਲੰਮੀਆਂ

ਰੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉੱਜ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ; ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸੂਚੀਆਂ ਪਿਛਲੀ ਅਸਲ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ 312 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕਣ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਅਜੇ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸੂਚੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਨਿਸਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹਾਦਸਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਾਫਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਪਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਰਕਾਰੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਾਰਨ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਵੰਗਾਰ ਪਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ 'ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ

ਨਿਰਾਦਰ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਾਫੀ ਭਖ ਗਿਆ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਡਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਾਮਲਾ ਭਖਦਾ ਦੇਖ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੋਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਆਫੀ ਵੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਬਾਰੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਰਾਜਪਾਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ-ਹਿੰਦੂ-ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਤੇ ਝਗੜਾਊ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਾਲੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ-ਅਜ਼ਮਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ

ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੋਤਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਈਕ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਕੁਝ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੇ ਲਿਆ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ, ਦੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਨਾ-ਬਰਦਾਸ਼ਤਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹ-ਰਗ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਜੀਵਨ ਮੁੜ ਧੜਕਣ ਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸਣਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ।

India Palace Restaurant And Banquet Hall

Restaurant-Fine Indian Cuisine

4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN (Ph:317-298-0773)

Banquet Hall Available Up to 550

Amber Indian Restaurant

Restaurant-Fine Indian Cuisine

12510 N. Meridian St., Carmel, IN Ph: 317-580-0828

We do private party's & catering at your home or business.

Call, Lakhvir S. Johal Ph: 317-709-7800

www.indianpalaceindy.com www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

BEST FARE GUARANTEE

WorldWide Travel 866 66 INDIA

734 838 9998

24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾ

Please call our office for more details on latest fares

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ

Regal Jewels

Ph: 773-262-4377

www.Regaljwels.com

ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ

Rajveer S. Gill 847-907-1525

2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659

Email: regaljewelsinc@gmail.com

Diamonds
ਡਾਇਮੰਡ
22kt Gold
22kt ਸੋਨਾ
24kt Gold
24kt ਸੋਨਾ

‘ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨਾਈਟ’ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ.), ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵੱਲੋਂ ‘ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨਾਈਟ 2019’ ਸਮਾਗਮ 9 ਨਵੰਬਰ, 2019 ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਆਰਲਿੰਗਟਨ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ‘ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 2020’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਜਿਨ ਦੇ ਹੈਮਨਜ਼ ਕਲਚਰਲ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ 11 ਅਪਰੈਲ 2020 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਸਪਿੰਦਰ ਰੈਣਾ

ਹਾਈਟਸ ਦੀ ਰੈਂਡ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਐਟਲਾਂਟਿਸ ਬੈਂਕੁਇਟਸ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਾਤਰੀ ਭੋਜ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਵਾਇਸ ਆਫ ਪੰਜਾਬ (2011)’ ਦੀ ਚੈਪੀਅਨ ਜਸਪਿੰਦਰ ਰੈਣਾ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਰਾਜਨ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਸਜਾਉਣਗੇ। ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ‘ਜਸ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ.ਵੀ.’ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਜਲਵੇ ਜੱਗੀ ਦੇ’ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਜਗਤਾਰ ਜੱਗੀ ਕਰਨਗੇ। ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਆਮ ਟਿਕਟ 50 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਟੇਬਲ ਲਈ 100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਟਿਕਟ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਹੋਰ ਖਰਚਾ ਵੀ ਸ਼ਮਲ ਹੈ। ਪਾਰਕਿੰਗ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੰਦਤਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੋਰਡ, ਸਾਰੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰਾਂ ਨੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ‘ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨਾਈਟ 2019’ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਖਰੀਦ ਲਈਆਂ ਜਾਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਸੀਮਤ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਓ’ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਟਿਕਟਾਂ ਆਨਲਾਈਨ www.sulekha.com ਤੋਂ ਜਾਂ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 847-359-5727 ਜਾਂ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ‘ਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੈਵੇਲੀਅਨ ਸਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਦੀ ਚੌਥੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ‘ਤੇ ਸਥਿਤ ਇਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਦੀ ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚੱਲ ਗਈ। ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਇਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਪੰਜ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਇਕ ਗੋਲੀ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚ-ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਆਏ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸੀ ਸੁਮਿਤ ਸੈਣੀ ਦੀ ਲੱਤ ‘ਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗੀ ਤੇ ਉਹ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਇਸ ਸਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ।

ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਥੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਣਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਸਾਹਿਬਆਣਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਿੰਦੀ ਤੇ ਬੁਲਾਰਾ ਵਾਸੀ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜਨ ਸੰਧੂ

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ., ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਬਿਨਾ ਨਵੇਂ-ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਭਾਸ਼ਾ, ਕਲਾਵਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਹਤ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਇੰਡੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਰੋਮੰਡ ਸਟਰੀਟ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਏਕੜ ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਥਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਮ, ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਗਰਾਊਂਡ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਅੰਤਰ-ਧਰਮ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਿਥੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋੜਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮੈਰੀਵਿਲ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭਰਵੀਂ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਸੂਝ ਕੰਮ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ

ਗਿੱਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੱਟ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ, ਓਲੰਪੀਅਨ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਰੋਮੰਡ), ਮਾਸਟਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਦੇ ਨਾਂ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਵਫਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਰੱਖਿਆ।

ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਫਦ ਵਿਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ-

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਮੈਰੀਵਿਲ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਾਲੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿੱਘਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

Gurdwara Sikh Satsang of Indianapolis

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ (ਮੁੱਖ 31 ਰਾਗਾਂ) ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ

ਰਾਗ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ

Dr. Gurnam Singh ji
Dean Punjabi University Patiala

Bhai Sarabjit Singh ji
Hajoori Ragi Shri Darbar Sahib

Bhai Anantvir Singh ji
U.S.A

Bhai Karamjit Singh ji Shaant
U.S.A

Ustaad Raghbir Singh ji
U.S.A

Friday 27th Sep	ਰਾਗ ਕੀਰਤਨ	5:30 PM To 9:00 PM
Saturday 28th Sep	ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	6:00 AM To 9:00 AM
Saturday 28th Sep	ਰਾਗ ਕੀਰਤਨ	5:30 PM To 9:00 PM
Sunday 29th Sep	ਰਾਗ ਕੀਰਤਨ	10:30 AM To 2:30 PM

Punjab Gharana Academy of Music

ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

For More Information

Amandeep Singh - 317-850-2545

Chirjeev Kaur - 317-446-3539

Gurpreet Singh - 317-748-7164

Paramjit Singh - 317-408-0785

Media Coverage By

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ
ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਸਤਾਦ

Prof. Ranjit Singh ji

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ:

GURDWARA SIKH SATSANG
10950 SOUTHEASTERN AVE
INDIANAPOLIS IN 46239

GURDWARA SIKH SATSANG

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 29 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਾਫਲਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ-ਮਿਸ਼ਾਕਾ, ਸਾਉਥ ਬੈਂਡ, ਫਿਸ਼ਰਜ਼, ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਤੇ ਗਰੀਨਵੁਡ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਕੈਟਨ ਤੇ ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਰੀਰੋਂ ਨਕਾਰੇ ਇਕ ਲੋੜਵੰਦ ਨਾਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਪੂ ਫੋਨ: (847) 975-3877, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਫੋਨ: (847) 809-6145, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਫੋਨ: (847) 991-7761 ਜਾਂ ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਫੋਨ: (224) 456-8096 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਤੋਂ ਅੰਗਰੀਣ, ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ 27ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ (ਪੀ. ਐਚ. ਓ.) ਵਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਉਂਦੀ 29 ਸਤੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਬਾਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਦੱਸੇ ਜਾਣਗੇ।

ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ 2005 ਵਿਚ

ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੰਡਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ 8 ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਅੱਠ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਏਜ਼ਿਲ ਸੇਜ਼ੀਆ ਕਮਲਦਾਸ (46), ਮੁਕੁਲ ਚੁਘ (24), ਗੁਲਾਬ ਗੁਲਾਬ (45), ਦੀਪਕ ਮਨਚੰਦਾ (43), ਪੀ ਨਰਾਇਣਸਾਮੀ (58), ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (29), ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (28) ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਐਮ ਵਰਮਾ (45) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਕਮਲਦਾਸ ਨੂੰ 25 ਸਾਲ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮੇਲ ਅਤੇ ਕੁਰੀਅਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਖੋਪ ਮੰਗਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੁਈਨਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਗੋਦਾਮ 'ਚੋਂ ਆਪਣਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਕ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਸਨ।

ਓਟਾਰੀਓ ਦੇ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ 21 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੋਕੀਨ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 21 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੋਕੀਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਓਟਾਰੀਓ ਤੋਂ ਹਨ।

ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ (ਆਈ. ਐਮ. ਪੀ. ਡੀ.) ਨੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ-ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (57) ਅਤੇ ਸਾਲਾ ਜਗਦੇਵ ਸੰਦਾ (55) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ 9 ਵਜੇ ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਦੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਾਈਵੇਅ 465 ਉਪਰ ਕੈਨਟੋਕੀ ਐਵੇਨਿਊ ਐਗਜ਼ਿਟ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਓਟਾਰੀਓ ਦੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਵਾਲੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਟਰੱਕ ਰੋਕ ਕੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਗ ਬੁੱਕ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਂਦੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁੱਜੀ ਫੰਡ ਦਾ ਲਾਭ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਨਵਰੀ 2020 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬਰਾਮਦ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਛੋਟ (ਆਰ.ਓ.ਡੀ.ਟੀ.ਈ.ਪੀ.) ਨਾਮ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਖਜਾਨੇ 'ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਆਈ. ਐਮ. ਪੀ. ਡੀ. ਨੇ ਟਰੱਕ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ 88 ਕਿਲੋ ਕੋਕੀਨ ਟਰੱਕ 'ਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 2.1 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਓਟਾਰੀਓ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ: ਕੇਂਦਰ ਦੇਵੇਗਾ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਬਰਾਮਦ ਤੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਪੈਕੇਜ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਆਵੇਗਾ।

ਖਾਸ ਸੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦੀ ਤੋਂ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਤੀਜੇ ਵੱਡੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੰਡ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ 'ਚੋਂ ਅੱਧੀ ਰਕਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਊਸਿੰਗ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਫੰਡ ਉਗਰਾਹਣ ਲਈ ਨੇਮਾਂ 'ਚ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦਕਿ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਡਵਾਂਸ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਰ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

***Refinance up to 125% value of the house.**

- Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance).
- Self Employed and H1 Visa
- Jumbo loans
- Commercial Property With Business or Business Only.
- Business Equity Line of Credit.
- Multi Unit Investment Property.

ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਪਨਾਓ

ਮਹੀਨਾ ਅੱਸੂ ਤੇ ਕੱਤਕ

ਐਤਵਾਰ	ਸੋਮਵਾਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ	ਵੀਰਵਾਰ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਸਨਿਚਰਵਾਰ
1 ਅੱਸੂ 15 ਸਤੰਬਰ	2 ਅੱਸੂ 16 ਸਤੰਬਰ	3 ਅੱਸੂ 17 ਸਤੰਬਰ	4 ਅੱਸੂ 18 ਸਤੰਬਰ	5 ਅੱਸੂ 19 ਸਤੰਬਰ	6 ਅੱਸੂ 20 ਸਤੰਬਰ	7 ਅੱਸੂ 21 ਸਤੰਬਰ
8 ਅੱਸੂ 22 ਸਤੰਬਰ	9 ਅੱਸੂ 23 ਸਤੰਬਰ	10 ਅੱਸੂ 24 ਸਤੰਬਰ	11 ਅੱਸੂ 25 ਸਤੰਬਰ	12 ਅੱਸੂ 26 ਸਤੰਬਰ	13 ਅੱਸੂ 27 ਸਤੰਬਰ	14 ਅੱਸੂ 28 ਸਤੰਬਰ
15 ਅੱਸੂ 29 ਸਤੰਬਰ	16 ਅੱਸੂ 30 ਸਤੰਬਰ	17 ਅੱਸੂ 1 ਅਕਤੂਬਰ	18 ਅੱਸੂ 2 ਅਕਤੂਬਰ	19 ਅੱਸੂ 3 ਅਕਤੂਬਰ	20 ਅੱਸੂ 4 ਅਕਤੂਬਰ	21 ਅੱਸੂ 5 ਅਕਤੂਬਰ
22 ਅੱਸੂ 6 ਅਕਤੂਬਰ	23 ਅੱਸੂ 7 ਅਕਤੂਬਰ	24 ਅੱਸੂ 8 ਅਕਤੂਬਰ	25 ਅੱਸੂ 9 ਅਕਤੂਬਰ	26 ਅੱਸੂ 10 ਅਕਤੂਬਰ	27 ਅੱਸੂ 11 ਅਕਤੂਬਰ	28 ਅੱਸੂ 12 ਅਕਤੂਬਰ
29 ਅੱਸੂ 13 ਅਕਤੂਬਰ	30 ਅੱਸੂ 14 ਅਕਤੂਬਰ	1 ਕੱਤਕ 15 ਅਕਤੂਬਰ	2 ਕੱਤਕ 16 ਅਕਤੂਬਰ	3 ਕੱਤਕ 17 ਅਕਤੂਬਰ	4 ਕੱਤਕ 18 ਅਕਤੂਬਰ	5 ਕੱਤਕ 19 ਅਕਤੂਬਰ
6 ਕੱਤਕ 20 ਅਕਤੂਬਰ	7 ਕੱਤਕ 21 ਅਕਤੂਬਰ	8 ਕੱਤਕ 22 ਅਕਤੂਬਰ	9 ਕੱਤਕ 23 ਅਕਤੂਬਰ	10 ਕੱਤਕ 24 ਅਕਤੂਬਰ	11 ਕੱਤਕ 25 ਅਕਤੂਬਰ	12 ਕੱਤਕ 26 ਅਕਤੂਬਰ

4 ਅੱਸੂ (18 ਸਤੰਬਰ) ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦੂਜੀ
8 ਅੱਸੂ (22 ਸਤੰਬਰ) ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਦਿਵਸ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਪਹਿਲੀ
25 ਅੱਸੂ (9 ਅਕਤੂਬਰ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਚੌਥੀ
6 ਕੱਤਕ (20 ਅਕਤੂਬਰ) ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ 8ਵੀਂ ਅਤੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਦਿਹਾੜਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ 7ਵੀਂ
7 ਕੱਤਕ (21 ਅਕਤੂਬਰ) ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਦਿਹਾੜਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ 10ਵੀਂ
14 ਕੱਤਕ (28 ਅਕਤੂਬਰ) ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ

ਉਹੀ ਤਰੀਕ ਹਰ ਸਾਲ, ਠੀਕ ਇਤਿਹਾਸ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ।

ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ

Sikh Religious Society
1280 Winnetka St., Palatine IL 60067 Phone: (847) 358-1117
www.srschicago.org e-mail:contactus@srschicago.org

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!
ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!
ਹੁਣ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ
ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ

*ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਲਰਨਿੰਗ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਤੇ ਉਸੇ ਸਟੇਟ ਦਾ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਓ

*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai Cell:734-644-1010 Office:734-747-4298

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੇਗਾ 20 ਡਾਲਰ

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁਣ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਅੱਖ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਉਹ ਲਾਘੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤੋਂ 20 ਡਾਲਰ ਦੀ ਫੀਸ ਵਸੂਲੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਫੈਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਘੇ ਦੇ ਰੱਖ ਰਖਾਅ ਸਬੰਧੀ ਫੀਸ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਫੈਸਲ ਤੋਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘੇ ਲਈ ਸੇਵਾ ਫੀਸ ਵਜੋਂ 20 ਡਾਲਰ ਵਸੂਲਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਘਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਇਹ ਕਦਮ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘਾ
ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੈਸਲ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਫੀਸ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਫੀਸ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਖਰਚੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਬੋਤਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ।
ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਤੱਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਇੰਟਰਸਿਟੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਵਜੋਂ ਹਫਤੇ 'ਚ ਪੰਜ ਦਿਨ ਲੋਹੀਆ ਖਾਸ ਤੱਕ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਕੇਗੀ।
ਇੰਟਰਸਿਟੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 7.00 ਵਜੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ 2.40 ਵਜੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਪੁੱਜੇਗੀ। ਇਹ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਪਸੀ ਦਾ ਸਫਰ ਲੋਹੀਆ ਖਾਸ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ 3.35 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁਣ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਅੱਖ ਹੈ। ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਬਿਪਿਨ ਰਾਵਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ (ਪੀ.ਓ.ਕੇ.) ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਛੁਡਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ।
ਜਨਰਲ ਰਾਵਤ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜਿਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਏਜੰਡਾ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ

ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਥਲ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੁਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਥਲ ਸੈਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।
ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਜਿਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ (ਡੀ.ਓ.ਐਨ.ਐ.ਆਰ.) ਸੁਤੰਤਰ ਚਾਰਜ ਵੀ ਹੈ, ਨੇ ਜੰਮੂ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੌ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਏਜੰਡਾ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਆਈ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਰਾਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਕੋਲੋਂ 1216.39 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਤੈਅ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਜਲਦੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪੈਕੇਜ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫਸਲ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 46000 ਰੁਪਏ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰਾਲੇ

ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਅਨੁਜ ਸ਼ਰਮਾ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਹਾਲੀ ਦੇ ਆਈ.ਐਸ.ਬੀ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ (ਮਾਲ) ਕੇ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਆਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਬੰਧੀ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਰਾਵੀ

ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਰੂਪਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮੋਗਾ, ਪਠਾਨਕੋਟ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਆਰੰਭਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਅਨੁਮਾਨਤ ਨੁਕਸਾਨ ਦਰਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 66.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 5.37 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਪੀ.ਡਬਲਊ.ਡੀ. (ਬੀ.ਐੱਡ.ਆਰ.) ਵੱਲੋਂ 172.83 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ,

ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 38.72 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 577.7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 72.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 57.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 23.45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 202.54 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 2.84 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਸਲਾਂ ਦਾ 559.28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਉਧਰ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 22 ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਧੁੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਵਿਚ ਪਾਠ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਹਕੋਟ

ਤੇ ਫਿਲੋਰ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਸੜਕਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ, ਸਕੂਲਾਂ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 270 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਹੈ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਟੀਮ ਤੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ 78.25 ਲੱਖ, 29 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਬੰਨ੍ਹ ਵਿਚ ਪਏ ਪਾੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਧੁੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 83 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 15 ਰਜਵਾਹਿਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ 1.5 ਕਰੋੜ, ਮਹਿਰਾਜਵਾਲਾ ਵਿਚ 66 ਕੇਵੀ ਸਬ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ 200 ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰਾਂ ਤੇ ਮੀਟਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

'SERVING HUMANITY'
Dedicated to Guru Nanak Dev Jee' Teaching

MISSION: Help Poorest of the poor of Punjab villages breathe easier every day and help their youngsters to uplift them out of poverty.

Project: 'MERA PIND' 'MERA PUNJAB'

Since last few years, Foundation associates are helping needy families in dozens of villages. More than 70 NRIs are blessed by Waheguru to share 'Wand Shhako' their blessings. Many adopted their own village but some said 'any Punjab village is mine'. Help is provided to students, widows, childless elderly, handicaps etc. Some examples of beneficiaries receiving monthly help are:

- *Single mid aged landless women with three young girls (two are handicap)
- *80 yrs. plus old landless widow, who also lost her only son, still works when OK.
- *Uneducated landless young couple' first born son is almost blind.
- *Disabled widow of a small farmer raising two young kids.
- *Smart youngsters of poor families could not afford higher education expenses.
- *Mid aged totally blind man, no family member left, has no assets and no income.

ONE SPECIAL PROJECT: Desperate families, as mentioned above, exist in every village of Punjab. Unimaginable hardship is waiting for such families in flood ravaged villages. To ease their pain, this special project to help them is dedicated to 550th birth anniversary of Guru Nanak Dev jee. *Monthly help to the poor of flood ravaged villages for one year.*

- 10 poorest families each of each selected village to receive Rupees 1000 or 1500 monthly if widow.
- Total funds needed for each village: \$170/m to \$180/m. for one year.
- Adopt one village alone **OR** with friends **OR** commit any amount, we will pair.
- Full info like: Name of village, family details and contact/bank info will be provided.

PERSONAL TOUCH: Twice a year, our volunteers will connect you (phone/skype) with your beneficiaries. You transfer money directly. We will help how to transfer.

*Any Small Help Is Not Going To Lower Our Fortunate Standard Of Living But It Will Help The Poor Breathe Easier And Waheguru Will Bless You.

Note: Foundation does not collect money. 100% of your help goes directly to your designated beneficiaries. Adopt poor families of your own **OR** any village for continuous help. **OR** help poor of flooded villages for one year.

Contact info: Bhupinder S. Hundal, Ph: 630-802-2179
www.friendsofpunjabfoundation.org

Want to Buy/Sell Homes, THs, Condos!

Call Madan Khatri
Ph: 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

CALL TO BUY/SELL HOME TODAY!

Top Producer at the office in 2011-2013-2014
*****A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!!!*****

BHHS American Heritage
1010 Rohwing Road, Elk Grove Village, IL

Personalized Service-Committed To Quality

Solutions Financial Mortgage Company

Purchase & Refinance Your Home Loans

Cell 312-608-0006

2700 Patriot Blvd., Suite 110
Glenview IL 60026. Direct 312-608-0006
Office: 847-834-0100, Fax: 847-834-0106

AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904

Illinois Residential Mortgage Licensee.
Email: asingh@gosfmc.com
Web: www.gosfmc.com

ਛਪਾਰ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾੜਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਛਪਾਰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਜੰਮ ਕੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਖੇਰਿਆ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਜੰਮ ਕੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ

ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਦਾਖਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਨੇ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਖਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਨਹਿਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੁੱਠ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਏਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ

ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਲ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਡੇਹਲੋਂ: ਮੇਲਾ ਛਪਾਰ ਵਿਖੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਵਿਧਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਫੇਲਖ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲਖ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਹਿਲਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਸਿਰਫ ਸੋਨੀਆ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦਾ ਤੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਚੋਣ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹਲਕਾ ਦਾਖਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇਗਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸੈਟ' ਕਰਨ 'ਤੇ ਅੜੇ ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉੱਤੇ ਲਗਾਈ ਸੀਮਾ

ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਮੁੜ ਭਖ ਗਈ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਨੌਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ

ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ।

ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਰੋਕ ਦੇ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ 91ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ 15 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 117 ਵਿਧਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ 18 ਵਿਧਾਇਕ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੱਸਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ, ਘਰ ਘਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ 25 ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਪੂਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਤੀ ਗਈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਪੈਸਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 23 ਫੀਸਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਉਤਾਰਨ ਉੱਤੇ। ਸੂਬਾ ਸਵਾ ਦੇ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਰਾਣਾ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਾਭ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ 7 ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਨੇ 'ਆਪ' ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ 4 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀੜਸਾ ਤੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਅਰੁਣ ਨਾਰੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 91ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਦਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਵਫਦ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਖੋਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ

ਸੰਗਰੂਰ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਝੰਡੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਕਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੀਮਾਨ ਦਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਰੋਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਕੋਈ ਬੁਕਤ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਜਾਂ ਕੋਠੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਇਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਬਨਿਟ ਰੋਕ ਦੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਧਾਇਕ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਨੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਨੀਅਤ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਧੀਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਰਥਿਕ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਨਅਤ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਨਅਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਲੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਉਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ

ਡਰੱਗ ਕੇਸ 'ਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ: ਹਾਈਕੋਰਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਸੀਲਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ

ਅਨੇਕਾਂ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਹਨ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੱਡੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੈਂਚ ਮੁਹਾਰੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਸੀਲਬੰਦ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਮੁਖੀ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਤੇ ਆਰਮੀ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ 10 ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 10 ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਰਾਜਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਹਿਮ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਪੈਟਰੋਲ, ਪੇਂਟ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ ਸੁੰਘ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਮਨ ਨਾ ਲੱਗਣਾ, ਭੁੱਖ ਨਾ ਲੱਗਣਾ ਅਤੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ, ਪੇਂਟ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ ਸੁੰਘ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. 'ਚ ਉਕਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਉਕਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਗਭਗ 50 ਬੱਚੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਤੰਬਾਕੂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. 'ਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰੀਮ, ਭੁੱਕੀ, ਚਿੱਟਾ, ਹੈਰੋਈਨ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਰੀਜ਼ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਾਦੇ ਦੇ 'ਪਾਪਾਂ' ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਬਿਕਰਮ ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ: ਰੰਧਾਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਖੰਡਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ 'ਪਾਪਾਂ' ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਜਿਸ ਦੀ 13 ਅਪਰੈਲ 1919 ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ।

ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵੀ.ਐਨ. ਦੱਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਰ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ' ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਾਗੀਰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। 1920 ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਰਚ 1937 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਦਸਮਣ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ 13 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ 550ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਵੇਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਬਦਲੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ। ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰਸਿਮਰਤ ਤੇ ਬਿਕਰਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਗੇ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ।

ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ

Punjab Times

Established in 2000
20th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਾਲਾਤ ਬਹਾਲ ਹੋਣ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਮ ਵਾਂਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੰਝਲਾ ਮਾਰੇ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਲ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਇਦ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਰਾਹਤ 'ਤਰਜੀਹੀ ਅਧਾਰ' ਉਤੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੌਮੀ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਕੇ.ਕੇ.ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਵਾਂਗ ਕਰਨ ਲਈ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਸਬੰਧੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 'ਕਸ਼ਮੀਰ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ ਅਨੁਰਾਧਾ ਭਸੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਵਰਿੰਦਾ ਗਰੋਵਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਬੰਦ' ਰੱਖਣ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਿੱਝ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਰੋਵਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਮੋਬਾਈਲ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਜਨਤਕ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਰਸਾਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਸੀਨ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਇਦ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ, ਉਥੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਸੀਨ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਮੁੱਦਾ 'ਵਾਸਤਵਿਕ' ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਧਾਰਿਤ ਅਖਬਾਰ ਨਿਯਮਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸੋਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 5 ਅਗਸਤ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਇਕ ਵੀ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ। ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਮੁਕਾਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਤਾਅ ਵਾਰ ਹਟਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਟਾਕ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ।

ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਖੁਦ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਜਾਵਾਂਗਾ: ਗੋਗੋਈ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 'ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰਤਾ' ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਜਾਣਗੇ। ਗੋਗੋਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਿਉਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 9 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਨੌਂ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘੇ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖ ਰਹੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੀਫ਼ ਮਾਜਿਦ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘੇ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਨਾਰੋਵਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਨਾਰੋਵਾਲ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ 125 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਂਘੇ ਦਾ 86 ਫੀਸਦੀ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਲਾਂਘਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਬਲੋਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ। ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਿਨਾਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕਈ ਸਾਲ ਬਿਤਾਏ ਸਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਸਰਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਂਘਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 5000 ਸਿੱਖ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲਾਂਘੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਾਜਿਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ 76 ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਾਊਂਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਥੇ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਅ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਮਝੌਤੇ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਤਣਾਅ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਪਈ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਦੇ ਸਾਲ ਰੁਕੋ, ਫੇਰ ਦੱਸਾਂਗੇ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਕੀ ਹੈ।' ਡਾ. ਮਾਨ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰੰਗ, ਆਪਣਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਾਰਸ ਸਾਹ ਦੀ ਹੀਰ ਵਰਗੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਿੱਸਾਕਾਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ ਵਰਗੀ ਸੂਫੀਆਨਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ

ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਔਖੀ ਨਾ ਬਣਾਓ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਓ, ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਨਾ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਹਮਾਇਤੀ ਭੜਕ ਗਏ, ਫਿਰ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਮਾਨ ਤੋਂ ਮਾਇਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਵਰਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ 'ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਿਰ ਮੁਨਵਾਇਆ

ਲਖਨਊ: ਸਾਬਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਤਰਾ (82) ਤਕਰੀਬਨ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਝਾਂਸੀ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਭੇਤਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ (44) ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਖੰਡੋਲਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ।

ਝਾਂਸੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੌਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੁਨਵਾ ਲਿਆ। ਪੁਨੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਝਾਂਸੀ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਝਾਂਸੀ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਲਟੀ ਸਕਿੱਲ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਪੁਨੀਤ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੁਆਂਢੀ ਵੀਰੇਂਦਰ ਖੰਡੋਲਵਾਲ ਤੇ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤ ਰਾਜੀਵ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਵਾਇਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ: ਕਮਲਨਾਥ ਖਿਲਾਫ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜ ਰਹੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ. ਫੁਲਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕਮਲਨਾਥ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਮਲਨਾਥ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ, 1984 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਭੀੜ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਫੁਲਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦੋ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਨੇ ਕਮਲ ਨਾਥ ਖਿਲਾਫ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ ਹੈ।

ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ 'ਇੰਡੀਅਨ

ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ। ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸਾੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਮਲਨਾਥ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਮਲ ਨਾਥ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਕਾਬਲੋਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੇ 1984 ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਮਲ ਨਾਥ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਫੁਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਲ ਨਾਥ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਕਮਲਨਾਥ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਕਾਮਨਾ ਵੋਹਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਲ ਨਾਥ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੀ 'ਕਾਲੀ' ਸੱਚਾਈ!

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਦੀ ਪੂਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਦੀ ਸਹੀ ਉਤਰ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਉਹ ਨਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 80-90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਰਨ

ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕਈ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕੇ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀੜਣ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਦੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ, ਪੜਤਾਲਿਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸੂਚੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ | ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|---|--|--|

ਭੋਤਨਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਾਂਡ ਨੇ ਵਿਖਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਡ੍ਰਾਸਦੀ ਬਾਰੇ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੋਤਨਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਤਸਵੀਰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 5 ਜੀਅ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 5 ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਵਿਕਦੀ ਗਈ, ਪਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਹੌਲੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਤ ਕਨਾਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ 14 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਗੜ੍ਹਮਾਰੀ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੁਫੇਰੇ ਹਨੇਰਾ ਦਿੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੜਦਾਦਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ 13 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜੋ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਹੋਈ ਸਿਰਫ 6 ਕਨਾਲ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ (ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਦਾਦਾ) ਸਿਰ ਪੈ ਗਈ। ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਦੀ ਗਈ। ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੜ੍ਹਮਾਰੀ ਨੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦਾ 57,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮਾਂ ਹਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 7 ਕੁ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ 82,000 ਛਿਮੀ ਵਿਆਜ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਵਪ੍ਰੀਤ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਪੜਖਾਈ ਵੀ ਛੁੱਟ ਗਈ। ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਅਣਵਿਆਹੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਾਫੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 5 ਜੀਅ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਸਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਖਬਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 1997 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ-ਪੱਖੀ ਅਸਰ ਵਧੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 900 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁਝ ਕਦਮ ਜ਼ਰੂਰ ਉਠਾਏ ਹਨ। 36,00 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 5 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ 7,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਮਾਯੂਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾ ਰਿਹੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ

ਟੱਲੇਵਾਲ: ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਖਮਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਲੂਮ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਛੁਡਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਜੋ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰਜ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦਿਵਾਲੀਏ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰਜ਼ੇ 'ਚ ਉਲਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ 57,330 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭੱਜ-ਠੱਠ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਤੀਹਰੇ ਤਲਾਕ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮਹਿਲਾਵਾਂ (ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ 2019 ਜੋ 'ਤੀਹਰੇ ਤਲਾਕ' ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 30 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-6", ਕਲੀਨ ਸ਼ੇਵ, ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 661-444-3657 (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਟਾਈਮ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable match for a beautiful US born, Hindu Nai, divorced girl, 30 years, 5'-2". Have Masters in English, worked as an English professor, currently doing final year of law. All family well settled in New York. Please contact: 516-590-9117

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ 40 ਸਾਲਾ ਕੱਦ 5' 2" ਵਿਧਵਾ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਜਾਂ ਅਣਵਿਆਹੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ 35 ਤੋਂ 45 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹੋਰ ਬੱਚਾ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਲੜਕੀ ਦੀਆਂ 4 ਤੇ 12 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 5 ਕਿੱਲੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਤੋਹ-ਮੋਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਭਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬਿਜਨਸ ਹੈ। ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੜਕੇ ਦੀ ਸੈਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਈਮੇਲ: jhajjkaur2501@yahoo.com

Suitable match for a beautiful US born divorcee Nai girl of 31, 5'-2", doing final year of law, all family well settled in New York. Please contact: 516-590-9117

Looking for a well qualified Manglik male, Engineer or Doctor, US citizen or green card holder for Sikh Ramdasia girl, 34 yrs, 5'-5", Software Engineer, working as Manager in a reputed MNC in USA, Interested please contact: 1-732-749-0791; email: nina.matrimony@gmail.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Help Needed With Household Work And Caring For Elderly Mother For A Punjabi, Indian Family.

Live-in (Important). Aurora, Illinois.
Visa / No Visa. Need Immediately
Please Contact:
Sunita 773-370-7106

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!! Domestic fares available

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਅਨ ਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਅੰਬਰ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ (ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ
ਫੋਨ: 317-709-7800

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਦਾ ਅਸਰ

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਉਤੇ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਬਾਗੀਂ ਖਿੜੀ ਬਹਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਪਤਝੜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂਆਂ, ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਫੋਨ: 403-616-4032

ਕਦੇ ਵੀ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਯਾਨਿ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਕੱਦ (Altitude) ਉਸ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਰ (Attitude) ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਸੂਲ, ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਬੇਅਸੂਲ, ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਮਾੜਾ ਅਤੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਭਰਿਆ ਇਨਸਾਨ ਸਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਉਚਾ ਆਪਣੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਦੋਂ ਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਬਾਰਾ ਭਾਵੇਂ ਕਾਲਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਲਾਲ, ਉਹ ਉਚਾ ਅੰਦਰ ਭਰੀ ਗੈਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਗੁਬਾਰੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਹਵਾ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਉੱਡੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅੰਦਰ ਭਰੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਚਾ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੋ, ਮਨੁੱਖ ਧਨ ਦੌਲਤ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਸੋਚ ਕਰਕੇ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਹੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਸੁਹਿਰਦ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਜਾਂ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਕਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁੱਸਾ, ਖਿੜ ਅਤੇ ਸਾੜਾ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਢਾਹੂ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਘਰਾਂ, ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਚੋਲੇ ਵਿਚ ਢਾਹੂ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕੋਈ ਚੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਂਟ-ਕੋਟ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਫਿਲਾਸਫਰ ਬਲੇਜ਼ ਪਾਸਕਲ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਦਿਮਾਗ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ।” ਸੁਣ ਕੇ ਪਾਸਕਲ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਕੱਢ ਦੇਂਦੇ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਜਾਹ, ਦਿਮਾਗ ਆਪੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।” ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੀਂਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਵੱਡਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਲਈ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ।

ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਦਲੇਰੀ

ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਖਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਢਾਹੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਹੇਗਾ, “ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।” ਐਸੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਹੇਠਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, “ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਅਫਸਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਮੈਂ ਸਭ ਸਿੱਧੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।” ਆਪਣੀ ਅਫਸਰੀ ਦੱਸਦੇ-ਦੱਸਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਧਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਨ ਦੀ ਵੀ ਲੁੱਟ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ

ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਸੁਹਿਰਦ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ।

ਅਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਲੇਰੀ ਅਸੰਭਵ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਸੰਭਵ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਵ-ਸੁਭਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਘਰ, ਦਫਤਰ, ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਉਸਾਰੂ, ਭਾਵ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਹੇਠਲਾ ਸਟਾਫ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਤੀਰੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵੀ ਵੱਧ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਪਸੀ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਢਾਹੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਘਰ, ਦਫਤਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਬੇਇਮਾਨ ਹੋਣਗੇ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਣਗੇ।

ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪਤਾਪਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਆਏ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੱਟ ਪਿਆਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਔਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਐਵੇਂ ਭੱਜ-ਭੱਜ ਕੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।”

ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਗਲਤੀਆਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਿਰਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਮਰ ਵਰਤਾਓ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਮਰਤਾ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਘੱਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵੱਧ

ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪ-ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਵੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਗੁਆ ਕੇ ਨਿੱਖੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੱਚਰ ਗੀਤ, ਘਟੀਆ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵੱਧ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਚੰਗਾ ਬੋਲਣ, ਚੰਗਾ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉੱਜ, ਚੰਗਾ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਵਸਤੂ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸੌਣ, ਸਵੇਰੇ ਜਲਦੀ ਉਠਣ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਘਟਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਟੀ. ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲ ਵੇਖਣੇ, ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਸੁਣਨੇ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਘਟਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਟੀ. ਵੀ. ਨਾਟਕਾਂ, ਫਿਲਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ, ਕਤਲ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਅਤੇ ਤਲਾਕ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਡੇਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਕਸ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਘੁਮਾ ਕੇ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੀ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ਹੀਣਤਾ, ਕੁਤਿੱਤਣ, ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ,

ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਇਕੱਲਪਣ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਬੁਰੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਇਸ ਕਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਚਲਾਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੋਚ ਦੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਗਊਆਂ ਦੇ ਵੱਗ ਵਿਚ ਰਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਘਾਹ ਹੀ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਗਊਆਂ ਦੇ ਵੱਗ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਦੀ ਚਿਣਗ ਰੱਖ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਉਮੈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਯਾਨਿ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਹਉਮੈ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਯਾਨਿ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸਵੈਮਾਣ ਵਾਲਾ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ, ਪੁਸ਼ਿਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਢਾਹੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸਵੈ-ਕੇਂਦਰਤ ਤੇ ਘੁਮੰਡੀ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਦਲੇਰੀ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ 'ਤੇ ਖੁਸ਼

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੰਮ-ਕਾਰ ਵਿਚ ਟਾਲਮਟੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਰੂ, ਭਾਵ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਲ ਗਿਣ ਕੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬਥੇਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਤੰਦਰੁਸਤ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਥੇ ਗੱਲਬਾਤ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰੇਗਾ, ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਦਿੱਖ ਤੇ ਚਾਲ-ਚਾਲ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਸੇ ਲੋਕ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ, ਸੌਂ ਕੇ, ਖਾ-ਪੀ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਟਤੀ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਢਾਹੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਸਤ ਚਾਲ ਵਾਲਾ, ਢਿੱਲਤ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਸਿਰ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦਾ ਨਿਰਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਖੁਸ਼ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਸੌਣਾ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਤੇ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜਿਥੇ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੋਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤੀ, ਸਾਫ ਅਕਸ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਗਾਂ ਵਧੂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਨ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਿਯਮਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਹਰ ਹਿੱਸਾ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦੈ

ਸਿੰਗਾਪੁਰ: ਨਿਯਮਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਹਰ ਹਿੱਸਾ ਚਾਹ ਨਾ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਏਜਿੰਗ ਜਨਰਲ ਵਿਚ ਡਾਫੀ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ 36 ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਊਰੋਇਮੇਜਿੰਗ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਫੋਂਗ ਲੇਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਚਾਹ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਯਮਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਉਮਰ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹ ਪੀਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਤੇ ਨਸਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਸਾਲ 2015 ਤੋਂ 2018 ਦਰਮਿਆਨ ਸੱਠ ਸਾਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਾਲੇ 36 ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਜਿਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ 25 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਾਰ ਗਰੀਨ ਟੀ ਜਾਂ ਬਲੈਕ ਟੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਹਰ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।

ਮੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਸਕਣਗੇ!

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਧ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮੁਲਕ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਿੰਨੀ ਨਾ ਸਹੀ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਵੀ ਪੈਰੋ-ਪੈਰ ਵਿਗੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਹ ਲੁਕਿਆ ਭੇਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀਕਰਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਹੇਠ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨਾਂ 'ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ' ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲੋਂ ਅਚਾਨਕ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਖਿਆਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਕਹੀ ਗੱਲ ਇਥੇ ਰਹਿ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ 72 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਬੇਬਰੋਸਗੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਗਈ, ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਵਕਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਕਹਿ ਕੇ ਹਟੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨਿਰਮਲਾ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮੰਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟ

'ਤੇ ਪੋਚਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਫਿਰ ਦਾਗ ਉਭਰ ਆਏ। ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਕੰਮ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਘਟ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਏਨੀ ਘਟ ਗਈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਲੋਅਲੈਂਡ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਕੰਮ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁਰਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੇਖੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹਾਲ ਉਹੋ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ 19 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਸਾਂ ਸੁਧਰਿਆ ਸੀ। 19 ਕੁ ਸਾਲ ਲੰਘ ਕੇ ਮੁੜ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਸੰਕਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਨਿਰਮਲਾ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਥਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀਆਂ ਓਲਾ ਤੇ ਓਬਰ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਉਭਰੀ 'ਮਿਲੇਨੀਅਲ ਜਨਰੇਸ਼ਨ' ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਏਦਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਹਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਿਲੇਨੀਅਲ ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲੋਕ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸੋਚ ਅਪਨਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਾਰਾਂ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੋਟਰ-ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੰਕਟ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਹੈ।

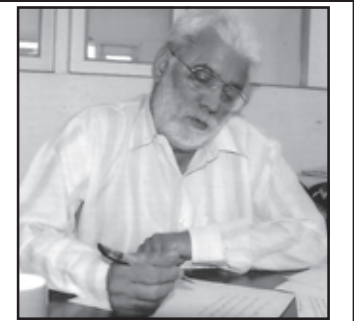
ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਰੋਮਨ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਮਿਲੇਨੀਅਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਬੱਚੇ ਇਸ ਮਿਲੇਨੀਅਮ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ 'ਮਿਲੇਨੀਅਲ ਜਨਰੇਸ਼ਨ' ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚੇ ਸਾਲ 1981 ਪਿੱਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000 ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਡਲਟ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ 'ਮਿਲੇਨੀਅਲ' ਹਨ। ਸਾਡੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਇਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਖਰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਤੇ ਸਸਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ

ਗੱਡੀ ਧੋਣੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤੇਲ-ਪਾਣੀ ਵੇਖਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਕਸੀ ਬੁਰੇ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓਂ ਤੇਲ ਦੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚਣ, ਹਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਮੋਬਿਲ ਆਇਲ ਬਦਲਣ ਦੇ ਖਰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਘਸਾਈ ਜਿੰਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਟੈਕਸੀ ਸੇਵਾ ਸਸਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁਹਰੇ ਗੱਡੀ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ, ਲੋਕ ਗੱਡੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਕਤਲ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਓਥੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ। ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਨਾਲ ਇਹ ਝੰਜਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ।

ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖਤੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕੋਤਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨੁੰਮੁਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿੰਨੀ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸੇ ਕੋਲੋਂ ਖੰਡਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਹੋ ਗੱਲ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰਕਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮਾਲ ਬੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਵਿਕਦਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਅਚਾਨਕ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨਪੀਠ ਐਵਾਰਡੀ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਆਖੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਸਤੇ ਮਸਾਂ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਟਰੈਕਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲੱਖ ਟਰੈਕਟਰ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਲੋਹਾ ਖੇਤ ਵਿਚ ਖਿਲਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਲੰਮੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਤਦਾਦੇ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਏਦਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਦਾਦੇ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਾਦੇ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਬਾਪ ਏਦਾਂ ਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਨੌਬਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬੰਦ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋਣਗੇ, ਏਥੇ ਬਣਦਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆਵੇਗੀ। ਉਥੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰਕਰ ਆਪਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਅੱਗ ਕਿੱਦਾਂ ਬਲਦੀ ਰੱਖਣਗੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟ ਕੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਦੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਏਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸਿਰਫ ਕਮਾਈ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਆਖਰ ਉਹ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਘਰੀਂ ਬੈਠ ਜਾਣਗੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਟਾਈਮ ਬੰਬ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਅਹਿਮ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖਤੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕੋਤਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨੁੰਮੁਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿੰਨੀ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸੇ ਕੋਲੋਂ ਖੰਡਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਹੋ ਗੱਲ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰਕਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਉਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਜੋ ਮਾਰੂਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕੀ ਖੜੋਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਟੈਕਸੀ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਤੇ ਸਸਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ!

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਿਆਸਤ 'ਚੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਏ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਰੀਬ ਪੈਂਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਤ-ਵਿਅਸਤ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਆਸ਼ਰਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਰਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਪੁਰ
ਫੋਨ: +0061411218801

ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕਰਕੇ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲੇ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਠੱਪ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਨ। ਕਰਫਿਊ ਅਤੇ ਦਫਾ 144 ਕਾਰਨ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਧਿਅਮ ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਲੈਂਡ ਲਾਈਨ ਫੋਨ ਵੀ ਬੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵੀ ਬੇਵੱਸ ਹਨ। ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਖਿਲਾਫ ਵਰਜੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਾਤਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ ਦਿਲ ਦੇ ਕਰੀਬ 10 ਮਰੀਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਧ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਡਾਕਟਰੀ ਮਦਦ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ 4 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਨਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਈ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਪੰਜ ਸੱਤ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਦੱਸਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਹਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ 'ਸੇਵ ਹਾਰਟ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ' ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲ ਵਾਲੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤ ਤਹਿਤ ਘਾਟੀ ਦੇ ਉਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜਿਸਟ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਿਲਾ ਪੱਧਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ

ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਕੀਮ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 'ਸੇਵ ਹਾਰਟ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਵੱਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ' 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਸੁਨੇਹਾ 4 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਈ. ਸੀ. ਜੀ. ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਸੰਚਾਰ

ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਰਡੀਓਲੋਜਿਸਟ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ 'ਚ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਮਾਨਵੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਰੋਡ ਮੈਪ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਚਿਪਕਾਇਆ ਹੈ। ਜੇ

ਮੈਂ ਘਰ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਲੋੜਵੰਦ ਮਰੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਸ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਖੁਦਾ ਨਾ ਖਾਸਤਾ ਮੈਂ ਘਰ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ 'ਤੇ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਕਾਰਡੀਓਲੋਜਿਸਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਮੇਰਾ ਫੋਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਪਰਸੂਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਚਾਲਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਘਾਟੀ 'ਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਚਾਲਕਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਆਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਰਿਆਸਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੈਪਟਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਮਿਸ਼ੇਲ ਬੈਚਲੇ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਆਮ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤਮਾਮ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਲਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਮਾਮ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 21 ਸਤੰਬਰ 2019

ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

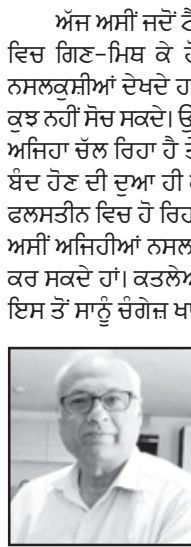
ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਜੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਸਲਾ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੋਧਣ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦਾ ਵੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਆਇਆ ਅਤੇ ਹਰ ਨੀਤੀਗਤ ਪੈਂਤੜੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਝੱਟ ਪੈਰ ਖਿੱਚ ਲਏ। ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਾਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੋਧਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2024 ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤਕ ਹਿੰਦੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਐਲਾਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤਕ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਇਕ ਚੋਣ, ਇਕ ਲੀਡਰ' ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ 'ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ' ਵਾਲੀ ਲੜੀ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਰਕ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣੇ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਅੱਜ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਪਰ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਪੈੜਾਂ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਰੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸੂਤ ਬੈਠਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਵੱਢਣ-ਟੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਵਿਗ-ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਪੜਲੇਦਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਬਹੁਤ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਧਿਰ ਹਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਜੋਗੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 370 ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਛਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਰਪੂਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਹੀ ਪਟਿਆਲੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਲੇਖਕ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਨਿੱਤਰੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਢਾਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਰਗੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਮਸਲੇ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। 'ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ' ਦਾ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਨਾਅਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ-ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਤ ਦਿਨ ਤਿੱਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਤੇਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਭ ਲੋਕ ਵਾਕਿਫ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਉੱਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਟੁੱਟਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਹਰ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸੁਹਾਗਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਇਸ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਲੀਡਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਬਾਕੀ ਮੁਲਕ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲਾ ਫਰਕ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ਧੋਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਔਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਲ ਆਖਰਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਕੱਟਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸੱਤਾ ਦੀ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਬਨਾਮ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਜਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ, ਇਹ ਆਪਣਾ ਰਾਜਭਾਗ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਵਾਮ ਦੇ ਆਮ ਹੱਕ ਖੋਹਣੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਤਲੇਆਮ ਤਕ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸੱਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰੜਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਘੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮਜੀਦ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਜੀਦ ਸ਼ੇਖ

ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਕਿਤਾਬ 'ਸੈਵਨ ਪਿਲਰਜ਼ ਆਫ ਵਿਜ਼ਡਮ' ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਹੜੀ ਟੀ.ਈ. ਲਾਰੈਂਸ ਉਰਫ ਲਾਰੈਂਸ ਔਫ ਅਰੇਬੀਆ (ਅਰਬ ਦਾ ਲਾਰੈਂਸ) ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਬ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਤੇਲ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੌਂਪਿਆ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: "ਮੈਂ ਦਜਲਾ (ਟਿਗਰਿਸ) ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੁੱਜਾ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਡੈਵੋਨ ਟੈਰੀਟੋਰੀਅਲ (ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦੀ ਰੈਜੀਮੈਂਟ) ਦੇ 100 ਜਵਾਨ ਸਨ, ਦਲੇਰ ਤੇ ਬਾਕੇ ਜਵਾਨ। ਅਸੀਂ ਭਿਆਨਕ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਮੌਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਾਂ, ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੌਕੀ ਤੇ ਚੱਲ ਅਤੇ ਮੈਸੋਪੋਟੇਮੀਆ ਦਾ ਤੇਲ ਸਾਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।"

ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਨਪਿਆ-ਤੁਲਿਆ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਨਾਮਾ ਸ਼ਾਅ ਨੇ ਵੀ ਤਾਈਦ ਕੀਤੀ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਜਿਸ ਲਈ ਸਥਾਪਤੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਟੀ.ਈ. ਲਾਰੈਂਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬਹੁਤੀ ਹੀ ਗੰਦਾ ਹਮਜਿਨਸੀ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਰਾਚੀ ਸਥਿਤ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਬੜਾ ਰੰਗੀਨ-ਮਿਜ਼ਾਜ ਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੰਗੀਨ-ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਦੇ ਵਧੀਆ ਅੰਸ ਸਨ। ਉਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭ ਕੇ ਹਵਾਈ ਬੇਸ ਤੋਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਖਸਤਾਹਾਲ ਜਿਹਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਆਣ ਪੁੱਜਦਾ 'ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸਮਝਦਾਰ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਸਨ'। ਉਹ ਗੜ੍ਹੀ ਸ਼ਾਹੂ ਵਿਖੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਕੌਲ ਰੁਕਦਾ ਤੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦਾ।

ਲੋਕ-ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਾਰੈਂਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਰਬ ਦੇ ਲਾਰੈਂਸ ਵਾਲੀ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਲੜਾਈ ਲੜੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਧਾਰਮਿਕ 'ਕਲਪਨਾ' ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਤਲੇਆਮ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਲਾਲਚ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਲਾਰੈਂਸ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇੰਜ ਹੀ ਚੰਗੇ ਖਾਨ

ਆਇਆ ਸੀ; ਤੇ ਫਿਰ ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਬਗਦਾਦ ਵੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਰਬ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਭਿਅਕ ਲੋਕ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਰਬਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਇਕੋ ਤਰੀਕਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾੜ ਦਿਉ। ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਨੇ ਇਹੋ ਕੁਝ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ।

ਚੰਗੇ ਖਾਨ (1167-1227) ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਤੇਮੂਜਿਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਮੰਗੋਲ ਸਰਦਾਰ ਯੇਸੂਕਾਈ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਆਮੂਰ ਦਰਿਆ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚਲੇ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹਾਕਮ ਸੀ। ਤੇਮੂਜਿਨ ਮਹਿਜ਼ 13 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਵਜੋਂ ਕਬਾਇਲੀ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ। ਸਾਲ 1206 ਤੱਕ ਤੇਮੂਜਿਨ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਮੰਗੋਲੀਆ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਅਧੀਨ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (ਇਹ ਚੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚੰਗ-ਜੇ' ਭਾਵ 'ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲੜਾਕਾ' ਅਤੇ ਤੁਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 'ਖਾਨ' ਭਾਵ 'ਮਾਲਕ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ)। ਉਹ ਇਕਜੁੱਟ ਮੰਗੋਲਾਂ ਅਤੇ ਤਾਤਾਰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਆਗੂ ਸੀ। ਕਰਾਕੋਰਮ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ (ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਮੰਗੋਲੀਆ ਦੇ ਓਵੇਰਖਾਨਗਈ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ)।

ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਨੇ ਫਿਰ ਚੀਨ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ 1208 ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਨ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਏ। 1213 ਤੱਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਦੱਖਣ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵਲ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਜੁਚੇਨ ਚਿਨ ਸ਼ਾਹੀ ਖਾਨਦਾਨ (1122-1234) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਸੀ।

ਟੀ.ਈ. ਲਾਰੈਂਸ ਉਰਫ ਲਾਰੈਂਸ ਔਫ ਅਰੇਬੀਆ ਜਿਸ ਨੇ ਅਰਬ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਤੇਲ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੌਂਪਿਆ, ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਮੈਂ ਦਜਲਾ (ਟਿਗਰਿਸ) ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪੁੱਜਾ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਡੈਵੋਨ ਟੈਰੀਟੋਰੀਅਲ (ਬਰਤਾਨਵੀ ਫੌਜ ਦੀ ਰੈਜੀਮੈਂਟ) ਦੇ 100 ਜਵਾਨ ਸਨ, ਦਲੇਰ ਤੇ ਬਾਕੇ ਜਵਾਨ। ਅਸੀਂ ਭਿਆਨਕ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਮੌਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਾਂ, ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੌਕੀ ਤੇ ਚੱਲ ਅਤੇ ਮੈਸੋਪੋਟੇਮੀਆ ਦਾ ਤੇਲ ਸਾਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।"

ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਦੀ ਇਹ ਜੇਤੂ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ਾਨਤੰਗ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ 1215 ਵਿਚ ਯੇਨਕਿੰਗ (ਹੁਣ ਪੇਈਚਿੰਗ) ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਤਰੀ ਚੀਨ ਵਿਚ ਚਿਨ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਬਚਿਆ ਆਖਰੀ ਗੜ੍ਹ ਸੀ। ਫਿਰ 1218 ਵਿਚ ਕੋਰਿਆਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਵੀ ਮੰਗੋਲਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਨੇ 1219 ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੰਗੋਲ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਹਾਰਾਂ ਪੱਛਮ ਵਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਤਲ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਮ ਬਹਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਮਿਥ ਕੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਤੁਰਕ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਇਰਾਨ, ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ (ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਵ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਜਿਹੜਾ ਉਤਰ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੇ ਸਾਇਬੇਰੀਆ, ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਗੋਬੀ ਰੇਗਿਸਤਾਨ, ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਇਰਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦਰਮਿਆਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਜ਼ਾਖਸਤਾਨ, ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ, ਤਾਜਿਕਿਸਤਾਨ, ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ, ਕਿਰਗਿਜ਼ਸਤਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)।

ਮੰਗੋਲ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖੂਬ ਲੁੱਟ ਮਚਾਈ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਮਚਾਉਂਦਿਆਂ ਬੁਖਾਰਾ ਤੇ ਸਮਰਕੰਦ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਹੋ ਰਸਮ ਦੁਹਰਾਈ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਗਦਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਹੀ ਦੋ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੇਮੂਰ ਲੰਗ ਤੇ ਬਾਬਰ ਨੇ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਨਾਲ ਇੰਜ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਵਕਤ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਲਾਰੈਂਸ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਕੇ ਅਰਬ ਨੂੰ ਸਾਉਂਦਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਿਜ਼ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਗਦਾਦ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਿਉਣ-ਢੰਗ ਲਈ ਖਤਰਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮਚਾਏ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।

ਕਤਲੇਆਮ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਚੇਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਰੈੱਡ ਇੰਡੀਅਨਾਂ, ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਜਾਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਲਈ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਗਦਾਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਚੰਗੇ ਖਾਨ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ 14 ਕਰੋੜ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੀ ਕਰੇਗਾ? ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ- ਸਿਰਫ ਤਰੀਕੇ ਹੋਰ ਸੁਧਰੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਧੇਰੇ ਨਰਮੀ ਵਾਲੇ। ਉਂਜ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੂਲ ਵਾਸੀਆਂ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੈੱਡ ਇੰਡੀਅਨ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: 'ਮਿੰਨਬੋਲੜੇ ਮੱਕਾਰ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ'। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ ਬਨਾਮ ਇਕਾਨਮੀ

ਜਨਤਾ ਮੰਗਦੀ ਰਹੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਾਥੋਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣਾ ਐ। ਚੰਦਰਯਾਨ ਹੁਣ ਤੀਸਰਾ ਭੇਜਣਾ ਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੀ ਨਾਪਣਾ ਐ। ਲਿਆ ਬਾਪੜਾ 'ਬੈਂਕ ਰਿਜ਼ਰਵ' ਵਾਲਾ, ਦੌਰ 'ਮੰਦੀ' ਦਾ ਭੋਰਾ ਨਾ ਜਾਪਣਾ ਐ। ਮਦਦ ਦੇਣੀ ਐ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ, ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ ਪੁਰਾਣਾ ਜੋ ਆਪਣਾ ਐ। ਲੋਕੀਂ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੱਸਦੇ ਨੇ, ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਤੋਂ ਮਾਰੀ ਗਈ ਬੜਕ ਉਤੇ। ਚੱਕਣ ਲੱਗ ਪਏ ਡਿੱਗੀ ਇਕਾਨਮੀ ਨੂੰ, ਠੋਕ ਠੋਕ ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ ਹੁਣ ਸੜਕ ਉਤੇ!

‘ਚੌਥੇ ਥੰਮ੍ਹ’ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਧਰਮ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ‘ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ ਦਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਨਾ ਨਵਿਆਉਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਬਿਊਰੋ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦਰਮਿਆਨ ਤਬਾਦਲਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਉਸ ਦਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਨਵਿਆਉਣ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਦੀ ਤਾਰੀਕ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਉਂਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿਆਰੀ ਕੰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰੱਕੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ‘ਕੋਡ ਆਫ ਕੰਡਕਟ’ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ‘ਪੱਖਪਾਤੀ’ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਘੰਟਾ ਤਿੱਖੀ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਵਿਰੁਧ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸੱਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਪੋਰਟਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਪੱਤਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਕਾਏ ਲੈ ਕੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸੋਲਾ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਕੇ ਐਸਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੰਸਥਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਓਤਕ ਉਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਖੁਸ਼ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਨਵਿਆਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਵੀਨ ਠੁਕਰਾਲ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ‘ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ’ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਇਹ ਸਫਾਈ ਮਹਿਜ਼ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਬੀਟ ਕਵਰ ਕਰ ਰਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸੀ। ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹੋਣ ਉਪਰ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਤੀਰਾ ਮੀਡੀਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ‘ਰਿਪੋਰਟਰਜ਼ ਵਿਦਿਆਉਟ ਬਾਰਡਰਜ਼’ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਥਾਨ 180 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 140ਵੇਂ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸੁਤੰਤਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਆਫਕ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਮਰੋੜੂ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦਬਾਓ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

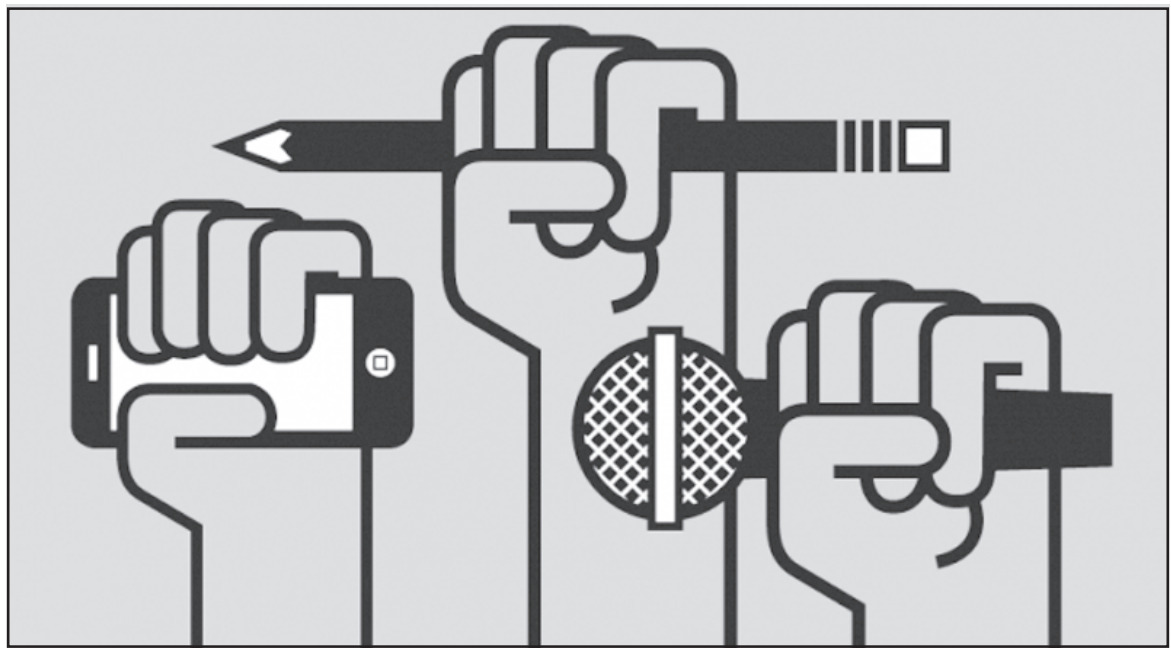
ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਰਸੂਖ ਵਰਤ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਂਗ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਚੌਥੇ ਥੰਮ੍ਹ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੀਡੀਆ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਤੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ-ਦਾਤਿਆਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ-ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੇਗਾ।

ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਵਾਹ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਠੇਕਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਛਾਟੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਲਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਯਕੀਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵਲ ਸਿੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ

ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ, ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੱਥਬੰਦੀ ‘ਰਿਪੋਰਟਰ’ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਸੂਲੀ ਅਖਬਾਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫਾ ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਾਂਗ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਚੌਥੇ ਥੰਮ੍ਹ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੀਡੀਆ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜਸੀ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਕੋਲ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਥਿਆਰ ਮਾਣਗਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ‘ਆਊਟਲੁੱਕ’, ‘ਦਿ ਵਾਇਰ’, ‘ਦਿ ਸਿਟੀਜ਼ਨ’, ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਵਗੈਰਾ ਉਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮਾਣਗਾਨੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹਿੰਦੁਤਵ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦਬਾਓ ਇੰਨਾ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਅਸਰ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਰਸਾਲੇ ‘ਇਕਨਾਮਿਕ ਐਂਡ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਵੀਕਲੀ’ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਤੱਤਕਾਲੀ ਸੰਪਾਦਕ ਪਰਾਂਜੇ ਗੁਹ

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦਮ ਘੁੱਟਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣਾ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਅੰਦਰ ਸਵੈ-ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੇ ਜੋਖਮ ਉਠਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੋਂ ਦਫਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ ‘ਗੁਜਰਾਤ ਫਾਈਲਾਂ’ ਦੀ ਲੇਖਕਾ ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਤਕ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ‘ਤਹਿਲਕਾ’ ਸਮੂਹ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਟਿੰਗ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਟੋਰੀ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਟਿੰਗ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਭਗਵੇਂ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਖੌਫ ਸੀ। ‘ਗਿਰਝਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵਤ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਪੰਦਾ’ ਜੋ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਦੇ ਲੇਖਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜੋਸੀ ਜੋਸਫ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਈਮੇਲ ਵਿਚ ‘ਮੁਰਦਾਘਰ’ ਨਾਂ ਦਾ ਫੋਲਡਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਖਬਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਉਪਰ ਖਰੀਆਂ ਉਤਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਿਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਦੇਖਣਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਬੇੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਕੁਲ ਆਲਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਟਿਕਸ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਅਮਰੀਕੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀਮਰ ਐਮ. ਹਰਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ‘ਮਾਈ ਲਾਈ ਕਤਲੇਆਮ’, ਅਬੂ ਗਰੇਬ ਜੇਲ੍ਹ ਆਦਿ ਦੀ

ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਹੇ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੁਚੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਤੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ-ਦਾਤਿਆਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ-ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਇਸ ਰੁਚੀ ਵਾਲਾ ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਬੇਬੱਫ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਕਲਮ ਉਪਰ ਰੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਉਘੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਆਨਲਾਈਨ ਮੀਡੀਆ ਪੋਰਟਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲਾਂ ਲਈ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਹੀ ਇਹ ਹੈ- ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟ ਛਾਪਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਦਰਬਾਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤਾ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਚਮਕਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੈੱਸ/ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਦਲਾਲ ਹਨ।

ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ।

ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਫਰੀਲਾਂਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰੂਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਝੂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਦੋ ਫੀਲਡ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸੋਮਾਰੂ ਨਾਗ ਅਤੇ ਸੋਤੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਮਾਰਵਾਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਦੱਸ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਬੰਧਤ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਐਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਰੀਆ, ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਅਵਾਮ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਬੇਬੱਫ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਮੋਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਹੀ ਇਹੀ ਹੈ- ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟ ਛਾਪਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਦਰਬਾਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤਾ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਚਮਕਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੈੱਸ/ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਦਲਾਲ ਹਨ। ਬੇਬਾਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਪਰ ਮਾਰਵਾਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰੀ ਖਸਲਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਬਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਲਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਬਾਬਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ‘ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਲੈਕਮੇਲਿੰਗ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਤੁਲੇ ਏਜੰਡੇ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ’ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾਮ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਸਟੈਂਡ ਅਤੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਐਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ’ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ: ‘ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਤਕ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?’ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਜ਼ਰਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਕੱਢੇ ਗਏ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਅਤੇ ਵਿਤੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰਤੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਵਲੋਂ ਓਪਨ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਮੂਹ ਵਿਰੁਧ ਲੜੀ ਲੜਾਈ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ- ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵਲੋਂ ‘ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ’ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਢੁਕਵਾਂ ਹਰਜਾਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਚਾਹੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦਮ ਘੋਟੂ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਕ ਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਇਕੱਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੂਹ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿੱਜੀ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਆਖਿਰਕਾਰ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੇਣ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਉੱਠੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 11 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਿਰਤੀ, ਕਿਸਾਨ, ਪੇਂਡੂ/ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਰੋਸ ਰੈਲੀ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਖਤੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਮੁਹਾਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (ਲਲਕਾਰ) ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਕਾਫਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਸਤੇ ਆਟੋ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦਿੱਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਡੱਕ ਲਿਆ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ 'ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ' ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਅਤੇ 35ਏ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਦੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਪੈਰਵੀ

ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤੇ ਫੜੇ ਗਏ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਚਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨ, ਕਿਰਤੀ, ਖੇਤ ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ

ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹਾਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਵਧੇ ਤਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਡੱਕ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਧਰਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਹਟੇ, ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਕੂਲ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਈ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੀ ਰੈਲੀ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (ਲਲਕਾਰ) ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਮਰਥਨ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋਕਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਗਲਾ ਖੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਮਾਲਵੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 14 ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਿਆ। ਮਾਝਾ ਅਤੇ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੋਹਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਆਗੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਮੁਹਾਲੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੁਤਲੇ

ਕੈਪਟਨ ਧਾਰਾ 370 'ਤੇ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਰਹੇ ਹਨ: ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਹਟਾਈ ਧਾਰਾ 370 ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੈਪਟਨ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰੈਲੀ ਉਪਰ ਰੋਕ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੋਗਲੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਦਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਸੂਲ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਵੀ ਸਾਡੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉੱਠ ਰਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਨਪੁਰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਫਾਈਲਾਂ ਗਾਇਬ

ਕਾਨਪੁਰ: ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਫਾਈਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 125 ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਰਵਰੀ 2019 ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.) ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ 'ਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਡਕੈਤੀ ਸਬੰਧੀ ਅਹਿਮ ਫਾਈਲਾਂ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਸਿੱਟ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਤੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਤੁਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਮੈਂ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ

ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਫਾਈਲਾਂ ਅਜੇ ਲੱਭੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨਪੁਰ 'ਚ ਹੱਤਿਆ, ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਡਕੈਤੀ, ਹੱਥਪਾਈ ਤੇ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਸਬੰਧੀ 1250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਲਾਪਤਾ ਫਾਈਲਾਂ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਡਕੈਤੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ 38 ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 26 ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿੱਟ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਬਾਲੇਦੂ ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਗਾਇਬ ਮਿਲੀਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਈਲਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੀੜਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਅਨੰਤ ਦਿਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਫਾਈਲਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਖਾਸ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਸਿੱਟ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਾਂਗੇ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਮਗਰੋਂ ਕਾਨਪੁਰ ਦੂਜਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਘੱਟ

ਇਟਲੀ: ਟੈਂਕ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਰੋਮ: ਇਟਲੀ ਦੇ ਉਤਰੀ ਖੇਤਰ ਸਥਿਤ ਡੋਅਰੀ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਬਣੇ ਗੋਹੇ ਵਾਲੇ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਗੈਸ ਚੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਡੁੱਬਣ ਨਾਲ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਮਿਲਾਨ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਵਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਵੀਆ ਕੋਲ ਐਰੀਨਾ ਪੋ ਸਥਿਤ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰੇਮ (48) ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ (45) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (29) ਅਤੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (28) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਹੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਟੈਂਕ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਾਂਚਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰੋਂ ਮੌਤਾਂ ਗੈਸ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਇਹ ਚਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਘਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ।

ਫਾਈਲਾਂ ਗੁੰਮ ਹੋਣਾ ਮੰਦਭਾਗਾ: ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਫਾਈਲਾਂ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚੋਂ ਅਹਿਮ ਫਾਈਲਾਂ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨਪੁਰ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਜਖਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਸਬੂਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਾਲਾਨਾ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਮੌਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਰ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 78 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 80 ਫੀਸਦ ਬੱਚੇ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸਿਰਫ 30 ਫੀਸਦ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਚਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਨੇ 2030 ਤੱਕ 60 ਫੀਸਦ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਿਤਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ 'ਕੈਨਕਿਡ' ਦੀ ਸੰਸਥਾਪਕ ਤੇ ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੂਨਮ ਬਗਈ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਹਾੜੀ

ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਦਰ ਸਿਰਫ 15 ਫੀਸਦ ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 2004 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ 69 ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 42 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ 42 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 69 ਕੈਂਸਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਾਰਟਨਰ ਵਜੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਚ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜੇ ਦਾ ਕਤਲ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਪਿੰਡ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਢਾਲਾ ਵਿਚ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜੋੜੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਢਾਲਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (24) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (22) ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪੇਕੇ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਢਾਲਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਗਹਿਰੀ ਸਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਕਾਰ ਅਤੇ ਦੋ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ 10 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋੜੇ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਮਨ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰਨ ਕਿਨਾਰੇ ਪਏ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਕਾਰ ਲੱਘਾ ਦਿੱਤੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਲੜਕੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਗਈ ਜਦਕਿ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਹ ਵੀ ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ।

ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਰਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤ ਭਰਾ ਗੁਰਦਿੱਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ

ਰੇਮੰਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ 6, 7 ਤੇ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਸਮਾਗਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੇਸੀ

ਯੂ.ਏ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਦੁਬਈ: ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫੀਰ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ ਦਾ 'ਆਰਡਰ ਆਫ ਜਾਇਦ ਟੂ' ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਦੇਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੂਰੀ ਨੇ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਬੱਚਿਆਂ-ਬੀਰਅਪਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੀਰਤ ਸਿੰਘ, ਇਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ।

8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇੰਡੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ

ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੇਸੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ-ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੇਸੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿੰਮੀ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ।

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 25 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ 10ਵੀਂ ਬਰਸੀ 25 ਸਤੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸਨ ਅਤੇ 80ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਤੇ ਕਰੀਬ 25 ਸਾਲ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਮਿਠਬੋਲੜੇ ਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ 25 ਸਤੰਬਰ, ਬੁੱਧਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

Please contact us to File Individual, Partnership, Corporation and Modified Tax Returns, Consultation for tax matters. Notary Public Services & response to IRS Tax matters services.

ਫਾਰਮ ਭਰਨ, ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ, ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ, ਓ. ਸੀ. ਆਈ., ਰਿਨਿਊਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਮਦਦ

ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph: 248-982-2036

Office Locations

Michigan: 38565 Joy Rd, Westland, MI 48185
Minnesota: 6043 Hudson Rd, Suite#399A Woodbury, Minnesota 55125

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA Master in Taxation. IRS Enrolled agent, Notary Public

Email : jhand_mohan@yahoo.com; www.SinghTaxServices.com

ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

11ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਾਮ ਤੇ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਡਿਨਰ

19 ਅਕਤੂਬਰ 2019

ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ

St. Lucy Croatian Catholic Church
200 E. Wattles Road, Troy, MI 48085

ਸੱਤੀ ਸਤਵਿੰਦਰ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰ ਅਤੇ ਕੇਸਕੀ ਸਜਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਸਥਾਨਕ ਕਲਾਕਾਰ ਕੇ. ਵੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਤੀ ਸਤਵਿੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣਗੇ। 'ਰਾਖੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ' ਭੰਗੜਾ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਜਵਾਨ ਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਭੰਗੜੇ ਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਣਗੇ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸਖਤ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਟਿਕਟਾਂ
\$250 ਫੈਮਿਲੀ ਟਿਕਟ
\$150-ਜੋੜਾ ਤੇ \$100-ਸਿੰਗਲ
ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਲਈ ਡਿਸਕਾਊਂਟ

ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 586-604-4928
ਸਤਗੁਰੂ ਸਿੰਘ 586-873-2044
ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ 586-873-4479
ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 586-873-3444
ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ 586-489-8398

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 100% ਇਕੱਤਰ ਹੋਇਆ ਫੰਡ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਪਾਂਸਰ: ਡਾ. ਸਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਦਲਜੀਤ ਬਾਠ ਅਤੇ ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅੰਗਦਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਅਭਿਨਵ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਲਮ, ਡਾ. ਰੁਪੀਨਾ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਲੋਪੋ, ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸੈਣੀ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਓ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਰਨ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੜ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਿੱਧੜ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਪਰਮਜੀਤ ਹੀਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਓ, ਸਤਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ, ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਤਰਾ।

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਸਾਡੇ ਖਾਸ ਸਪਾਂਸਰ, ਜੋ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ	ਜੇ. ਪੀ. ਖਹਿਰਾ	ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਹੋਤਾ	ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ

**ਤਸਵੀਰਾਂ:
ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ**

ਖੇਡ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ-2019: ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਖੇਡ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ-2019: ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਭਾਈ ਫੈਲਾ

ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ 13 ਦਸੰਬਰ 1895 ਨੂੰ ਮਾਝੇ ਦੀ ਧਰਤ 'ਤੇ ਵੱਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਰਬਾਬੀ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ 'ਪਟਿਆਲਾ' ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਬਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹਲਕੇ-ਫੁਲਕੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਸਦਕਾ ਉਹ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਦਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੋਕ ਗਵੱਈਆਂ ਦੀ 1930 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਆਮਦ ਹੋਈ। ਪਹਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ਦ ਭਾਈ ਦੇਸਾ (1905-1973) ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਖਾਸ ਗਵੱਈਆਂ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਲਾ। ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 7 ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਗਜ਼ਲਾਂ, ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਗੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ

ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਭਾਈ ਦੇਸਾ, ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਤੇ ਮਿਸ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਬਾਨੋ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਮੌਸੀਕੀ ਦੇ ਅੰਬਰ 'ਤੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਿੰਦਮਾਤਾ ਸਿਨੇਟੋਨ ਕੰਪਨੀ, ਬੰਬਈ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਸ਼ਕੀਆ ਅਫਸਾਨੇ 'ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬ' 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੋਲਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ 'ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਪੰਜਾਬ' ਉਰਫ 'ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬ' (1935) ਬਣਾਈ ਤਾਂ 'ਮਿਰਜ਼ਾ' ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ

ਭੀ, 'ਸਦਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਏ ਸਭ ਹੀ ਸੰਸਯ ਟਲ ਗਏ' ਆਦਿ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਆਸ਼ਾਲਤਾ ਨੇ 'ਸਤੀ' ਦਾ ਅਤੇ ਭਵਾਨੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ 'ਜੋਸਲ' ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਬੈਨਰ ਦੀ ਹੀ ਐਸ.ਐਫ. ਹਸਨੈਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਸਜੀਵ ਮੂਰਤੀ' ਉਰਫ 'ਦਿਸ ਇਜ਼ ਲਾਈਫ' (1935) 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਫਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਏ ਹੋਣ ਪਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੁਲ 8 ਗੀਤ ਸਨ: 'ਜ਼ਖਮੋਂ ਸੇ ਕਲੇਜੇ ਕੇ ਭਰ ਦੋ', 'ਤਾਰੋਂ ਕੀ ਚਮਕ ਸੇ ਗਈ ਚਾਂਦ ਉਘ ਰਹਾ', 'ਪ੍ਰੇਮ ਕਲੀ ਮੁਰਝਾਏ ਰਹੀ', 'ਹੈ ਬਾਰੀ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਕੀ ਗੁਲਕਾਰੀ' ਆਦਿ। ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤਕਾਰੀ 'ਚ ਬਣੀ ਸਟੰਟ ਫਿਲਮ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਉਰਫ 'ਘੁੰਘਟ ਕੇ ਪਟ ਖੋਲ੍ਹ' (1935) ਸੀ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਤਰਤੀਬ ਕੀਤਾ। ਹੋਰਨਾਂ ਫਨਕਾਰਾਂ 'ਚ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਐਸ. ਡੀ.ਕੇ. ਦਰਪਨ, ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ, ਦੀਨਾ ਨਾਥ, ਨਾਜ਼ਨੀਨ ਬੇਗਮ, ਆਸ਼ਾ ਲਤਾ, ਨੂਰਜਹਾਂ, ਲੋਡੀ ਸੈਂਡੋ (ਮਿਸ ਗੌਰ), ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਹਿਰਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਪੈਰਾਮਾਉਟ ਕੰਪਨੀ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਏ.ਐਮ. ਖਾਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਿਲਮ 'ਬੰਸਰੀ ਬਾਲਾ' ਉਰਫ 'ਫੇਅਰੀ ਆਫ ਦਿ ਫਲੂਟ' (1936) 'ਚ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਪਾਰਟ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਗੌਰ ਕਰਨਾਟਕੀ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਸ਼ੰਕਰ ਵਜ਼ਰੇ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਗੀਤ ਦਾਮੋਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਮੰਜਰਨਾਮਾ ਕੀਕੁਭਾਈ ਦੇਸਾਈ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 13 ਸੀ।

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: +91-97805-09545

ਆਵਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੁਖਤਾ ਸਨਾਖਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ 13 ਦਸੰਬਰ 1895 ਨੂੰ ਮਾਝੇ ਦੀ ਧਰਤ 'ਤੇ ਵੱਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਰਬਾਬੀ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਪਿੱਛੇ 'ਪਟਿਆਲਾ' ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਬਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹਲਕੇ-ਫੁਲਕੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਸਦਕਾ ਉਹ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਦਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ, ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਗੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀਆਂ, ਗਜ਼ਲਾਂ (ਉਰਦੂ-ਪੰਜਾਬੀ) ਜ਼ਰੀਏ ਬੇਪਨਾਹ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਈ।

ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਗਜ਼ਲਾਂ- ਮੁਸਕਰਾਤੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਸਬ ਕੁਛ ਮੂੰਹ ਸੇ ਫਰਮਾਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ , ਤੋਹਮਤ ਤੁਮਹਾਰੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਹਮ ਪਰ ਲਗੀ ਹੁਈ, ਆਪਕੀ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਇਨਾਇਤ ਮੁੜ ਪਰ ਗਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਮਜੇ ਕੇ ਦਿਨ ਹੈਂ ਤੁਮਹਾਰੇ, ਤੋਬਾ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਮੇਂ, ਆਦਿ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀ ਦਿਲਕਸ਼ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਹਨ।... 1947 ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਤਕਸੀਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰਨਾਂ ਫਨਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਵੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਟੁਰ ਗਿਆ।

1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਦਿਲਕਸ਼ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਚਰਚੇ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਹਰ ਗਲੀ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੇ 1924-25 ਵਿਚ ਗਾਏ ਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਚ ਆਏ ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜ਼ਮਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ, ਹਿੰਦੀ ਗੀਤ, ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਗੀਤ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬੋਲ ਹਨ 'ਮੇਲ ਮਹਿਬੂਬ ਖੁਦਾ ਕਰਕੇ' (ਪਹਾੜੀ) ਤੇ 'ਹਾੜਾ ਨੀ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ' (ਬੋਲੀਆਂ ਪੀ. 4703), 'ਭਾਈ ਜੀ ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ' (ਗਿੱਧਾ ਭਾਈ ਜੀ) ਤੇ 'ਭਲਾ ਭਲਾ ਬਦਨਾਮੀ ਸਾਰ ਜਗ ਦੀ' (ਬੋਲੀਆਂ ਪੀ. 4376), 'ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਅਨੇ ਮਾਰਦੀਆਂ' (ਮਾਂਡ), 'ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਬਾਂਹ ਕੱਢ ਕੇ' (ਪਹਾੜੀ/ਪੀ. 4377), 'ਘਰ ਪੱਖੀ ਦੀ ਲੋੜ ਢੇਲਾ ਮੇਰਾ', 'ਆ ਵੜ ਵਿਹੜੇ ਜੀਅ ਲੋਚਦਾ' (ਪੀ. 4430), 'ਘੱਗਰੇ ਵਿਚ ਪੈਣ ਘੁੰਮਰਾਂ' ਤੇ 'ਜੇ ਤੂੰ ਚੱਲੀਓ ਮੇਲੇ ਨੂੰ' (ਬੋਲੀਆਂ/ਪੀ. 4578), 'ਲੈ ਦੇ ਪਿਸ਼ੋਰੀ ਪੱਖੇ ਝਿੜਕਾਂ ਨਾ ਦੇਹ ਤੂੰ', 'ਨਾਗ ਇਸ਼ਕ ਵਾਲਾ ਡੰਗ ਨੀ ਗਿਆ' ਆਦਿ ਸਨ।

ਲਈ ਭਾਈ ਦੇਸਾ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ', ਮਿਸ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੂੰ 'ਸਾਹਿਬ' ਅਤੇ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਵਾਬ ਖਾਨ ਨੇ ਤਾਮੀਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫਿਲਮ 29 ਮਾਰਚ 1935 ਨੂੰ ਨਿਰੰਜਨ ਟਾਕੀਜ਼, ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਅੱਜ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਬੁਲੰਦ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਿਰਦਾਰਨਿਗਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਰਕਜ਼ ਬੰਬੇ ਟੁਰ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਮੂਵੀਟੋਨ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਲਾਲ ਪਾਰਿਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਪੌਰਾਣਿਕ ਫਿਲਮ 'ਸਤੀ ਤੋਰਲ' (1935) ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਣਸ਼ੀ 'ਸ਼ਾਮ' ਦੇ ਲਿਖੇ 12 ਗੀਤਾਂ 'ਚੋਂ ਚੰਦ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ: 'ਜਨਮ ਸੁਧਾਰ ਲੋ ਮੇਰੇ ਸਾਧੂ ਭਜ ਲੋ ਹਰੀ', 'ਤਾਰੇ ਗਿਨਤੇ ਹੀ ਗਿਨਤੇ ਸਹਰ ਹੋ ਗਈ', 'ਕੁਛ ਤੋ ਮੁਖ ਸੇ ਬੋਲੋ ਰੇ', 'ਮੁਝਸੇ ਰੂਨੀ ਹੈ ਮੇਰੀ ਤਕਦੀਰ ਭੀ ਸੱਯਾਦ

ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਗਜ਼ਲਾਂ 'ਮੁਸਕਰਾਤੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਸਬ ਕੁਛ ਮੂੰਹ ਸੇ ਫਰਮਾਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ' (ਗਜ਼ਲ/ਪੀ. 5807), 'ਤੋਹਮਤ ਤੁਮਹਾਰੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਹਮ ਪਰ ਲਗੀ ਹੁਈ' (ਪੀ. 10548), 'ਆਪਕੀ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਇਨਾਇਤ ਮੁੜ ਪਰ ਗਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ' (ਪੀ. 6309), 'ਮਜੇ ਕੇ ਦਿਨ ਹੈਂ ਤੁਮਹਾਰੇ' (ਐਫ.ਟੀ. 436), 'ਤੋਬਾ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਮੇਂ' (ਪੀ. 7013) ਆਦਿ ਭਾਈ ਫੈਲਾ ਦੀ ਦਿਲਕਸ਼ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਹਨ। ਖਾਮੋਸ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ **ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 28 ਸਤੰਬਰ 2019** ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-396

ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਮਾਨਵ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਲਾਲਸਾ। ਮੀਆਂ ਜੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਰਾਖਾ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਦੇਖੋ ਖਾਲਸਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-394

ਯੂ. ਪੀ. ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਭੱਈਏ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਏ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਵਲੈਤ, ਕੈਨੇਡਾ ਸਿਧਾਏ। ਖਰੀਦੀ ਬਾਈਕ ਕਵਾੜੀਉਂ ਲੱਦਿਆ ਹੈ ਟੱਬਰ ਸਾਰਾ। ਬੱਚ ਜਾ ਪੜ੍ਹਦਾਰ ਆਖਦਾ ਲਾਗੂ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਗਏ ਮੰਨ ਭਰਾਵਾ ਤੇਨੂੰ ਪਏ ਹੱਥ ਜੋੜਨੇ ਮੈਨੂੰ। ਬੰਬੂ ਕਾਟ ਨੂੰ ਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਟੱਬਰ ਸਾਰਾ ਉਤੇ ਬਹਾਇਆ। ਆ ਤੇਨੂੰ ਹੁਣ ਸਬਕ ਸਿਖਾਈਏ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈਏ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਵਿੰਨੀਪੈਗ, ਐਮ.ਬੀ. (ਕੈਨੇਡਾ) ਫੋਨ: 431-887-7222

ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ ਮੰਗਵਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ। ਟੱਬਰ ਸਾਰਾ ਨਾਲ ਲੱਦ ਲਿਆ ਮੱਤ ਗਈ ਹੈ ਮਾਰੀ।

ਅਚਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਨਾਕਾ ਵੇਖ ਕੇ ਇੱਕਦਮ ਮਨ ਘਬਰਾਇਆ, ਕੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਚਲਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਸਮਝਾਇਆ।

ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਰਦਾ ਅਰਜ਼ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਫਰਜ਼। ਇੰਨਾ ਭਾਰਾ ਲੱਦਿਆ ਲੱਦਾ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਸੱਦਾ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਹੱਥ ਅਕਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਬਿਨਾ ਹੈਲਮਟ ਤੋਂ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ। ਚਲਾਨ ਕੱਟ, ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਂ ਵੱਜ ਗਈ ਟੱਕਰ, ਕੌਣ ਬਚਾਉਂ?

ਹੱਥ ਨਾ ਜੋੜ ਤੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਨੇ ਕਰ 'ਤਾ ਸੀ ਗੁਲਾਮ ਮੁਲਖ। ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਕਰ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਬੋੜੀ ਲਾਜ ਰੱਖ ਕਰ ਚਲਾਨ, ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰ। ਉਡਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਪੱਜੀਆਂ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਲਾਣਾ ਬਣਾ ਹੱਕ ਮੰਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦਿੰਦੇ ਗੋਲੀ ਬਣਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਮਗੇ ਲੈਂਦੇ। ਇਹ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਕਿ ਛਕੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੱਦੇ ਹੀ ਵਾਧੂ ਦੁਜਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਟੋਪ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗੇ ਜੇ ਸੱਟ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਮੁੱਠੀ ਗਰਮ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾੜ

ਰੰਗ ਉਧਾਰੇ!

ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਯਾਰੇ ਹੋਣੀ ਦਾ, ਬਾਜ਼ ਵਕਤ ਦਾ ਝਪਟ ਮਾਰਦਾ ਪਾਸੇ ਤੋਂ। ਮਿੱਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰੀ ਖਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ, ਇਸ਼ਕ ਦੂਰ ਹੈ ਰਾਂਝੇ ਵਾਲੇ ਕਾਸੇ ਤੋਂ। ਕਈ ਪੈਮਾਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ, ਪਰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ 'ਮੈਨੂੰ' ਹਾਸੇ ਤੋਂ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਰੀ ਪਤਾਸੇ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਵਿਹੂ ਨਾ ਪੀਵੋ ਡਰ ਕੇ ਯਾਰ ਚੁਮਾਸੇ ਤੋਂ। ਪੀ ਜਾਈਏ ਜੇ ਦਾਰੂ ਸਮਝ ਕੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਫਿਰ ਸੁੱਖ ਵੀ ਰੱਤੀ ਮਾਸੇ ਤੋਂ। ਰੰਗ ਜਦੋਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ, ਰੰਗ ਉਧਾਰੇ ਲੈ ਲਈਏ ਨੇ ਦੰਦਾਸੇ ਤੋਂ।

-ਹਰਜਿੰਦਰ ਗੁਲਪੁਰ, ਫੋਨ: +0061411218801

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

Who are we?
what do we believe

ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ

ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਾਲਾਨਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ (ਸਿੱਖ ਡੇ ਪ੍ਰੋਡ)

5 ਅਕਤੂਬਰ 2019, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ

VETERANS WAR MEMORIAL PARK, 55 East Michigan St Indianapolis, IN 46204

ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਓ ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣਗੇ

ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਵੀ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ
ਸਾਰਾ ਦਿਨ
ਅਤੁਟ ਵਰਤੇਗਾ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਮਿਤੀ 3 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼9:00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ

ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ

ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ

5335 W. Hanna Avenue Indianapolis 46221

ਮਿਤੀ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ.....9:00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ

ਭਾਈ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ

ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਾਹਿਬ

Please give all your suggestions

(855) 921 6660

www.sikhsocietyofindiana.com • Email: sikhsocietyofindiana@gmail.com • Facebook: sikhsocietyofindiana

ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਭਾਈ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ

317 800 9957

ਸੁੰਨ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ

ਸੁੰਨ, ਸੁੰਨਯ ਪਲਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵਾਤ, ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਖੁਦ ਦੀ ਗੂੰਗੀ ਵਰੇਸ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚੋਂ ਝਰਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭੇਤ।

ਸੁੰਨ, ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਜਦ ਬੋਲ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦੇ, ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਸਿਸਕਣ ਦੀ ਸਜਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਬਣਦੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਅੰਤਿਮ-ਅਰਦਾਸ।

ਸੁੰਨ, ਖੁਦ ਦਾ ਖੁਦ ਸੰਗ ਸੰਵਾਦ। ਆਪੇ ਸੰਗ ਰਾਬਤ। ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਕਮੀਨਗੀਆਂ, ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਤੇ ਕੀਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਰੇਖਾ ਵਿਚੋਂ ਉਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁਚੱਜ ਅਤੇ ਸੁੱਚਮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ। ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਭਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਭ-ਕਰਮਨ ਦੀ ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ।

ਸੁੰਨ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਸਰੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ, ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਜ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰੋਕਾਰ ਤੇ ਸਮ-ਵਿਸ਼ਟਾਵਾਂ। ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ। ਕਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ? ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਤੇ ਧੁਖਧੁਖੀ ਬਣਾਉਣਾ? ਕਿਸ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਤਰਕੀਬਾਂ ਤੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਕਦੀਰ-ਰੇਖਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣਾ? ਇਹ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਵਿਭਿੰਨ।

ਸੁੰਨ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਥਾਉਣਾ, ਜੀਵਨ-ਜੋਖਮ। ਇਸ ਦੀ ਰੰਗਤਾ ਵਿਚ ਛੁਪੀ ਕਰੂਰਤਾ, ਕਰੂਪਤਾ ਜਾਂ ਸਰੂਪਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲਬਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਦੇ ਸੁਭਾਅ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਸੁੰਨ, ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਖੁਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ। ਆਪਣਾ ਹੀ ਗੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਤੋਂ ਨਾਬਰ। ਇਸ ਨਾਬਰੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਆਂਚ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਹੋਵੇ।

ਕਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੱਥੀਂ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਮੌਤਾਂ, ਸਲਾਹਾਂ, ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗ ਮਾਣੇ ਸਫਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੈਣਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਲਾ ਕਰਦੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਰਮਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਇਹ ਵੀ ਕਰਦੀ ਕਿ ਸਮਾਜਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ? ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਇਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਤਪਾਇਆ ਜਾਂ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾਈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀਨ ਪਲ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੰਦਲੀ ਜਿਹੀ ਭਾਅ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ? ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤਾਂ ਅੰਬਰ ਵੀ ਸੂਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਅਧੂਰਾ ਰੱਖਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ? ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਨ ਚੋਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਬਿਰਖਾਂ ਤੇ ਪਹਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈਂਦੀ। ਇਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫੁੱਲ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸੁੰਨ, ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਖਿੜਿਆ ਚਮਨ ਇਸ ਦਾ ਗੁੰਗਾਰਾ ਬਣੇ।

ਕਦੇ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀ ਉਸ ਸੁਖਮ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਮਹਿਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ। ਇਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਭੋਰੇ ਤੇ ਤਿਤਲੀਆਂ ਰਾਗ ਗਾਉਂਦੇ। ਬਗੀਚੀ ਦੀ ਇਸ ਸੁੰਨ ਨਾਲ ਜਦ ਨੰਨੇ-ਮੁੰਨੇ ਬੱਚੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸੁੰਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਬਿਰਖਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਚਿੱਤਰਨ, ਉਕਰਨ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਵੰਨੀ ਉਤੇਜਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੇ। ਸਰਸਰਾਉਂਦੀ ਹਵਾ ਬਿਰਖਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ।

ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣਾ, ਜੋ ਬੋਟਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵਿਚ ਚਸਕਦੀ, ਖਿਲਰੇ ਤੀਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਪਹਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਚੋਗ ਅਤੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣ ਕੇ ਚਹਿਕਣ ਦਾ ਵਰ ਮਿਲੇ। ਆਲ੍ਹਣਾ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹੇ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਭਰੀ ਭਕੁੰਨਤਾ ਬਿਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਿਰਖ ਦਾ ਮਾਣ ਬਣਦੀ।

ਘਰ ਦੀ ਉਹ ਸੁੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ! ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਤਿੱਤਰਖੰਭੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵੱਖੇ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਤਿੱਤਰਖੰਭੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਗਮ, ਹਾਸਿਆਂ ਤੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਅਸਾਵਾਂਪਣ ਅਤੇ ਪਨਪਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਤਿੜਕਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ-ਕਰਣ।” ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਸੁੰਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਘਰ ਦੀ ਉਹ ਸੁੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇ। ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਘੁੰਗਣੀਆਂ। ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ। ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਗੁੰਗਾਰਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਤ੍ਰਹਿਣ। ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਕੋਫਤ ਹੋਵੇ...ਜੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁੰਨ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੁਬਦਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜਾਚ ਵਿਰਲਿਆਂ ਦਾ ਕਰਮ। ਇਹ ਕਰਮ ਕਮਾ ਕੇ ਹੀ ਕਰਮਯੋਗੀ ਬਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।” -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇ। ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਘੁੰਗਣੀਆਂ। ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ। ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਗੁੰਗਾਰਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਤ੍ਰਹਿਣ। ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਕੋਫਤ ਹੋਵੇ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ, ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਮਸ, ਹੁੰਸਤ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਮਰੁੱਬਾ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਤਿੜਕੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਜਦ ਡੋਲੇ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਚੋਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਤੋਂ ਵਿਰਵੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸੁੰਨ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦੀ। ਘਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖੁਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਵਾਹ ਤਾਂ ਲਾਉਂਦੀ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਘਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭਰਭੁਰੇਪਣ ਤੇ ਜਰਜਰੇਪਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣੀ ਅਰਥੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੇ। ਘਰ, ਘਰ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਇਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਬਣ ਕੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਾ ਵਣਜ ਕਰਦੀ।

ਡੂੰਘੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਉਸ

ਜੇ ਲੋਥਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਸੁੰਨ, ਅਨਾਥ ਬਾਲ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਕਤ ਵੀ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ। ਦਰਿੰਦਗੀ ਵੀ ਖੁਦ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ। ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਜਦ ਅੱਖ ਨਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਪਸੀਜੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਮਨੁੱਖ ਮਰ ਗਿਆ ਏ। ਮਾਨਵਤਾ ਨੇ ਕਰ ਲਈ ਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ। ਰਹਿਮ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੈਂਤ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਏ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਦ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਂਦੀ ਰੱਤ ਵਿਚ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋਈ ਬੰਦਿਆਈ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਚਾਹਨਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਬਲਾ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ, ਰੋਂਦੇ ਬਾਲ ਲਈ ਗੋਦ ਅਤੇ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਲਈ ਟੁੱਕ ਬਣਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਨੇਕ-ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਕੋਰੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੋੜੇ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਦੀ ਗੁੰਗਾਰਾ ਸੁੰਨਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰੇ।

ਪਰ ਰਾਤ ਦੀ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਸਰਥੀ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦੈ, ਜਦ ਸੂਰਜ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੈ, ਪੰਛੀ ਦੇ ਪਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ, ਬੋਟ ਚਹਿਚਹਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਡਲਕਦੀ ਤੁਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਤਰੰਗੀ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਲੀਆਂ ਲਗਰਾਂ, ਟਾਹਣੀਆਂ 'ਤੇ ਸਜ ਕੇ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ। ਕੁਦਰਤ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਪੀਹੜਾ ਡਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਕ ਸੁੰਨ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸੁੰਨ ਤੀਕ ਦਾ ਇਹ ਸਫਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਧਰ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸੁੰਨ ਕਦੇ ਵੀ ਸਦੀਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਫਿਤਰਤ ਤੇ ਚਾਹਨਾ, ਮਨ ਵਿਚਲਾ ਸਿਰਤ ਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ। ਇਕ ਸੁੰਨ ਟੁੱਟ ਕੇ ਦੂਜੀ ਸੁੰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਬਣਦੀ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਾ ਸਿੱਖਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਮਤਾਂ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਪਾਉਂਦਾ। ਹਰ ਸਾਹ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧੀ ਅਤੇ ਸਰਗਮ ਸੰਗ ਭਿਉਂ ਕੇ ਜੀਵਨੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਹ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਂਦਾ।

ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਉਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਬੋਲ-ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਉਪਜਾਉਣਾ, ਜੋ ਵਕਤ-ਸਫਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਮੋਸ਼ ਏ, ਜੋ ਚੀਖ ਬਣ ਕੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਏ, ਜੋ ਹਾਅ ਬਣ ਕੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਹਉਕਾ ਏ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਵਿਚ ਘੁਟਣ ਦੀ ਘਿੱਗੀ ਏ,

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਗ ਦੀ ਸਿਉਂਕ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਏ ਅਤੇ ਜੋ ਸੁਰਖ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨੂੰ ਕੋਂਹਦੀ ਵੈਣ-ਵਿਰਲਾਪਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਏ। ਸੁਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸੁੱਚਮ ਭਰੇ ਕਿ ਹਉਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸੇ, ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁੱਖ, ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਛਿਣ-ਭੰਗਰਤਾ ਨੂੰ ਸਦੀਵਤਾ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁੰਨ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਗੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਜਾਂ ਬੈਠ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਨ, ਸਕੂਨ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ, ਮਸਤਕ-ਬਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨਭਾਗ ਬਖਸ਼ੇਗੀ।

ਜੇ ਲੋਥਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਸੁੰਨ, ਅਨਾਥ ਬਾਲ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਕਤ ਵੀ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ। ਦਰਿੰਦਗੀ ਵੀ ਖੁਦ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ। ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਜਦ ਅੱਖ ਨਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਪਸੀਜੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਮਨੁੱਖ ਮਰ ਗਿਆ ਏ। ਮਾਨਵਤਾ ਨੇ ਕਰ ਲਈ ਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ। ਰਹਿਮ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੈਂਤ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਏ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਦ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਂਦੀ ਰੱਤ ਵਿਚ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋਈ ਬੰਦਿਆਈ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਚਾਹਨਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਬਲਾ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ, ਰੋਂਦੇ ਬਾਲ ਲਈ ਗੋਦ ਅਤੇ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਲਈ ਟੁੱਕ ਬਣਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਨੇਕ-ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਜੇ ਲੋਥਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਸੁੰਨ, ਅਨਾਥ ਬਾਲ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਕਤ ਵੀ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ। ਦਰਿੰਦਗੀ ਵੀ ਖੁਦ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ। ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਜਦ ਅੱਖ ਨਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਪਸੀਜੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਮਨੁੱਖ ਮਰ ਗਿਆ ਏ। ਮਾਨਵਤਾ ਨੇ ਕਰ ਲਈ ਏ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ। ਰਹਿਮ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੈਂਤ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਏ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਦ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੋਂਦੀ ਰੱਤ ਵਿਚ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋਈ ਬੰਦਿਆਈ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਚਾਹਨਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਬਲਾ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ, ਰੋਂਦੇ ਬਾਲ ਲਈ ਗੋਦ ਅਤੇ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਲਈ ਟੁੱਕ ਬਣਦੇ। ਅਜਿਹੀ ਨੇਕ-ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਟੁੱਕ 'ਤੇ ਉਕਰੀ ਉਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਉਪਨਾਮ ਦੇਵੋਗੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਦਨਸੀਬ ਦਾ ਨਸੀਬ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸਲੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਟੁੱਕ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਜਿਸਮ-ਨਿਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਬੁਰਕੀ ਜਦ ਪੇਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੌਰੂ ਪਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਸੋਚ-ਭੁਚਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ; ਪਰ ਮਜਬੂਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਬਾਲ ਆਪਣੀ ਮੌਤੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਜਿਸਮ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਦੇ ਇਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਚੋਂ

ਸੁਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣਾ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਰਿੰਦਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸੁੰਨ ਜਦ ਬਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿ ਜਾਵੇ, ਪੂਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੰਝ ਦੇਵੇ, ਕਲਮ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਤਲਗਾਹ ਵਲ ਤੌਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁੰਨ ਕਾਤਲ-ਜਨਨੀ ਅਖਵਾਵੇ। ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨਗੇ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਣਗੇ? ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੋਂਟਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸਲੀਅਤ ਵੰਨੀ ਝਾਕਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਖੁਦੀ ਨੂੰ ਕਿਆਸਣਗੇ? ਲੋੜ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਦੀਵੇ ਨੂੰ ਹਨੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਚਿਰਾਗ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਪਣੱਤ ਰੂਪੀ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਓਟ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਦਮ ਭਰੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛਣਦਾ ਗਿਆਨ ਮਸਤਕ ਧਰਾਤਲ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾ ਕੇ ਕੁਝ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਸੁਥਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸੁਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰੇਗਾ।

ਮਰਨਹਾਰੀ ਸੁੰਨ ਜਦ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਧਰਤ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰਹਿਮਤਾਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਕਮੀਨਗੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨ ਕਿਆਸੋਗੇ? ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਿਪਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖੋਗੇ?

ਸੁੰਨ ਕਦੇ ਵੀ ਬੇਹਰਫੀ, ਅਬੋਲ, ਬੇਅਰਥੀ, ਬੇਵਜ੍ਹਾ, ਬੇਤਕੱਲਫੀ ਜਾਂ ਬੇਗਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਵੀ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ, ਸੁਬਦ ਵੀ ਪਰੋਸਣੇ ਹੁੰਦੇ, ਅਰਥ ਵੀ ਅਰਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਸਰਬ-ਹਿੱਤਕਾਰੀ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਸੁੰਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਉਦੋਂ ਤਾਰੀ ਹੁੰਦੀ, ਜਦ ਬੋਲ ਬੇਵਫਾ ਹੁੰਦੇ। ਹਰਫ ਹਉਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚਲੀ ਖੜੋਤ ਅੰਤਰੀਵ ਹਲੂਣਦੀ।

ਜੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁੰਨ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੁਬਦਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜਾਚ ਵਿਰਲਿਆਂ ਦਾ ਕਰਮ। ਇਹ ਕਰਮ ਕਮਾ ਕੇ ਹੀ ਕਰਮਯੋਗੀ ਬਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਬੁੱਧ ਨੇ ਸਮਾਧੀ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਾਇਆ, ਯੋਗੀ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ ਬਾਹਰੀ ਸੁੰਨ ਜਦ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸੁੰਨ ਹਾਸਲ ਬਣਦੀ। ਬਾਹਰੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੁੰਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਖੜੇ ਦੀ ਆਭਾ ਬਣ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦੀ। ਇਕ ਆਭਾ-ਮੰਡਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਸੁੰਨ ਅਜਿਹਾ ਸੱਚ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਜੀਅ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਕੀ ਏ? ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ? ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਪਲ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਿਆਂ ਦੀ ਪਿਉਂਦ ਲਾ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰਾ-ਭਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਲਮ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਜਦ ਸੁੰਨ ਪਸਰ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਲਮ ਵਿਲਕਦੀ:

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੁੰਨ ਹੀ ਸੁੰਨ ਹੈ

ਚਿਰਾਗ-ਡਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਤੇ ਸੁੰਨ ਦਾ ਪਹਿਰ-ਪਸਾਰਾ ਸੁੰਨ ਦਾ ਅਰਘ ਚੜ੍ਹਾਵਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਸੰਸਾਰਾ ਘਰ 'ਚ ਸੁੱਤੀ ਸੁੰਨ ਨਾ ਛੇੜੀ ਪੈਣੀਆਂ ਜਾਗ ਉਡੀਕਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੋਰ ਮਚਾਉਣਾ ਮਸਾਂ ਸੁਆਈਆਂ ਲੀਕਾਂ ਇਕ ਸੁੰਨ ਬੈਠੀ ਸਾਹ-ਸੁਰੰਗੀ ਸਰਗਮ ਚੁੱਪ ਕਰਾਵੇ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਉਖੜੀ ਬਿਰਤੀਏ ਸੁੰਨ-ਸਮਾਧ ਧਰ ਜਾਵੇ ਇਕ ਸੁੰਨ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਗਦੀ ਚੀਖ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਵੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਉਗਾ ਕੇ ਕੁਲਹਿਣਾ ਸੋਰ ਮਚਾਵੇ ਇਕ ਸੁੰਨ ਫੁੱਲਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਨਮੇ ਜੀਵੇ 'ਤੇ ਮਰ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸੂਹੀ ਰੰਗਤ ਜੀਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਿੱਖਾਵੇ ਇਕ ਸੁੰਨ ਜਿਹੜੀ ਅੰਤਰ ਜੂਹੇ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹਵੇ ਪਰ ਧੂਣੀ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਬਣ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜੀਰਦੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਸੁੰਨ ਹੀ ਖੁਦ 'ਚੋਂ ਖੁਦ ਦਾ ਕਰਦੀ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਆਖੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਲੈ ਬੋਲਿਆ ਭਲਿਆ ਲੋਕਾ ਇਕ ਸੁੰਨ ਝਾਕੇ ਸੁੰਗੜੇ ਨੈਣੀਂ ਸੁਪਨੇ ਕਿਸ ਸਰਾਪੇ ਇਸ ਸੁੰਨ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦਾ 'ਕੱਲਾ ਜਾਪੇ ਇਕ ਸੁੰਨ ਉਜੜੇ ਆਲੂਣੇ ਬਹਿ ਕੇ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਰਚਾਵੇ ਪਰ ਖਿਲਰੇ ਤੀਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚੋਗ ਕਿੰਨ ਬਣ ਜਾਵੇ ਭਰੀ ਹੋਈ ਆ ਸੁੰਨ ਦੀ ਬਗਲੀ ਕਤਲ, ਕਰੋਧ ਵਿਨਾਸ਼ਾਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਵਿਗਾਜਣ ਤੁਰੀਆਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਗਮਵੇਤਾ ਦੀ ਵੇਦੀ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਚਿੱਤਾ, ਫਿਕਰ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੇ ਵੀਰਾਨ ਚਮਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨ ਬੰਨਾਵਾਂ ਆਸਾਂ ਇਕ ਸੁੰਨ ਘਰ ਦੀ ਸਰਦਲ ਬਹਿ ਕੇ ਮੰਗਦੀ ਆਪਣੀ ਖੈਰ ਘਰ ਵਾਲਾ ਹੀ ਘਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ ਗੈਰ ਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਅੰਬਰ-ਜੂਹੇ ਉਠਦੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਗਹਿਰ।

ਇਕ ਸੁੰਨ ਹੋਵੇ ਪੁੰਨਿਆ ਰਾਤੇ ਤੇ ਤਾਰੇ ਬੈਠਣ ਕੋਲ ਚਾਨਣ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਦੇਵਾਂ ਮਨ ਫਰੋਲ ਇਕ ਸੁੰਨ ਹੋਵੇ ਸਰਥੀ ਉਤਰੀ ਪਾ ਤੁਲ ਦਾ ਬਾਣਾ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਤਰੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਣਾ ਇੱਕ ਸੁੰਨ ਹੁੰਦੀ ਪੀਰ-ਦਰਗਾਹੇ ਅੰਦਰ ਪੱਸਦੀ ਜਾਵੇ ਪਿੱਛੇ ਉਤੇ ਲੀਰਾਂ ਚਾਦਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲਾਹਵੇ ਇਕ ਸੁੰਨ ਜਿਹੜੀ ਬੋਲ-ਬਰੂਹੀ ਰੋਜ਼ ਤੇਲ ਚੋਅ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਵਰਕਿਆਂ ਉਤੇ ਇਬਾਰਤ ਰੂਪ ਹੰਚਾਵੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

2016 ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਪਰਗਟ, ਤੂੰ ਪਰਗਟ ਈ ਰਹੀ!” ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪਰਗਟ, ਪਰਗਟ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਪਰਗਟ ਫਿਰ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਪਰਗਟ ਨਿਕਲਿਆ। ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਪਾਇਆ ਚੋਗਾ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਚੁਗਿਆ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਿਆ। ਕਦੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਵਜ੍ਹਾ ਪਾਰਟੀ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੱਢੇਗਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਕੈਪਟਨ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖਰੇ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ। ਸੰਭਵ ਹੈ,

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਵਾਂਗ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਏ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ, ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਉਸਾਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਸਗੋਂ ਨੀਂਹਾਂ ਹੀ ਪੂਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਲਿਆ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਤੇ ਪਰਗਟ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹੇ, ਪਈ ‘ਆਪ’ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ‘ਚੋਂ ਕੀਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੀਏ? ਟੀਮ

ਪਰਗਟ ਫਿਰ ਪਰਗਟ ਨਿਕਲਿਆ

ਦਾ ਕਪਤਾਨ/ਉਪ ਕਪਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲੀਗਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰਿਕਟ ਤੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਨਵਜੋਤ ਤੇ ਪਰਗਟ ਵੀ ਬਿਨਾ ਖਰੀਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਪਾ ਲਏ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹੀ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਨਵਜੋਤ ਦੇ ਚੋਕੇ-ਛੋਕੇ ਤੇ ਪਰਗਟ ਦੇ ਪੈਨਲਟੀ ਕਾਰਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਈ। ਫਿਰ ਜੇ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ!

ਪਰਗਟ ਨੇ ਹਾਕੀ ਦੇ 313 ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੈਚ ਖੇਡੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ 168 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। ਉਹ ‘ਏਸ਼ੀਅਨ ਆਲ ਸਟਾਰਜ਼ ਇਲੈਵਨ’ ਦਾ ਵੀ ਕਪਤਾਨ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡੀ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਖੇਲ ਰਤਨ ਅਵਾਰਡੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਆ ਰਿਹਾ। ਨਵਜੋਤ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਬੇਰੀਆਂ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 2012 ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਸੀਟ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਛੁਡਵਾਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ

ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਸੀਟ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸੀਟ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ

ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ

ਪਰਗਟ ਵਰਗਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਇਹ ਸੀਟ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਰਗਟ ਨੂੰ ਟਿਕਦੇ ਕੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਲਟਾ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ‘ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

5 ਮਾਰਚ 1965 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸਿੰਠਾਪੁਰ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। 2005 ਵਿਚ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਨੂੰ ਆਈ. ਜੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤਕ ਪੁੱਜਾ ਹੁੰਦਾ। 2010 ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਣਿਆ। ਉਹ ਡਿਸਿਪਲਿਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਹੀ ਡੱਪ ਟੈਸਟ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘੂ ਤਕ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੈਸੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਬਣੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਗੋਂ ਪਰਗਟ ਨੇ ਖੇਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਜਾਨ ਖੇਡ

ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਕੱਢ ਲਈ ਗਈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸੁਹਰਤ ਲਈ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਵੀ ਤਕੜਾ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਵੇਂਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚੋਧਰੀ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਾ ਕੇ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰਗਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ੁਆਨੀ ਮੁੜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਡ ਨਕਸ਼ੇ ਉਤੇ ਛਾ ਜਾਂਦੀ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਹੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਂਗ ਹੀ ਟਰਕਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਨ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾ ਕੇ ਫਾਹੁਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਫਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਸਣਾ ਸੀ, ਫਸ ਗਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਲੱਗੇਗਾ। ਕਦੇ ਆਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਪਰਗਟ, ਤੂੰ ਪਰਗਟ ਹੀ ਰਹੀ!’ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, ‘ਪਰਗਟ, ਤੂੰ ਪਰਗਟ ਹੀ ਰਿਹਾ!’ ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ‘ਪਰਗਟ ਫਿਰ ਪਰਗਟ ਨਿਕਲਿਆ!’

ਸੁੰਨ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਭੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਇਕ ਸੁੰਨ ਹੁੰਦੀ ਰੂਹ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਤੇ ਸੱਖਣੀ ਰੂਹ ਦਾ ਰੱਜ ਇਸ ਸੁੰਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਪਲ ਪਲ ਲੰਘਦਾ ਅੱਜ ਇਸ ਸੁੰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਣੀ ਆ ਜਾ ਬਣ ਸੁਖਨ ਦਾ ਹਾਣੀ ਇਸ ਸੁੰਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਰ ਯੁੱਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਪਛਾਣੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ

ਤੁਰਦੀ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ।
ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਕ ਮਾਰੂ ਸੁੰਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਦਨਦਨਾਉਂਦੀ ਫਿਰਦੀ ਏ, ਜੋ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮਦੀ, ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦੀ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਵਰਸਾਉਂਦੀ ਖੇਡ, ਆੜ, ਔਲੂਆਂ, ਬੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਾਤਮ ਲਾਉਂਦੀ ਤੇ ਕਲਯੁੱਗ ਵਰਤਾਉਂਦੀ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਨੂੰ ਕੁਲਹਿਣੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਏ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਨਾ ਤੋੜਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੀ ਗਵਾ ਲਿਆ। ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਬਰ ਖੋਦਣ ਲੱਗੇ, ਅਰਥੀ ਢੇਣ ਲੱਗੇ, ਕੀਰਨਿਆਂ ਤੇ

ਵਿਰਲਾਪਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਹੀ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਕਾਲੀ-ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ ਦਸਤਕ ਤਾਂ ਦੇਵੇਗੀ ਹੀ।
ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਸਿਰਤ, ਸਾਧਨਾ, ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਨਾਲ ਤੋੜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਰਮ-ਜਾਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਸੁਹਜ, ਸਹਿਜ, ਸਮਰੱਥਾ, ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਹਸਲ ਬਣੇ।
ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਟੁੱਟੇ ਕਲੀਰੇ, ਤਿੱਤਕੀਆਂ ਵੰਗਾਂ, ਪੁੰਝੇ ਸੰਧੂਰ ਜਾਂ ਲੀਰਾਂ-ਲਿਬਾਸ ਨਾ ਧਰੋ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਸੁਘੜ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਸੰਗ ਵਰੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਟਕਣੀ,

ਹਾਕ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਕੋਰੇ ਵਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਫ-ਦਾਨ, ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਰੋਣਕ, ਠੰਢੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਦੀ ਅੱਗ ਅਤੇ ਨੀਰ-ਹੀਣਾਂ ਨੂੰ ਆਬ-ਸੋਗਾਤ ਦਾ ਸ਼ਰਫ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ। ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ-ਓ-ਗੁੱਲ ਮਚਲਦਾ ਫਿਰੇ, ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਵਿਚਲੀ ਉਮੀਦ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਅਲਮਾਰੀਆਂ ‘ਚ ਸਹਿਮੇ ਖਿਡੋਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕੋਮਲ ਛੋਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਨਸੀਬ ਮਿਲੇ।
ਉਸ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਨਾਜ਼ਲ ਹੁੰਦੀ। ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀ। ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ

ਮਨ-ਮਸਤਕ ‘ਤੇ ਤਾਰੀ ਹੁੰਦੀ। ਬਚਪਨੀ-ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਚੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਰਮ-ਭਾਗ ਬਣਦੀ। ਮਮਤਾ ਨੈਣੀਂ ਉਤਰ ਕੇ ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦੀ ਜਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਤੱਕਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਦੀ, ਜਦ ਲਾਡਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚੇਰਾ ਕਰਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ-ਨਾਦ ਗੂੰਜਦਾ। ਇਸ ‘ਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਰਕਤਾਂ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਲੋਕ-ਯਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਸਦਾ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।
ਅਜਿਹੀ ਯਾਦ ਬਣਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਤਾਂ ਕਲਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋਣ ਲਈ ਘੜੀ ਰਣਨੀਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ‘ਚ ਡੁੱਬੀ ਕਾਂਗਰਸ, ਹੁਣ ਮੁੜ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਵਾਇਦ ਤਹਿਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰਾਂ, ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ‘ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਮਿਲੇ ਬਹੁਮਤ ਦਾ

ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ‘ਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ‘ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ

ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਲਈ ਖਾਕਾ ਉਲੀਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਏਜੰਡੇ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ **82 ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ**
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੁਟੀਅਨਜ਼ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ 82 ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਇਕ ਪੈਨਲ ਕੋਲੋਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੰਗਲੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਆਵਾਸ (ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣਾ) ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨਖ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਖਤਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਸੰਜਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ‘ਚ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਏਜੰਡੇ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ 15 ਤੋਂ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਭਰ ‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਰਥਿਕ ਸੁਸਤੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ‘ਚ 20 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 30 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟਸ ਦਾ ਵੀ ਸੰਮੇਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ: ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੇ ਛੇੜੀ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸੱਦ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਿਸਾਬ ਮੰਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ 161 ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 140 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਵਾਲ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ੇ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮਾਇਨਿੰਗ ਸਣੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਔਖਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਿਨਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ, ਘਰ ਘਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ 25 ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਉਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੇਰ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਪੂਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਤੀ ਗਈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲੀਏ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਪੈਸਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 23 ਫੀਸਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਕਿਸਤ ਉਤਾਰਨ ਉਤੇ। ਸੂਬਾ ਸਵਾ ਦੇ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖਜਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ

ਭੇਰਾ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਉਨਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2004 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ 91ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਸਦ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ 15 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 117 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ‘ਚੋਂ 18 ਵਿਧਾਇਕ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ

ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੱਸਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਹਟੇ ਪਰ ਕੈਬਿਨਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਅਹੁਦੇ ਵੰਡਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਜਾਨਾ ਖਾਲੀ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ 161 ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 140 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨਖ਼ਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ 42 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ

550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ

ਧੁੰਦ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।” ਅਫਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰਹਿਬਰ ਸਿਰਫ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਧੁੰਦ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਇਸੇ ਧੁੰਦ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੰਧ ਡੇਗਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਫਾਰਾ ਹੀ ਵੱਢਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਨਾਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਵੈਰ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਮੰਨੀਏ, ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਮੰਨੀਏ। ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਭਲਾ? ਸੋਚਿਆ ਕਦੀ!

ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਬੜੇ ਮਸਾਲੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਹਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਲੰਗਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹੀ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ। ਕਿਹਾ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਵਪਾਰ ਵਾਸਤੇ ਬਾਪ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਉਹ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਨਾ ਖਰਚ ਕੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਕਾ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਘਰ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 'ਖਰਾ ਸੌਦਾ' ਕਰ ਆਇਆਂ। ਇਹ ਖਰਾ ਸੌਦਾ ਸੌਦਾ ਕਿਸ ਨੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਖਰੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਖੋਟ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਧ ਇੱਕਲੇ ਭੁੱਖੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਿਰੇ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਵੀ ਹੋਣੇ ਤੇ ਚੁਗਤਕਾਣੇ ਪੱਕਾ ਡੇਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਹਲਤ ਬੈਠੇ ਹੋਣੇ ਆ, ਤਾਂ ਹੀ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਗਏ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਸਮਝਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਜੇ ਪੈਸਾ ਧੋਲਾ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਐਦਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਨਾ ਚਲੇ ਜਾਇਓ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਪਿਛੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿੰਘ ਗੋਸਟ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ।

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੋੜਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਇੱਕਠੀ ਕਰਕੇ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਵਿਹਲਤ ਸਾਧਾਂ ਵਲੋਂ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪਾਈ ਧੁੰਦ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਹਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਤ ਕਦੇ ਕਰਦਾ; ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਖੀ ਹੀ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਸਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਵੇਰ-ਸ਼ਾਮ ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜੀਵਨ ਕਿਵੇਂ ਜਿਉਣਾ, ਇਹਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਸੰਤ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਲੰਗਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਚਲਦਾ, ਨਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਨਾਨਕ ਆ, ਜਿਹਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਹੀਲ ਹੁੱਜਤ ਦੇ ਚੁਗਤਕਾਣੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੀ ਇਥੇ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੈਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਪੜ ਗਈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਹ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਦਰਖਤਾਂ ਥੱਲੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਕਤ ਆ ਬਹਿੰਦੇ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਣੀ ਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਰਤ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਆ, ਇਹ ਨਿਰੀਆਂ ਵਿਹਲਤ ਜੋਕਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਪਲਦੀਆਂ।

ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਸਾਝਰੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪਾਂ ਸਭ ਨੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕਣਕ ਵੱਢਣ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਡੰਗਰਾਂ ਲਈ ਪੱਠੇ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣੇ ਆ। ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਵਗ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੰਡਲੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫੁਰਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਹਲਤਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਆਈ ਜਾਓ; ਪਰ ਅਸੀਂ ਹਟੇ ਕਦੇ ਆਂ? ਜੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਲੀਤਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਐਨੇ ਡੇਰੇ ਨਾ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ, ਨਿਗਾਹ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕਿਹੜਾ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸੰਤ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਾਂਗ ਖੁਦ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਧੁੰਦ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਦਿਸਦੀ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾ ਕੇ ਢਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੈ। ਧੁੰਦ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥੂਲ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਪਕੜ 'ਚ ਆ ਸਕੇ; ਨਾ ਹੀ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਚਲਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਲਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਚਲਦੀ ਸੜਕ ਸੁੰਨ ਮਸਾਣ ਕਰ ਦਿੰਦੀ, ਅਸਮਾਨੀ ਚੜ੍ਹੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲੁਹਾ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਜਾਂਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀ ਇਹ ਧੁੰਦ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਧੁੰਦ ਨੇ, ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਤੇ ਹਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ! 27 ਅਗਸਤ 1776 ਨੂੰ ਬਰੁਕਲਿਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਧੁੰਦ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜਾਰਜ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦਾ ਨਸੀਬ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਇਹ ਧੁੰਦ, ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਵੱਸ 'ਚ ਨਹੀਂ। ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਹੱਲ ਹੈ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਵੱਸ ਹੈ, ਪਰ ਧੁੰਦ ਦਾ ਹੱਲ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਹੱਥ!

ਧੁੰਦ! ਇੱਕਲੀ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ 'ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ' ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਐਸੀ ਧੁੰਦ ਪਈ

ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਰਿਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਧੁੰਦ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਵਿਚ ਜਕੜ ਲੈਂਦੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਐਨਕ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀ। ਰਾਜ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਆ ਤੇ ਅਕਸਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਬਣਾ ਕੇ ਪਰੋਸ ਦਿੰਦੀ ਧੁੰਦ। ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਧੁੰਦ, ਜੋ ਪੁਜਾਰੀ ਧਰਮ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਾ ਕੇ ਅਧਰਮ ਫੈਲਾਉਂਦੇ। ਭਰਮ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਟ ਖਸੋਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਧੁੰਦ ਬੜੇ ਖੋਫਨਾਕ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਦੀ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਦੇਖਿਆ ਈ ਆ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਘਰ ਗਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਪਿਆ, ਬੱਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ! ਜਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਮੁਤੱਸਬੀ ਔਗ।

ਪੁਜਾਰੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਧੁੰਦ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਦਾ, ਉਦੋਂ ਉਹਦਾ ਕਹਿਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ। 1947 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਕਤਲੇਆਮ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਬਨਾਨ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਖਲੀਲ ਜ਼ਿਬਰਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਪੂਰਬ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਖੀ ਈਸਾਈ ਪਾਦਰੀ, ਮੁਸਲਿਮ ਇਮਾਮ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੁਜਾਰੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੁੰਬਾਰ ਜੀਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਕੇਜਿਆਂ ਵਿਚ ਜਕੜ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੁਸਦੇ ਹਨ।”

ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਧੁੰਦ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਤੇ ਨਕਲ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲੁਕੋਈ ਰੱਖਦਾ। ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਬ੍ਰਾਉਨਿੰਗ ਮੁਤਾਬਕ ਧੁੰਦ ਮੌਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਕਿਆਮਤ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਕਾਫਿਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਚਣਗੇ। ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ, ਅਗਿਆਨ, ਭੇਤ, ਉਲਝਣ, ਨਕਲੀ, ਭੁਲੇਖਾ, ਭਰਮ ਵਗੈਰਾ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਫਜ਼ ਧੁੰਦ ਜਾਂ ਧੁੰਦਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਸਿਵਾਏ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਦੇਵਤਾ ਹੈ। ਧੁੰਦ ਬਾਰੇ ਇਹ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ 'ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ' ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗਾਉਣ, ਸੁਣਨ ਤੇ ਬਦਾਨਾ-ਬੁੰਦੀ ਖਾਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਾ ਰਹੇ, ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਦਿਨ, ਹਰ ਪਲ, ਹਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ, ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਕੇ ਮਿਟਾਇਆ ਤਾਂ ਜਗਤ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਜਿੰਦਣ ਇਸ ਧੁੰਦ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਵਕਤ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇੱਕੋ ਲਫਜ਼ ਵਿਚ ਜੇ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਪਾਸੇ 'ਗੁੜ੍ਹੀ ਧੁੰਦ' ਸੀ ਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਆਮਦ ਇਸ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਖਾਤਿਰ ਹੀ ਹੋਈ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਤੱਕ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਇਸ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਦੋ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਛੱਟੇ ਮਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਧੁੰਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਖੁਦ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਕੇ ਚਾਨਣ ਵੰਡਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਥੇ ਆਪਾਂ ਸਿਰਫ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਥਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਸੁਰਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹਦਾ ਕਰਾਮਾਤੀ ਅਕਸ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬਾਲ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਡਿਤ ਬ੍ਰਿਜ ਨਾਥ ਕੋਲ ਪੜ੍ਹਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬਾਲ ਨਾਨਕ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਬਾਲ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਸ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇ ਵਿਦਿਆ ਪੰਡਿਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਦਿੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਜੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਪਵੇ?

ਬਾਲ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਸੁਰਤ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਧੁੰਦ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਅਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਾਈ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਇਥੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਪੱਟੀ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਦੇਵ ਬੋਲੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾ ਚੈਲੰਜ ਸੀ ਇਹ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਸੇ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਦੇਵ ਬੋਲੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪਈ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨਾਬਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਪੁਜਾਰੀ ਤੋਂ ਸਹਾਰੀ ਨਾ ਗਈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨਾਲ ਖੁੰਦ ਖਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਨਫਰਤ ਪਾਲੀ ਬੈਠਾ ਇਸ ਨਾਲ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੁਰਤ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਧੁੰਦ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਕੱਤਈ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹਦੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਨ, ਉਹ ਜਾਹਲ, ਅਨਪੜ੍ਹ, ਅਗਿਆਨੀ ਤੇ ਪਿਛਲੱਗ ਹੋਣ। ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਵਾਲੇ ਐਨੇ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਣ, ਉਹਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੁ ਗਿਆਨ

ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਬੜੇ ਸ਼ਾਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਰੋਲ ਘਰੇਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਡਰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ 550 ਸਾਲਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਆੜ ਥੱਲੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਅੱਗੇ ਬੱਸ ਗੜਕੇ ਖੇਡੀ ਜਾਣ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਡੇ ਅਵੇਸਲੇਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਐਸੀ ਧੁੰਦ ਪਾ ਜਾਣ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਚੀਸ ਸਹਿੰਦੀਆਂ ਫਿਰਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਕੇਵਲ ਸ਼ਰਧਾ ਵੱਸ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਾਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪਈ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਧੁੰਦ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹਟਣੀ ਆ।

ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੰਡਿਤ ਜਨੇਊ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਹੋ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਹ ਜੋ ਸੂਤ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ

ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਹੈ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਿ ਆਹ ਜੋ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਖੇਤੀ 'ਚ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ; ਹਟ ਜਾਓ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ। ਕਿਰਤੀ ਬਣੋ, ਸਾਦਗੀ ਲਿਆਓ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ, ਛੱਡੋ ਅਭੰਬਰਪੁਣਾ, ਨਾ ਖੁਆਓ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਹਲਤ ਤੇ ਅੱਯਾਸ਼ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ। ਫਿਰ ਆਪੇ ਰੱਸਾ ਗਲ 'ਚ ਪੈਣੋਂ ਹਟ ਜਾਓ। ਕਿਸੇ ਕੈਪਟਨ-ਬਾਦਲ ਨੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਫੜਨਾ ਇਹ ਰੱਸਾ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਿਓ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ। ਧਾਰਮਿਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਜਾਰੀ ਅਛੂਤ ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈ ਰਹੀ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਵੱਟ ਦੇ ਕੇ ਗੰਢਾਂ ਦਿਨਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ? ਪੰਡਿਤ ਕਹੇ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਆ? ਰੱਬ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਛੂਤ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸ਼ਾਸਤਰ ਜੋ ਜਗਤ ਜਣਨੀ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਦੇ ਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਜ਼ਾਲਮ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨੂੰ ਨੇਹ-ਕਲੋਕ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਬਣ ਕੇ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਾ, ਤੇ ਧਰਮ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲੈਂਦਾ?

ਸਨਾਤਨ ਮਤ ਵਿਚ ਜਨੇਊ ਦੀ ਰਸਮ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰੀਕੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪੜਵੰਤੇ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਤਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਇਸ ਜਨੇਊ ਰਸਮ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਇੱਕਠ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਨੇਊ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਐਵੇਂ ਨਾ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਇੱਕਠ ਕਰ, ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈ ਰਹੀ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਬਾਪ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਲਖੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਹੋਵੇ! ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਭੈਭੀਤ ਕਰ ਗਿਆ, ਜੋ ਉਹਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਤਰਕ ਭਾਅ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ। ਪਿਤਾ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪੁੱਤ

ਦੇ ਕੰਮ ਕੁਝ ਅਵੱਲੇ ਜਿਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਖਾਤਿਰ ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ। ਅਕਸਰ ਇਹੋ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਹੀ ਗਏ, ਇਹ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਫਿੱਟ ਵੀ ਬੈਠਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦੀ; ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਦੰਨਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੰਝਾਉਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਪਾਈ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨਾ ਨਜਿਠਿਆ ਹੋਵੇ! ਇਥੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅੜ੍ਹ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅਗਨੀ ਦੁਆਲੇ ਫੇਰੇ ਕਿਉਂ ਲਵਾਂ? ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਨੇ ਬਬੇਰਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਗਨੀ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਤੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਭ ਇਹਨੂੰ ਚਮਸਦੀਦ ਗਵਾਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵਿਆਹ

ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਕਰਨੀਆਂ ਹੀ ਪੈਣੀਆਂ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਫਿਰ ਤਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਈ, ਜੋ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਦੱਸੇ ਇਹ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕਿੱਦਾਂ ਹੋਈ? ਇਹ ਬਹਿਸ ਕੋਈ ਘੰਟੇ, ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਥੋੜੇ ਹੋਈ ਹੋਣੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਜਾਰੀ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ! ਕਮਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੋਣਾ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਨਾਨਕ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੇ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁਨਬਾ, ਸਮੇਤ ਪੁਜਾਰੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ। ਉਤੋਂ ਸਿਤਮ ਇਹ ਕਿ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਖਫਾ ਸੀ ਤੇ ਆਹ ਉਹਦਾ ਨਵਾਂ ਪੁਆਤਾ ਉਹਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਲਗਦਾ ਹੋਣਾ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਨਾਨਕ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਛੱਡ ਪਰੇ, ਲੈ ਫੇਰੇ ਜਿਵੇਂ ਪੁਜਾਰੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਪਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਤਾਂ 'ਜਗਿ' ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ। ਦਰਅਸਲ ਪੁਜਾਰੀ ਇਹਦੀ ਆੜ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪੱਤਰੀ, ਮੰਗਲੀਕ, ਕੁੰਡਲੀ ਨਾ ਮਿਲਣਾ, ਗੰਧਮੂਲ, ਪੈਂਚਕਾਂ, ਤਾਰਾ ਡੁੱਬਿਆ, ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਰਾਹੂ-ਕੇਤੂ, ਸ਼ਨੀ, ਸਰਾਧ, ਨਰਾਤੇ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਕੁਝ! ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਦਾ ਉਪਾਅ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਕੇ ਮਨਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਦਾਨ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅੱਗੇ ਪੁਜਾਰੀ ਪਤਲਾ ਪੈਂਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕ ਉਹਦੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਸਮ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦੀ ਦੇਖ ਉਹ ਬੋਧਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਹਦੇ 'ਤੇ

ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ?

ਅਗਲਾ ਜੋ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਤੋਲਣ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਬੜਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੀ ਲਿਵ ਐਸੀ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ, ਉਹ ਤੋਲਦਾ ਤੋਲਦਾ ਤੇਰਾਂ ਹਿੰਦਸੇ 'ਤੇ ਐਸਾ ਅਤਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚੁਕਾਈ ਗਿਆ, ਸਾਰਾ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੜਤਾਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੋਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਕਰਮਾਮਾਤੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਉਹ ਵੱਟੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਤੋਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆ ਜਾਣਨਾ। ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਟੋਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਮਾਲੀਆ, ਜੋ ਫਸਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਥੇ ਜਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਨਵਾਬ ਸੀ ਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨੌਕਰੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਾਰਸੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਰੁਕਨਦੀਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਕਰੀਬ 8 ਸਾਲ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਮੋਦੀਖਾਨਾ, ਜੋ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਜੋਥੇ ਦੇ ਵੀ ਮਾਹਰ ਸਨ, ਆਹ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਤੋਲਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਆ, ਇਹ ਨਿਰੀ ਮਨਘੜਤ ਆ, ਸਿਰਫ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਤ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਖਾਤਿਰ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਆ ਤਾਂ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਰਹੀਏ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਟੈਕਸ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਜ਼ਕਾਤ' ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦਸਵੰਧ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਲੋੜਮੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਕਾਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮਾਇਆ/ਸਾਮਾਨ ਇੱਕਦਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਲੋੜਮੰਦ ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਐਨ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੁਝ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਭਰ ਕੇ

ਕਰ ਰਹੀ ਆ। ਇੱਕਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਕਾਹਨੂੰ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁਟਾ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਕੋਰਟਾਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਕੈਸ ਕਰ ਕੇ, ਸਿਰਫ ਚੌਧਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਖਾਤਰ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਚਾਰਜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਕਾਤ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜ਼ਕਾਤ ਦਾ ਮਾਲ, ਜੋ ਕੁਝ ਇੱਕ ਘਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ, ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਰੋਕ ਕੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਨੇ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਣਾ ਇਹ ਕਿਹਦਾ ਆ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਇਹ 'ਤੇਰਾਂ' ਹੈ। ਬਸ ਇਸ 'ਤੇਰਾਂ' ਤੋਂ ਤੇਰਾਂ (13) ਕਿਸ ਨੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ! ਬੱਸ ਆਹੀ ਯੁੰਦ ਆ, ਜੋ ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਗੱਲ ਸੀ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕਠੀ ਕੀਤੀ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਟੇ ਪੂਜਣ, ਜਿਹਦੇ ਬਾਬਾ ਖੁਦ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਜਨੇਊ ਬੈਦੀ ਵਾਲਾ ਪੁਜਾਰੀ ਕਦੋਂ ਗਾਤਰਾ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆ ਵੱਡਿਆ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਮਾਰੀ ਜਾਓ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਟੱਕਰਾਂ ਹੁਣ! ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਹਟਦੇ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਠਾਕੁਰ ਪੁਜਾਰੀ ਹੀ, ਨਾਲੋਂ ਉਚੀ ਉਚੀ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਵੀ 'ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ' ਨਾਲੋਂ ਫਿਰ ਵੇਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਖੁਦ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਮਾਡਰਨ ਮਸੀਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾਲਾਂਗੇ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੇ ਹੋ ਕੇ 550 ਸਾਲਾ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣਗੇ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ; ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰੋਪਾਓ ਵੀ ਪਾਉਣਗੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਾਂਗੇ।

ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਹਕੀਕੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਯੁੰਦ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਰਮਾਮਾਤੀ ਸਾਧੂ ਸਾਬਿਤ ਕਰਕੇ ਬੱਸ ਪੂਜਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਵਰਗੀ ਬਾਬਰ

ਨੂੰ ਦਹਾੜ, ਮਲਿਕ ਭਾਗੋ ਦੀ ਨਹੱਕੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣਾ ਜਿਵੇਂ ਬਾਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਅਕਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲਵਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇੱਕ ਕਿਰਤੀ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਬਖਸ਼ਣੀ, ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਹਲੀਮੀ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣਾ, ਸੱਜਣ ਵਰਗੇ ਦੋਗਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਲਿਆਉਣਾ, ਕੋਡੇ ਵਰਗੇ ਮਾਨਸ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਤੇ ਪਿੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਕਿ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਗਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਲਟਾ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਗਏ, ਤਾਂਹੀ ਤਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਗੋਦਤੀ ਵੀ ਢਾਹ ਕੇ ਅਹੁ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਗਿਆਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਗਿਆਸੂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਜੋ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ। ਪੁਜਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਸਕ ਰਲ ਕੇ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਘੇ 'ਚ ਵੀ ਹਰ ਅਤਿਕ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਬੈਠੇ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ!

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਬੁਲੰਦ ਹੌਸਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਮੌਕੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਸਿਵਾਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਕੋਈ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਇਹੋ ਦਸਤੂਰ ਹੈ। ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਕਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ! ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਉਹ ਪੈਗੰਬਰੀ ਰਹੱਸ ਸਮਝਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਣਜਾਣ ਸਨ। ਬੜੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੀਰ ਦਸਤਗੀਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ 360 ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਦਾ ਵੀ ਜੁਆਬ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਸ਼ਰੀਅਤ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੁਆਬ ਐਨੇ ਦਲੀਲ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਨਾਲ ਲਬਾ ਲਬਾ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੁੰਨ ਮੁਨ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪੀਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨੂੰ 'ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇਆ', ਇਹ ਬਾਬੇ ਦੇ ਇਲਹਾਮੀ ਗਿਆਨ, ਵਿਦਵਤਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਜਰਬੇ, ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ

ਕਰਮਾਮਾਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਿਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਪ ਛਾ ਕਰਕੇ ਬੈਠਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਇੱਕ ਸਬੰਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਹ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਿਚਲਾ ਇੱਕ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਦੱਸਦਾ। ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਮੰਡ ਦੀ ਮੈਰੀ ਜਮੀਨ ਖੇਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸੌਜੂ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਲਟ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਹ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ। ਜੇ ਉਹਨੇ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਹੀ ਕਹਾਉਣਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ 750 ਮੁਰੱਬਾ ਰਾਏ ਬੁਲਾਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਦੇ ਪੈਰ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਜਮੀਨ ਖਰੀਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਂ ਰਖਿਆ ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਤਾਂ ਖੁਦ ਕਿਰਤ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੇ ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਹ ਆਪ ਖੱਦਰ ਦਾ ਝੱਗਾ ਪਾ ਕੇ ਹਲ ਦੀ ਹੱਥੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਧੌੜੀ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਪੈਰੀ ਪਾ ਕੇ ਖੇਤ ਵਾਹੁਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ 108 ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਝਿਲਮਿਲੇ ਲੀਤੇ ਤੇ ਖੜਾਵਾਂ ਪਾ ਕੇ ਫੇਟੇ ਖਿਚਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਖੁਦ ਮੁੜਕੇ ਮੁੜਕੀ ਹੋ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚੋਂ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਬੜੀ ਸਾਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕੀਤੀ।

ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਹੈ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਿ ਆਹ ਜੋ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਖੇਤੀ 'ਚ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਨੂੰ; ਹਟ ਜਾਓ ਇਸ ਪਾਸਿਓ। ਕਿਰਤੀ ਬਣੋ, ਸਾਦਗੀ ਲਿਆਓ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ, ਛੱਡੋ ਅਡੰਬਰਪੁਣਾ, ਨਾ ਖੁਆਓ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਹਲਤ ਤੇ ਅੱਯਾਸ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ। ਫਿਰ ਆਪੇ ਰੱਸਾ ਗਲ 'ਚ ਪੈਣੇ ਹਟ ਜਾਓ। ਕਿਸੇ ਕੈਪਟਨ-ਬਾਦਲ ਨੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਫੜਨਾ ਇਹ ਰੱਸਾ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਿਓ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ। ਧਾਰਮਿਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਜਾਰੀ ਅਛੂਤ ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈ ਰਹੀ ਯੁੰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਸਾਡੇ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ

ਲੀਡਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾਘਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਉਮੈ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਾ ਰੱਖਣ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਦੋ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਮੁਲਕ ਫਿਰ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਆ। ਇਹ ਲਾਘਾ ਨਫਰਤ ਦੀ ਯੁੰਦ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਕਿਰਤੀ ਰੂਪ ਦਾ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ ਕਿ ਹਰ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ, ਜੋ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸਿਆ ਪਿਆ, ਉਹਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨੀ ਸਾਡਾ ਇਖਲਾਕੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਨਿਰੋ ਸਿਰੋਪਾਓ ਪੁਆ ਕੇ ਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਮੋਹਰੇ ਫੁੱਲ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰੱਖਣ। ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਓ।

ਸਮੂਹ ਜਗਤ ਨੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਕਿ ਜੋ ਯੁੰਦ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਹਟਾਈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਮੁੜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ? ਜੇ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਥਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਯੁੰਦ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨਮਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀਆਂ ਵਿਚ ਸਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੱਖ ਕੇ ਮੱਥੇ ਟਿਕਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਯੁੰਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੀ ਹੈ, ਆਹ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮਸਲਨ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਗੈਰਾ ਇਹ ਸਾਰੇ ਯੁੰਦ ਹੀ ਹਨ, ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਚੋਲਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਢੋਲਕੀਆਂ ਛੈਣਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕੋਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਪਟ ਪਾਠਾਂ ਵਾਲੇ, ਮਿਸ਼ਰੀ ਲੈਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਕਵਚ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦਰੋਗਤੀ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਸੀਦ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ 'ਚ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਯੁੰਦ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁੰਦਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਇੱਕਲੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਾ 'ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ' ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਸਗੋਂ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਕੇ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਣਿਆਂ ਇਹ ਅਜੋਕੀ ਯੁੰਦ ਮਿਟਣੀ ਆ!

ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ

ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੁਢੇਰੇ ਘੋਰ ਅੰਧਕਾਰ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਥਾਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅੱਜ ਤੀਕ ਜੋ ਵੀ ਧਰਮ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਇਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜੀਵਨ ਨਰਕ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਰਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਭਲਾ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਰਕ ਰੂਪੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਵਾਗਮਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਭ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਸਮੇਤ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕਈ ਉਪਾਅ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਜਗਤ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਇਕ ਨਰਕ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਘਰ ਹੈ? ਚਾਨਣ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਹਨੇਰਾ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਇਆ? ਇਹ ਚਾਨਣ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ? ਆਖਰ ਇਹ ਹਨੇਰੇ ਤੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।

ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਨਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹਨੇਰਾ ਇੰਨਾ ਸੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰਕ ਹਨੇਰਾ ਤਾਂ 'ਗੁਰ' ਦੀ

ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੁਕ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਅਥਾਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇੱਥੇ ਘੋਰ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਐਸੀ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਤੇ 'ਗੁਰ' ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਦਿੱਸਣ ਲਗਦੀ ਹੈ? ਪਤਾ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 'ਗੁਰ' ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਫ ਦਿਸਣ ਦੀ ਆਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ!

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤੁਕ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੱਗ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਲੱਖਣ ਲਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਨੇ ਤੇਜ਼ਸਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਈ ਕਥਾਕਾਰ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੀਕ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਦਾ ਉਜਾਲਾ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੈਰ, ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੌਕਾ ਘੁਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਿੱਥ ਵਾਂਗ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਜਾਲੇ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਾ। ਜੇ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਨੌਕ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਚੰਗੇ ਰਾਹ ਪਾਇਆ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖੋ ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬੜੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੀ ਮੱਤਾਂ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਧਕਾਰਮਈ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ?

ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੁਕਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ, ਮੱਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਏ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ 'ਸਿੱਖ' ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ 'ਸਿੱਖ ਧਰਮ' ਪ੍ਰਤੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਰਧਾ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਗੱਲ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਣੇ ਤੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਗੱਲ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਿਰਦਾ ਕਸੌੜਾ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਮਨ ਹੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰੀ ਭੇਖ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।

ਪਰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਇਹ ਚਾਨਣਮਈ ਲੀਹ ਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ-ਮੱਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ। ਧਰਮ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਸੁੰਗੋਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਾਲ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਕਰਮ-ਕਾਡ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਜੁੜ

ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਿਖਾਵੇ, ਪਖੰਡ ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਲੋਟੂ ਵਰਗ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ, ਵਸਤਰ, ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਟੂ ਜਮਾਤਾਂ ਇਸ ਜਮਾਂ-ਪੁੰਜੀ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਰਗ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖ ਕੇ ਮਾਇਆ ਬਟੋਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਵੇਟ ਬੈਕ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤਰਕ ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਰਨ ਗਿਆਨ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪੱਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕ-ਪੂਰਨ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਜਵਾਬ ਦਾ ਤੌਤਾ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੱਬੀ ਸੋਝੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਿਹੀ ਮੌਲਿਕ ਸੋਚ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜੇ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ 'ਧੁੰਧ' ਨਾਨਕੀ ਗਿਆਨ ਨੇ ਮਿਟਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਦੇ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਲਈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੁਝ

ਰਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ 'ਖੋਜ ਸ਼ਬਦ ਮਹਿ ਲੋਹ' ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ। ਫਿਰ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪਰਗਟ ਦੇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਮੰਜੀਆਂ ਜਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਪਾਵੇ ਨਾ ਘੁੱਟਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਮਾਲੇ ਪਾ ਕੇ ਸਵਾਉਂਦੇ, ਵੱਖਰਾ ਕਮਰਾ ਦੇ ਕੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਪੱਖਾ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀਟਰ ਵੀ ਨਾ ਲਾਉਂਦੇ। ਨਾ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਰ ਝੱਲ ਕੇ ਭੋਗ ਲਵਾਉਂਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭਰਮ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਕੇਵਲ ਸਵੇਰ ਦੇ ਵਾਕ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਵਾਕ ਹੀ ਦਿਨ ਭਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਹੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਛਿੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਕਰਤੋ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ। ਉਥੇ ਕਈ ਕਈ ਸੈਮੀਨਾਰ ਰੂਮ ਹੁੰਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਖਮ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਹੁੰਦੇ। ਗਿਆਨ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਉਚੇ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਨਿਯਮ ਹੁੰਦੇ, ਜੋ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਕੇ ਹਰ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ। ਇਕੱਤਰ ਗਿਆਨੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਲੰਗਰ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭੁੱਖ-ਨਿਵਾਰਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਤੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਥੇ ਉਘੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਖਗੋਲ-ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 'ਸੋ ਦਰ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰ ਕੇਹਾ' ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਖੋਜਦੇ, ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 24 'ਤੇ)

ਨਾਨਕੁ ਸਾਇਰ ਏਵ ਕਹਤੁ ਹੈ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ 550ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਧੂਮ ਧਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੰਬਰ 2019 ਤਕ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਹਰ ਮੁਲਕ 'ਚ ਵਸਦੀ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਇਹ ਪੁਰਬ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਖ ਧਾਰਮਿਕ ਜਮਾਤ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿੱਲੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਲਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲਕਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਅੰਦਰਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਚਾਓ ਤੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਚਾਓ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਧਰ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਅੰਦਰੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਰਾਇ ਭੋਇੰ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਹੁਣ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ), ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਸਥਾਨ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜੀ! ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਬਖਸ਼ੋ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫਰਮਾ ਹੈ, "ਬਿਰਥੀ ਕਦੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥"

ਇਸ ਪਾਵਨ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲਾਘਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਵੱਡੀ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ

ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਣਾਅ ਨੇ ਕਈ ਖਦਸ਼ੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੇਵਸੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਚਾਰੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਆਓ, ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਨਾਨਕੁ ਸਾਇਰੁ ਏਵ ਕਹਤੁ ਹੈ॥

ਨਿਕਤੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਵੀ ਘੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਨਾਨਕ ਹਾਣੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਚੱਜ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਦ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਵੈਦ ਨੇ ਬਾਂਹ ਫੜ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਆਖਿਆ, "ਵੈਦ ਬੁਲਾਇਆ ਵੈਦਗੀ ਪਕੜਿ ਢੰਢੋਲੇ ਬਾਂਹ॥ ਭੋਲਾ ਵੈਦ ਨ ਜਾਣਈ ਕਰਕ ਕਲੇਜੇ ਮਾਹਿ॥"

ਜਦ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣ ਗਏ ਤਾਂ ਖੇਸੀ ਤਾਣ ਕੇ ਪੈ ਗਏ। ਮੱਝਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਉਜਾੜ ਛੱਡੀ। ਗੱਲ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਆਖਿਆ-ਖੇਤੀ ਤਾਂ ਹਰੀ ਭਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਬਾਬੇ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇਆ।

ਉਪਰੰਤ ਪਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਵਣਜ ਲਈ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਤੋਰਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕ ਖਰਾ ਸੌਦਾ ਕਰਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਵੇ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠੇ। ਉਮਰ ਜੋ ਅਜੇ ਅੰਞਾਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਹ ਖਰਾ ਸੌਦਾ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ, ਜੋ ਬਾ-ਕਮਾਲ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਚੋਟੀ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਖਰਾ ਸੌਦਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਬਾਬੇ ਨੇ ਵੀਹ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਰਸਦ ਦਾ ਲੰਗਰ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ, ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਰਹੇਗਾ, ਲੰਗਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਖਰਾ ਸੌਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਪਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨੇ ਧੀ ਨਾਨਕੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦਾ ਚਿੱਤ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਤੇ ਭਾਈਆ ਜੈ ਰਾਮ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਨਾਨਕ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਰਹੇਗਾ।

ਸੋ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ

ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਖੂਬ ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ ਤੋਲਿਆ। ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰਸਦਾਂ ਵੰਡੀਆਂ, ਉਥੇ ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਧਰਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਡਿਤਾਂ, ਕਾਜ਼ੀਆਂ, ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ, "ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਕਰਤਾ ਵਸੈ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਾਸਿ॥"

ਉਦਾਸੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਣ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਸਾਇਆ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਕੋਲੇ ਬੁਲਾ ਲਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਥੇ ਆਪ ਖੇਤੀ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚਾਈਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿਤਾ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ।

ਨਾਨਕੁ ਸਾਇਰੁ ਏਵ ਕਹਤੁ ਹੈ ਸਚੇ ਪਰਵਦਗਾਰਾ॥

ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ, ਮਨੁ ਹਾਲੀ ਕਿਰਸਾਣੀ ਕਰਣੀ ਸਰਮੁ ਪਾਣੀ ਤਨ ਖੇਤੁ॥

ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸੁਹਾਗਾ ਰਖੁ ਗਰੀਬੀ ਵੇਸੁ॥ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਜਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ, ਮਖਟੁ ਹੋਇ ਕੈ ਕੰਨ ਪਤਾਏ॥ ਫਕਰੁ ਕਰੇ ਹੋਰੁ ਜਾਤਿ ਗਵਾਏ॥ ਗੁਰੂ ਪੀਰੁ ਸਦਾਏ ਮੰਗਣ ਜਾਇ॥ ਤਾ ਕੈ ਮੂਲਿ ਨ ਲਗੀਐ ਪਾਇ॥ ਹੇ ਭਾਈ! ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ, ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥੁ ਦੇਇ॥ ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ॥

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਕੱਟੜ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ,

ਕਾਦੀ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਮਲੁ ਖਾਇ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਨਾਵੈ ਜੀਆ ਘਾਇ॥ ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣੈ ਐਧੁ॥ ਤੀਨੇ ਓਜਾਤੇ ਕਾ ਬੰਧੁ॥

ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਕਲੀ, ਦੰਭੀਆਂ ਅਤੇ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਆਂਟ ਸੇਤੀ ਨਾਕੁ ਪਕੜਹਿ ਸੁਝਤੇ ਤਿਨਿ ਲੋਆ॥ ਮਗਰ ਪਾਛੈ ਕਛੁ ਨ ਸੁਝੈ ਏਹੁ ਪਦਮੁ ਅਲੋਆ॥ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਇਕਮਿਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਾਬੇ ਕਿਹਾ, ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਉਚਾ ਥਾਉ॥ ਉਚੇ ਉਪਰਿ ਉਚਾ ਨਾਉ॥ ਏਵਡੁ ਉਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ॥ ਤਿਸੁ ਉਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ॥

ਸੁਣਿ ਵਡਾ ਆਖੈ ਸਭ ਕੋਇ॥ ਕੇਵਡੁ ਵਡਾ ਡੀਠਾ ਹੋਇ॥

ਨਾਨਕੁ ਸਾਇਰੁ ਏਵ ਕਹਤੁ ਹੈ॥ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਇਰੁ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਾਇਰੀ ਲਈ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸ਼ੁਕਾਰਨੇ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪੰਨ ਸੁ ਕਾਗਦੁ ਕਲਮ ਪੰਨੁ ਧਨ ਭਾਂਡਾ ਧਨੁ ਮਸੁ॥ ਧਨੁ ਲੇਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨਿ ਨਾਮੁ ਲਿਖਾਇਆ ਸਚੁ॥

ਕਲਮ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਪ੍ਰਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ॥ ਖੇਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਜੜੈ ਖਲਵਾੜੈ ਕਿਆ ਥਾਉ॥ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਔਰਤ ਜਾਤ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨਾ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦ ਮਾਸੂਮਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਿਰਦਾ ਦੁਵਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖ ਦਿਤਾ, ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ

ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ॥ ਕਲਮ ਦੇ ਧਨੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜਦੋਂ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਉਠਦੇ, ਮੈ ਬਨਜਾਰਨਿ ਰਾਮ ਕੀ॥ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਵਖਰੁ ਵਾਪਾਰੁ ਜੀ॥ ਤੇ ਜਾਂ,

ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀਉ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣਾ॥ ਤੂੰ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਭਰਿਪੁਰਿ ਲੀਣਾ ਤੂੰ ਆਪੇ ਸਰਬ ਸਮਾਣਾ॥

ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਖਜਾਨਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 550 ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੇ ਕੀਤੀ ਵੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਬਣ ਤਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਪਰ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵਾਂਞੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ, ਪਰ ਕੱਟੜਤਾ ਦੇ ਮੁਦੱਈ ਜਰੂਰ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੀ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵੀ ਲਹਿਰਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ 'ਖਸਮਹੁ ਘੁਬੀਆ ਫਿਰਹਿ ਨਿਮਾਣੀਆ॥' ਵਾਂਗ ਹਰ ਥਾਂ ਗੋਲਕ ਅਤੇ ਚੌਧਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ ਕੂੜੁ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੇ॥

ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤਿ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਡਫਲੀ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁਣ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵਿਹਲਤ ਸਾਧ ਸੌਰਆਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਓ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਚਰੀਏ। ਜਰਾ ਕੁ ਹਉਂ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੀਏ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੇਖਣਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਪੁ ਗਵਾਈਐ ਤਾ ਸਹੁ ਪਾਈਐ ਅਉਰੁ ਕੈਸੀ ਚਤੁਰਾਈ॥ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੱਥਾ ਹੀ ਨਾ ਟੇਕੀਏ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੀਏ।

ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਫਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ ਬਾਬਾ ਫੇਰੂਮਲ ਦੇ ਘਰ ਮੱਤੋ ਦੀ ਸਰਾਂ (ਜਿਲਾ ਮੁਕਤਸਰ) ਵਿਖੇ 31 ਮਾਰਚ 1504 ਈ: ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਲਹਿਣਾ' ਸੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ
ਫੋਨ: +65-98951996

ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਦਾਨਸ਼ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ-ਚੇਲੇ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾ ਕੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ 62 ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਅੰਗਦ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ: ਅੰਗ ਨੂੰ ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭੂਸ਼ਣ, ਭਜਬੰਦ, ਬਾਜ਼ੂਬੰਦ ਆਦਿ। ਟਰੰਪ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਖਿਲਰ-ਪੁਲਰ ਤੇ ਉਡ ਪੁਡ ਜਾਂਦਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੂੰ ਨਾ ਬਿਠਾਲਦੇ। ਗੋਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂਤਾ-ਗੱਦੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਂ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਤੰਬਰ 1539 ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ। ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਤਖਤ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪੌਥੀ ਸੌਂਪ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਮੇਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁਣ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੀ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮਾਰੂ ਸੋਹਲੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਖਤ 'ਤੇ ਉਹੀ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਤਖਤ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਖਤਿ ਬਹੈ ਤਖਤੈ ਕੀ ਲਾਇਕ॥

(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 1039) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਕੀਤਾ। ਪਰਚੀਆਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ 'ਆਪ ਹੋਤੇ ਗੁਰਾਈ ਕੈ ਤਖਤ ਉਪਰ ਬੈਠਾਇਆ।' ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ (ਪਉੜੀ 45) ਵਿਚ ਗੁਰ-ਗੱਦੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਬਾਪਿਆ ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿਰਿ ਫੁੜੁ ਫਿਰਾਇਆ। ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਇਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਵਟਾਇਆ। ਲਖਿ ਨ ਕੋਈ ਸਕਈ ਆਚਰਜੇ ਆਚਰਜ ਦਿਖਾਇਆ। ਕਾਇਆ ਪਲਟਿ ਸਰੂਪ ਬਣਾਇਆ॥

ਗੁਰਗੱਦੀ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦਾ ਜੱਸ ਸੱਤਾਂ ਦੀਪਾਂ 'ਚ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸ ਕੇ 'ਜਗਤ ਗੁਰੂ' ਬਣ ਗਏ। ਭੱਟ ਕਲਸਹਾਰ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ, ਕਹੁ ਕੀਰਤਿ ਕਲ ਸਹਾਰ ਸਪਤ ਦੀਪ ਮਝਾਰ॥ ਲਹਣਾ ਜਗਤੁ ਗੁਰੁ ਪਰਸਿ ਮੁਰਾਰਿ॥

(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 1391)

ਗੁਰੂਤਾ-ਗੱਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਜਨਮਸਾਖੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, "ਤਬ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕਉ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬਾਪਨਾ ਦੇ ਕੇ ਸੰਮਤ 1596, ਅੱਸੂ ਵਦੀ ਦਸਮੀ ਕਉ ਆਪ ਸਚਖੰਡ ਸਿਧਾਰੇ॥ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾਇਆ।"

ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁਆਇ ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾੜੁਰੁ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 967)

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਉਦਾਸੀ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ। ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਸਾਰ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਦੀਨ-ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਬਾਲ-ਬੋਧ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ।

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਜੋ ਵਾਕ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਲਿਖੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਗੁਰਮੁਖੀ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਜਨਮਸਾਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ, ਸੰਗਤ, ਲੰਗਰ-ਪੰਗਤ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਏ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ

ਆਪ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਇਉਂ ਹੈ,

ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ ਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ ਖਟੀਐ॥ (ਪੰਨਾ 967)

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ 20 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਨੇ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿਸ਼ਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਮੱਲਾਂ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਰੋਈ ਦੇਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਆਪੇ ਛਿੜ ਪਵਾਇ ਮਲਾਖਾਤਾ ਰਚਿਆ॥ (ਪੰਨਾ 1280)

ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਮੰਤਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਇਸੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਗੋਬਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਆਦਿ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ (ਸਤੰਬਰ 1539-1552) ਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ।

ਮਿਟੀ ਪੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਕਿਸੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਸੁੱਚਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਟੁੱਢੀ ਲਾ ਕੇ ਭਗਤ-ਜਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤਾਂ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ 'ਗੰਦੀ' ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਐਸੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਅਜੋਕਾ ਸਫਾਈ ਪੰਸਦ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਡਿਟੋਲ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ। ਇਹ ਥਾਂ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛੱਪੜ, ਰੂੜੀ ਦਾ ਢੇਰ, ਅੰਤੜੀਆਂ ਦਾ ਮਲ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਏ ਜਖਮ, ਗਲ੍ਹੇ-ਸੜੇ ਫਲ ਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਗਰਭਾਸਿਆਂ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਬੂਦਾਰ ਸਤਿਹਾਂਦ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ 'ਜਤ ਪਹਾਰਾ ਧੀਰਜ ਸੁਨਿਆਰ' ਵਾਲੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਤੇ 'ਸਚ ਖੰਡ' ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੈ?

ਇਹ ਸਭ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਕਿ 'ਸਿੱਖੀ' ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ? ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਜਿਗਿਆਸੂ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਢਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ 'ਮਿਟੀ ਪੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ।

ਪੁਸਤਕ ਪੜਚੋਲ

Book: An Uncommon Road
(How Canadian Sikhs struggled out of the fringes and into the main stream)
Author Gian Singh Sandhu
Printed in Canada, 2018

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਰੀਵਿਊ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਚੈਪਟਰ ਵਾਂਗ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 237 ਸਫਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਦਸਾਂ ਚੈਪਟਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਬੈਗਾਨੀ-ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ-ਧਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਦਕ ਤੇ ਸਿਰਤ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹਾਸ਼ੀਆ-ਭਾਈਚਾਰੇ

ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ
ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੈਂਟਰ,
ਪਟਿਆਲਾ।
ਫੋਨ: +91-93163-01328

ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਾਲਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਾਂਗ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਜੱਗ ਵਿਊਤ (visionary planning) ਨਾਲ ਵਿੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨੁਮਾਇਆ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਦਰਪੇਸ਼ ਦਸਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰੱਖ ਕੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜਜ਼ਬਾ ਇਲਾਹੀ ਦਾ ਵਾਂਗ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੇ ਇਸ ਵਜੂਦ ਸਮੇਟੀ ਮਾਨਵ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਤਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਸਕਣ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਉਤਾਰੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਉਸਰੀ ਹੋਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਗੀ ਆਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਦਾ ਕਰਿੰਘਤੀ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, “ਕਾਬਲ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ।” ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹਾਕਮ ਦੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੈਸਿਕ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਉਸਰੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ‘ਵੈਸਿਕ’ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਧਾ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਸੁਤਰਧਾਰ ਜਾਂ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਸਥਾਈ ਸੇਵਕ ਵਾਂਗ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ ਰਮ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਪੁਸਤਕ

ਅੰਨ ਅਨਕਾਮਨ ਰੋਡ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸੱਚ ਸਾਂਝਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹਰ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ‘ਚ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਜਜ਼ਬਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦਫਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ੋਰ ਵਾਂਗ ਜਿਉਣੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਜ਼ੋਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲਾਲਚ, ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਝੋਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਜੀਵਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਂਗ ਜੋ ਲੈਣਯੋਗ ਸੀ, ਉਹ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਛੱਡਣਯੋਗ ਸੀ, ਉਹ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖ ਵਰਤਾਰੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚੰਡਿਤ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਰਹਿਣੇ ਹਨ।

1970 ਤੋਂ 2018 ਤੱਕ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਬਿਖੜੇ ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਫਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਤੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਚਾਬੀ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸੌਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੱਡਬੀਤੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਚੈਪਟਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਤੁਲਨ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਬਿਰਦ ਪਾਲਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ।

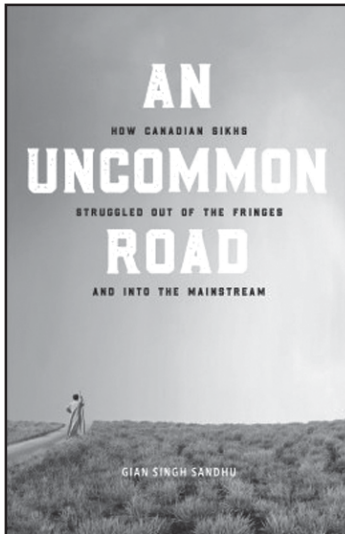
ਲੇਖਕ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਦ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੇ ਲੋਹ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖਹਿ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ-ਨੈਰੇਟਿਵ ਅੰਗਠਾਈਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੱਲ ਵੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਇਸ਼ਾਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਚੈਪਟਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਧਾ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੁਲੀ ਪਹੁੰਚ (Open ended) ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਲੇਖਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਅਲਮਾਰੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਗਿਆਨ, ਪੰਥਕ ਗਿਆਨ, ਵਧਾਰੀ ਗਿਆਨ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਗਿਆਨ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਕਹਿਰੇ ਸਿੱਖ ਨੈਰੇਟਿਵ ਵਾਂਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਕਾਲ ਦੀ ਸੁਰ ਫੜਨ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਸ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਲੇਖਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀ ਰੀਝ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਵਾਂਗ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਪਗੜੀ ਦੁਆਲੇ ਉਸਰਦੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਨਫਰਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ‘ਵੈਸਿਕ’ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਵਿਚਕਾਰ ‘ਵੈਸਿਕ’ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉਣ ਲਈ ਲੜੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਸਤਕ। ‘ਵੈਸਿਕ’ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਖਾਸ

ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਸ ਨੁਕਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ (131)। ਇਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੇਖਕ ਮੁਤਾਬਿਕ ‘ਵੈਸਿਕ’ ਨੂੰ ਲੜਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

‘ਵੈਸਿਕ’ ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਉਥੇ ਹੀ ਦੇਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੁਹਾੜੀ ਅਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਦੇ ਦਸਤੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਾਂਗ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਘੜਾਈਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਿਟ ਕਰ ਲਈਆਂ

(ਖੱਬੇ) ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਲੇਖਕ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘੂ

ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਮਝ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ‘ਵੈਸਿਕ’ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੀਦੀ ਧਕਾਉਂਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਲੇਖਕ, ਇਸ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਬਚਾਉਂਦਾ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ ਪਰਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਸੂਸ (130) ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਬਰਾਸਤਾ ਏਜੰਸੀਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ

ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਪਰਤ ਦਰ ਪਰਤ ਵੇਰਵੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਬਿਖੜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿੱਖ, ਆਰਥਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ (ਖਾਲਸਾ ਕਰੈਡਿਟ ਯੂਨੀਅਨ-134) ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ (ਜਹਾਜ਼ ਹਾਦਸਾ-137) ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪਾਈ ਗਈ ਹਿੱਸਾ ਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਵੇਂ ਮਘ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਧੁਖ ਰਹੀ ਹੈ (138)। ਇਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 140-41 ‘ਤੇ ਦਰਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਬਾਬਾ ਗਯਾ ਪਹੁੰਚਿਆ

ਤੁਰ ਪਏ ਫਿਰ ਬਨਾਰਸੋਂ ਪਾਏ ਗਯਾ ਨੂੰ ਚਾਲੇ।
ਨਾਮੁ ਜਪਦੇ ਤੇ ਜਪਾਂਦੇ, ਮਰਦਾਨਾ ਸੀ ਨਾਲੇ।

ਗਯਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਿਆ, ਫਲਗੂ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ।
ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਖੂਬ ਚੱਲਦੇ ਸਨ ਫੰਦੇ।

ਰਲ ਕੇ ਚਤੁਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਪਾਏ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਸਾਰੇ।
ਬੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰੀਏ ਤਰਦੇ ਪਿੰਤਰ ਸਾਰੇ।

ਸੱਤ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਜੇ ਇੱਥੇ ਚੋਲ ਚੜ੍ਹਾਓ।
ਜਗਾ ਕੇ ਦੀਵੇ ਤੇਲ ਦੇ ਇੰਜ ਰਾਹ ਰੁਸ਼ਨਾਓ।

ਦੇਖ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬਾਬੇ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਮਖੌਲ ਉਡਾਏ।
ਹੋਸ ਉਡੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਚੱਲ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਆਏ।

ਪੁਜਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ,

ਉਧਾਰ ਕਰੀਏ ਦੇਖੀਂ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਈਏ।
ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰੀਏ ਨਾ ਐਵੇਂ ਰੋਲਾ ਪਾਈਏ।

ਬਾਬੇ ਕਰੇ ਸਵਾਲ,
ਪਿੰਡਾ ਮਰ ਗਏ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਭੁੰਜੇ।
ਫਿਰ ਨਾ ਲੋੜੇ ਕੁੱਝ ਕਿਉਂ ਪਖੰਡ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁੰਝੇ?

ਨਾ ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਖ ਤ੍ਰੇਹ, ਨਾ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਹੀ ਭੁੰਝੇ।
ਖਾਣਾ ਜੋ ਪਰਸ ਰਹੇ ਕਿੰਜ ਪਿੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ?

ਨਾ ਕੋਈ ਸੀ ਜਵਾਬ ਪੁਜਾਰੀ ਪੈ ਗਏ ਛਿੱਬੇ।
ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਮਝਾਏ ਪਰ ਰੰਗ ਹੋ ਗਏ ਫਿੱਕੇ।
ਵੰਡ ਕੇ ਚਾਨਣ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਰ ਪਏ ਅੱਗੇ।
ਤਾਰ ਕੇ ਮਾਲਦਾ ਸੰਗ ਆਪ ਕਾਮਰੂਪ ਜਾ ਸਜੇ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸੂਲਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰੱਖਿਅਕ

ਜੰਮਦੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤਿੱਖੇ
ਫੁੱਲ ਕੁਮਲਾ ਜਰਦ ਹੋਇਆ
ਟਹਿਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ
ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਸੀ ਬਿਖੇਰ ਰਿਹਾ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ (Sikh religion and cultural traditions fere antithetical to violence-140). ਇਸ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪੜ੍ਹੇ ਬਿਨਾ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਸਰੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹਾਨੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖਬਰੀ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (148)। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਗ ਅਤੇ ਦਾਹੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਨਾਲ ਜੁੜਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸਲਾਮੀ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਾਣੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ (149)। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਖੂਹ ਖਾਤੇ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਿਵੇਂ ਟਿਕ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ (152-54, 158)। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ (157) ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਸਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੜਨ ਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (159)। ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆਂ ਕੀਤੀ ਸੀ (165)। ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੇਖਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (195)। ਪਰਵਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ‘ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਚਾਰਟਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ (197-99)। ਅਜਿਹੀ ਜਾਗੀ ਹੋਈ ਸੋਚ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਿਕੰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸੀਂਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੌਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਵਾਦ ਛੋੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੇਤਨਾ ਪਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪੈਰ ਮੋਚ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਾਂਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਲ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਲੇਖਕ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ।

ਹਰ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹੀ
ਮੁਗਧ ਹੋ ਹਸ-ਹਸ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਜਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ ਬੂਟਾ
ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੁੱਖ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ
ਜਿਸ ਵੱਢ ਦਿਤੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਥੱਲੀਓਂ
ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਹਵਾ ‘ਚ ਉਡਦਾ
ਫੁੱਲ ਖਿਤਿਆ ਕੁਮਲਾ ਗਿਆ
ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਰਦ ਪੱਤੀਆਂ।

ਸੂਲਾਂ ਵੀ ਜੋ ਸੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀਆਂ
ਖੁੰਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ਕ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ
ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਜੋ ਵਿਕ ਗਏ ਸੰਤਰੀ
ਦਿਖਾ ਦਿਤੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ
ਵਧਣਾ ਫੁਲਣਾ ਜੜ੍ਹ ਵੱਢੀ
ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ
ਫੁੱਲ ਸਿਰ ਲੁੜਕ ਗਿਆ
ਪੱਤੀਆਂ ਭੁਰ ਗਈਆਂ
ਸੂਲਾਂ ਜੋ ਸੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ
ਬਣ ਤੀਲਾ ਤੀਲਾ ਖਿੰਡ ਗਈਆਂ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੇਸਾੜ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦਾ 'ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ' ਆਖਦੀ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਾਜਕ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੀ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਲਤੀ ਬੱਚਾ ਹੈ।

ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1999 ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਉਰਫ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਗ੍ਰਾਹਮ ਸਟੇਨਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੇਨਜ਼ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਕੋਹੜੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਉਸ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪੁੱਤਰ ਕਿਉਨਝਾਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਨੋਹਰਪੁਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਕਾਰ ਉਪਰ ਪੈਟਰੋਲ ਛਿੜਕਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਟੇਨਜ਼ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਏ।

ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਡ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਾ ਹੈ। ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਬੀ. ਬੀ. ਪਾਂਡਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ।' (ਮਈ 2019 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਖੌਤੀ ਫਕੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦਰ ਸਾਰੰਗੀ ਉਦੋਂ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਉਤੀਸਾ ਇਕਾਈ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। - ਅਨੁਵਾਦਕ)। ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ 2 ਜਨਵਰੀ 1999 ਦੀ ਰਾਤ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। 2003 ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ 2005 ਵਿਚ ਉਤੀਸਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। 2011 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦਾ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿੰਗ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਹੋਰ ਵੀ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਰਜਾ ਘਰਾਂ, ਪਾਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈ ਸਾਧਵੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ 2002 ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਤਲੇ-ਗਾਰਤ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦਾ ਕਾਰਿੰਦਾ ਬਾਬੂ ਬਜਰੰਗੀ ਆਪਣੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੌਮਰੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ੌਰੇਆਮ ਸ਼ੋਖੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇਲਾਕੇ ਨਰੋਦਾ ਪਾਟੀਆ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਿਲੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ।

ਜੇ 2002 ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਆਦਮਖੋਰ ਹਜ਼ੂਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ 'ਫੰਦੇ' ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ। 2007 ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਛਾਪੇ ਗਏ ਕਿਤਾਬਚੇ ਵਿਚ

ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ-5

ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ.) ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੜੇ ਉਤਰਾ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿੰਗ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਧੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸ਼ੈਡੋ ਆਰਮੀਜ਼' (ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਲਸ਼ਕਰ) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਹਿੰਦੂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣਾ 100 ਗਊਆਂ ਬਰਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

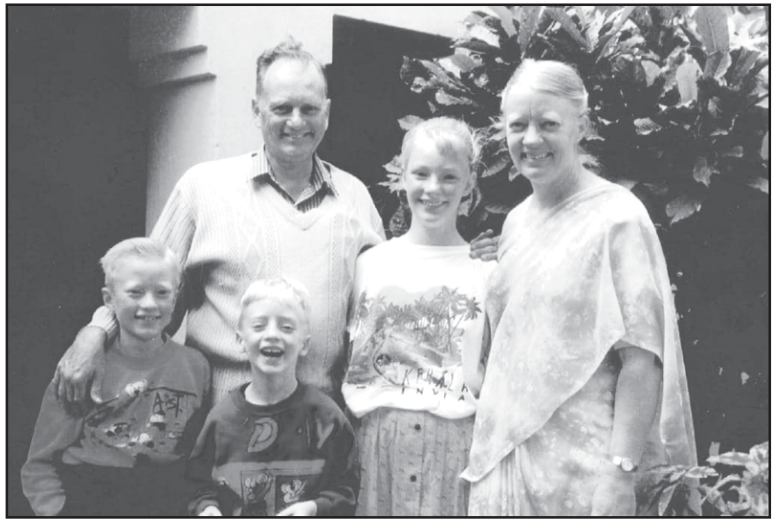
ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਹੋਰ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਇਸ ਕਦਰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਦਰਅਸਲ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ

ਸੌਖਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਇਕਾਈਆਂ ਨੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਥੇ 'ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਕਤ' ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੈਨਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਫਿਰ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਬਾਬਤ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ, ਉਹ ਸਨ ਇਸ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਗੁੱਟਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵੱਲ ਕੱਟਿਆ ਮੋੜਾ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰੈਲ 2006 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ

ਨੇ 3 ਕਿਲੋ ਲੈਂਡ ਆਕਸਾਈਡ, 500 ਗਰਾਮ ਲਾਲ ਲੈਂਡ, ਇਕ ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਨਾਈਟਰੇਟ, 11 ਦੇਸੀ ਗਰਨੇਡ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਪਿੰਨ, ਟਾਈਮਰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੈਟਰੀਆਂ ਧਮਾਕੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੇਸੀ ਹੈਂਡ ਗਰਨੇਡ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਲ ਪੱਖੋਂ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗਰਨੇਡਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਸਬੰਧੀ ਮਾਰੇ ਛਾਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਮਿਲੇ। ਨਕਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ।

2008 ਵਿਚ ਜਦ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਕੰਧਮਾਲ ਵਿਚ ਇਸਾਈਆਂ ਵਿਰੁਧ ਦੰਗੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਲਕਸ਼ਮਨੰਦਾ ਸਰਸਵਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 38 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 93 ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਾਈ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਚਰਚਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 50,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਉਥੋਂ

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਗ੍ਰਾਹਮ ਸਟੇਨਜ਼ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰ। ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

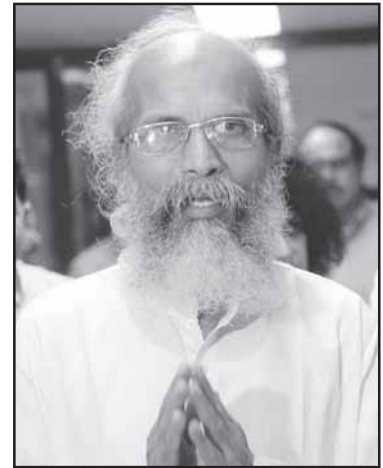
ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਖੇਤਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਮਿਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਨਤਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਹਰ ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਉਚੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮੀਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ।

2004 ਵਿਚ 'ਫਰੰਟ ਲਾਈਨ' ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, "ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਪਾਲਦੀ ਵਿਚ ਫਲੈਟ ਖਰੀਦੇ, ਜੋ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖੇਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਇਮਾਰਤ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਲਿਫਟ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਫਲੈਟ ਕੋਢੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੇਟਬੰਦ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚੀ ਸੀ।"

2002 ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਪਿਛੋਂ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਲਹਿਦਾ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, 'ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਨਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਕੇ ਉਥੇ ਮੁੜ ਵਸਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਜਿਥੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ, ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸੇਬਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਲਹਿਦਾ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਹ

ਆਇਆ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਿੰਦੇ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਲਕਸ਼ਮਣ ਰਾਜ ਕੋਂਡਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹੋਰ ਕਸਬਿਆਂ ਪਰਭਾਨੀ, ਜਾਲਨਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਈਆਂ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਬੰਬ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਮਸਜਿਦਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਛਾਣਬੀਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਨੇ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਭੇਤ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 24 ਅਗਸਤ 2008 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਜਿਥੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਿੰਦੇ ਰਾਜੀਵ ਮਿਸਰਾ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਕਾਨਪੁਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਈ. ਜੀ. ਨੇ ਜਾਂਚ ਪਿਛੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਾਸਕ ਫੌਰਸ ਨੇ 'ਬੰਬ ਕਾਂਡ' ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਯੋਜਨਾ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ

ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦਰ ਸਾਰੰਗੀ ਜੋ ਗ੍ਰਾਹਮ ਸਟੇਨਜ਼ ਕਾਂਡ ਵੇਲੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਉਤੀਸਾ ਇਕਾਈ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ।

ਉਜੜ ਕੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਕੰਧਮਾਲ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ। ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਐਮ. ਕੇ. ਨਰਾਇਣਨ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਟਿਕਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਾਸਲ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਤਾਂ ਲਾ ਦਿਓਗੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ

ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਲਸ਼ਕਰ

ਧੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ

ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਨਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਉਸੇ ਮਨੋਰਥ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਰਾਇਣਨ ਦੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਸੀ। ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਧੌਂਸ ਜਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਚਘੜ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਜਮਘਟਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪੱਕੇ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਦਰਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ।

ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੀ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਖਿਲਾਫ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪਏ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਛਿੱਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। 1996 ਵਿਚ ਚਿਤਰਕਾਰ ਐਮ. ਐਫ. ਹੁਸੈਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ 1976 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸਰਸਵਤੀ ਦੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਕਾਰਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਅਰਧ ਨਗਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚਿਤਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਆਮ ਹੋ ਗਏ। ਕਈ ਸਾਲ ਹੁਸੈਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਦੀ ਇੰਜ਼ਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪਰਦੇਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ 'ਅਨੈਤਿਕ' ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ 2004 ਵਿਚ ਇਸੇ ਗਰੁਪ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ 'ਗਾਰਡਨ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ' 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਹੁਸੈਨ' ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੈਨਵਸ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇ. ਐਚ. ਆਰਾ, ਐਨ. ਐਸ. ਬੇਂਦਰੇ ਅਤੇ ਚਿਤਰੇਵਾਨੂ ਮਜ਼ਮੂਦਾਰ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। 2007 ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਐਮ. ਐਸ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਡੋਦਰਾ ਦੇ ਕਲਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ, ਦੋਸ਼ ਇਹ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੀਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ।

ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ। 2004 ਵਿਚ ਨਾਟਕ 'ਪੰਗਾ ਪੰਡਿਤ' ਨੂੰ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੀਪਾ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਵਾਟਰ' ਦੇ ਸੈੱਟ ਦੀ ਵੀ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮ 'ਫਾਇਰ' ਤੋਂ ਵੀ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਵਾਲੇ ਲੋਹੇ ਲਾਖੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਮਲਿੰਗੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ।

ਵੈਲਨਟਾਈਨ ਡੇਅ ਜਸ਼ਨ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਜਿਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਸੌਖਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਨ। ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਟਹਿਲਦੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਚਾਕਲੇਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤੌਹਫੇ ਦਿੰਦੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਭੜਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਾਦਾ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਹੁਤਦੰਗ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਲਖ ਮਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

2014 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੁਕੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਖਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦਸੰਬਰ 2014 ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਬੋਝੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਗਰਾ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ 300 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ 'ਸਵੈ ਇੱਛਾ ਨਾਲ' ਮੁੜ ਵਾਪਸੀ ਕਰਵਾਈ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਨਿਹਾਇਤ ਗਰੀਬ ਸਨ ਅਤੇ ਆਗਰਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਝੁੰਗੀਆਂ ਝੋਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼

ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਪਰਵਾਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਬੀ. ਪੀ. ਐਲ. ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕੰਧਮਾਲ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸੀ

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਗਰੋਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਡਰੋਂ ਧਰਮ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਬਦਲੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ 'ਘਰ ਵਾਪਸੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ

ਗਈ। 29 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਵਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਿਲਾ ਜਲਾਓ ਵਿਚ ਛਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ, ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਗਧੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਦਲ

ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਕਹਿਰ ਢਾਹੁਣ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ 2015 ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਵਿਚ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

28 ਸਤੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਲਾਕ ਨੂੰ ਦਾਦਰੀ (ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਚ ਇਸ ਅਫਵਾਹ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰੂ ਹੱਤਿਆ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਸਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ। ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਬਲਰਾਜ ਡੁੰਗਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਖਾਣ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾ ਲਾਈ ਤਾਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ 1857 ਵਾਪਰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦ ਨੀਤੀ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। 15 ਮਾਰਚ 2016 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਵਾੜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਿਤੌੜਗੜ੍ਹ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ

ਨੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਾਸ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਨ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਫਾਈ ਦਿੱਤੀ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਜਰੰਗ ਦਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ!

ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦਾਂ, ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤਕ ਹਰ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤ ਪਿੱਛੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜੰਗ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਦਿੱਖ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੰਗਲੋਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋ ਕੇ 'ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ' ਵਜੋਂ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸ਼ਰਨ ਪੈਂਪਵੈਲ ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸੂਰਖਿਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਡਿਗ ਰਹੀ ਸਾਖ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਧੂਹ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਸਨ

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਟਾਰੀ

ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਇਸੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਐਮ. ਏ. ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ।

ਵੱਡੇ ਭਾ ਜੀ ਨਾਲ ਏਥੇ ਹੀ ਡਾ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਭਾ ਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਅੱਗੜ ਪਿੱਛਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਏਥੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਲਿਖਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਪੂਰੇ ਸੂਹੇ।

ਮੈਂ 1971 'ਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੜ੍ਹਨ ਆ ਗਿਆ ਭਾ ਜੀ ਕੋਲ, ਜੀ. ਜੀ. ਐਨ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ। ਉਦੋਂ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਬਾਈਪਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਵੱਡੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦੇ ਗਵਾਂਢ 'ਚ ਸੀ। ਬਟਾਲਿਉਂ ਸਤਲੁਜ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਬੱਸ ਲੈਣੀ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦਸ ਮਿੰਟ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਬਾਅਦ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੁਰ ਪੈਣਾ।

ਫਾਟਕ ਦੇ ਪੈਦੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਕੋਲ ਤੇ ਦੂਜਾ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕੋਲ। ਲੋਹੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਗੱਡੀ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤਾਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਨੇੜੇ ਰੋਕ ਠਹਿਰਾਅ (Halt) ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ

ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗਿਉਂ ਲੰਘਦੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਝਾਕਦਾ। ਗਰਾਉਂਡ 'ਚ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਅਜੀਤਪਾਲ, ਪਰਗਟ,

ਵਰਗੇ ਦਾਨਵੀਰ, ਡਾ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਵਰਗੇ ਸੰਪਾਦਕ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵਰਗੇ

ਵਾਪਰੇ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ। ਸਾਲ ਸ਼ਾਇਦ 1981 ਸੀ ਜਾਂ 82 ਇਹ ਤਾਂ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ

ਗੁਰਮੇਲ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਉਲੰਪੀਅਨ ਇਸ ਮਿੰਟੀ ਨੇ ਘੜੇ। ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਪੱਥਾਂ 'ਚ ਭੰਗੜਾ ਉਗਾਇਆ। ਕਿੰਨੇ ਮਲਕੀਤ ਗੋਲਡਨ ਸਟਾਰ ਬਣੇ।

ਕਿੰਨੇ ਲਿਖਾਰੀ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਆਤਮਜੀਤ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਦਰ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ ਬਣੇ। ਸੁੱਖੀ ਬਾਨ

ਸਿਰਮੌਰ ਵਕੀਲ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਚਾਅ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਏਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ।

ਮੈਂ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸਾਂ, 1970 'ਚ, ਪਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਸਵੇਰ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾਲ

ਜਦ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੌ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਪਲਸੇਟੇ ਮਾਰ ਕੇ ਰਾਤ ਲੰਘਾਈ। ਸਵੇਰੇ ਜਗਰਾਉਂ ਤੋਂ ਬੱਸ ਲੈ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਬਰਾਬਰੀ

ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਵੇਖਦਿਆਂ-ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਫੱਤੂ ਨੇ ਸੂਕਦੇ ਆ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਉਚੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਆਪ ਉਹ ਚੁਥਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜ ਉਠਿਆ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਏ. ਸੀ. ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਫੱਤੂ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਾੜੂ ਫੋਨ: 91-95014-00397

ਮਾਰ-ਮਾਰ ਅਤੇ ਗੇਟ ਖੜਕਾ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਉਠਾਇਆ। ਥੱਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਘਰ ਵੇਖ ਸਭ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉਡ ਗਏ। ਸਭ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਫੱਤੂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਸਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਬਿਸਤਰੇ ਵਾਲੀ ਚਾਦਰ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਗਠੜੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਈ।

ਫੱਤੂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੱਥ ਆਇਆ, ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਗਠੜੀਆਂ ਬਣਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਭ ਵਾਰੋਂ ਦਾਹੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਘੁਲਦੇ ਸੜਕ ਤੱਕ ਅੱਪੜੇ। ਸੇਮ ਨਾਲੇ ਦਾ ਪੁਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੜਕ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ

ਉਚਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸੜਕ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫੱਤੂ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕੱਚਾ ਘਰ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਕੀਤਿਆਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਫੱਤੂ ਸਬਰ ਕਰ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਅੜੀ, ਫਿਰ ਦਹਾੜਦੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਛਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਠੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਦਹਾੜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਧਾਹ ਨਿਕਲਦੀ, 'ਹਾਏ ਮੇਰੀ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੇ ਸਮਾਨ!'

ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੱਤੂ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਸੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਆਮ ਪਾਣੀ, ਦੂਜਾ ਫੱਤੂ ਦੇ ਬਰਤਨ ਵਿਚ। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਪੀਂਦੇ! ਉਹ ਤਾਂ ਬੋਤਲਬੰਦ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੇ ਆਦੀ ਸਨ। ਫੱਤੂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਰਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ ਤਾਂ ਅਭਯ ਅਤੇ ਰੁੱਖੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ, ਪਰ ਪੈਸੇ ਟਕੇ

ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੂਜਾ, ਫੱਤੂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਰਦਾਰ ਆਪ ਤਾਂ ਖੇਤ ਕਦੇ ਹੀ ਗੋੜਾ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਮੁੰਡਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤੀ ਹੀਲ ਹੁਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਗਰੀਬਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਫੱਤੂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਗੇਟ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਇਆ ਤੇ ਅੰਦਰ ਰਸੋਈ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਨੀ ਨੇ ਫੱਤੂ ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਉਹ ਲਾਹ ਪਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਹੋ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ! ਉਸ ਦਿਨ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਣੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਾ ਖਾਧੀ।

ਹੁੰਝ ਕੇਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਤੋਂ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਪੈ ਗਈ। ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਤਾਂ ਸਬਰ ਕਰ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਲੰਗਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਆਈਆਂ। ਫੱਤੂ

ਫ਼ਾਤੀ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲਦਾ ਉਧਰ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੰਗਰ ਵਾਲੀ ਪੋਟਲੀ ਚੁੱਕੀ ਆ ਗਿਆ। ਫੱਤੂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ, ਪਰ ਸਭ ਜੀਆਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ। ਫੱਤੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਕੁਝ ਖਾ, ਬਾਕੀ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ ਫੱਤੂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਬਰ ਕਰ ਪੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

“ਫੱਤੂ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਮਲਾ, ਰੋੜਾਂ-ਬਜਰੀ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ਜਾਊ!” ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਖਿੱਝ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਗਠੜੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ, ਲੈਪਟਾਪ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਵਗੈਰਾ ਸਨ। ਫੱਤੂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੇ ਨਵੇਂ ਬਿਸਤਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ਮਨ ਮਾਰ ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਪੈ ਗਏ, ਫੱਤੂ ਹੋਰੀ ਵੀ ਦਰੀਆਂ, ਚਾਦਰਾਂ ਵਿਛਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਟੇਢੇ ਹੋ ਗਏ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਨੀ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫੱਤੂ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ। ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਸੁੱਕਣ ਕਾਰਨ ਜੀਭ ਤਾਲੂ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿਚ ਤਕਲੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਪਾਣੀ, ਪਾਣੀ।' ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮਸਾਂ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਫੱਤੂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆ।” ਸਰਦਾਰ ਨੀ ਨੇ ਘਾਬਰ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਜਦੋਂ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਖਾਤੇ 'ਚ ਵਰਤੀ ਤਾਂ ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਆਈ। ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ ਕੋਲ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੈਸ ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਨੇ ਖਿੱਚੀ ਸੀ।

ਯਾਦਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

“ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ...!” ਫੱਤੂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀ।

“ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕੁੱਝ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ।” ਸਰਦਾਰ ਨੀ ਨੇ ਛੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸੌਖਾ ਸਾਹ ਆਇਆ, ਪਰ ਖਾਲੀ ਪੋਟ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਕੜਵੱਲ ਪੈਣ ਲੱਗੇ।

“ਫੱਤੂ ਜੇ ਕੁਝ ਬਚਿਆ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਲਿਆ।” ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਂ-ਧੀ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਫੱਤੂ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, “ਵੀਰ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁੱਕੀ ਆਕੜ ਨੇ ਅੱਜ...!”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਲੰਗਰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਏ। ਫੱਤੂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। “ਨਹੀਂ ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ! ਇਹ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਉਚ-ਨੀਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਆ, ਸਭ ਇੱਕ ਪੰਗੜ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਛਕੀਏ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਸਾਡੀ ਔਕਾਤ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਅੱਜ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਤੇ ਪੱਕੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਭਾਰੀ ਗੰਨ

ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਚੱਲਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਡੀ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਟਿਊਬਵੈਲ ਲੱਗ ਗਏ, ਟਰੈਕਟਰ ਆ ਗਏ, ਲੱਗਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਇਹ ਟਰੈਕਟਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖੌ ਬਣ ਗਏ। ਟਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਮੌੜ ਨਾ ਹੋਈਆਂ। ਜਮੀਨਾਂ ਗਹਿਣੇ ਪੈ ਗਈਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਕ ਗਈਆਂ। ਜੱਟ ਨੂੰ ਮਜਦੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਸਭ ਕੁਝ ਰੁਲ-ਖੁਲ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਵਾਰਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਿਹਰ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪੈਦਾ ਰੋਲਾ-ਰੋਪਾ, ਹਥੋੜੀ ਦੀ ਠੱਕ ਠੱਕ ਤੇ ਟੁਟਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿੱਕਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਖੁਭੀਆਂ ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਝਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਝਾਕੀ ਅਰਧ ਸੁੱਤੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜਗਦੀ-ਬੁਝਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਖੋਸ ਵਿਚ ਮੂੰਹ-ਸਿਰ ਲਪੇਟੀ ਪਿਆ ਰਿਹਾ।

“ਗੋਡੇ ਜਿੱਠਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਠ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨੂੰ ਜਾਣਾ? ਉਡੀਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਉਹ” ਚੰਦ ਕੌਰ ਮਿਹਰ ਦਾ ਮੋਢਾ ਝੰਜੋੜਦੀ ਬੋਲੀ।

“ਜਾਣਾ ਨੂੰ। ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਆ” ਮਿਹਰ ਨੇ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਕੇ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ।

“ਚਲਿਆ ਜਾਹ, ਪਿਉ ਆਲੇ ਮੁਰੱਬੇ 'ਚ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ। ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਆ, ਇਹਨੂੰ! ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੂੰਹ ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਾਥੀਆਂ ਪੱਥ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਬੱਬਰ ਭਰਦੀ ਆ।” ਚੰਦ ਕੌਰ ਹਿਰਖ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਈ ਘਸਮੈਲੀ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਹੰਝੂ ਪੁੰਝਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ

**ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਫੋਨ: 559-261-5024**

ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਰੀਕਣੀ ਨਸੀਬੋ ਦੀ ਮਾਰੀ ਬੋਲੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰ ਗਈ ਸੀ, “ਪਤਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਾਥੀਆਂ ਪੱਥ ਲੈਂਦੇ ਆ। ਇੱਕ ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਨੂੰ ਕੀ, ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਿਕੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਘਰ ਦਾ ਗੋਹਾ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਭਈਆ ਰਾਣੀ, ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਨਾ ਜਾਣੇ।”

ਚੰਦ ਕੌਰ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਗੋਰੇ ਦੀਆਂ ਪਾਥੀਆਂ ਤੱਕ ਆ ਪੁੱਜੀ ਸੀ। ਚੰਦ ਕੌਰ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਆਈ, ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਉਹ ਘਰ ਆ ਕੇ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਈ ਸੀ।

ਮਿਹਰ ਉਠਿਆ। ਹੱਥ-ਮੂੰਹ ਧੋਤਾ, ਕੁਰਲੀ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਡੋਲੂ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਨਾਲ ਲਟਕਾਇਆ। ਉਹ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੇ ਹੰਝੂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਲਟਕਾਈ ਅਣਚਾਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲਈ ਤੁਰ ਪਿਆ।

“ਚਾਹ ਦੀ ਘੁੱਟ ਤਾਂ ਪੀ ਜਾਹ।” ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਕ ਮਾਰੀ।

ਮਿਹਰ ਨੇ ਨਾ ਕੋਈ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਸਿਰ ਘੁੰਮਾਇਆ।

“ਮਿਰਚ!” ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗਈ।

ਰਾਜ ਚਰਨਜੀਤ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਸੁਰਜੂ, ਭੂਰਾ, ਸੈਦਾ ਅਤੇ ਗਿੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਹ ਮਿਹਰ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਿਹਰ ਨੇ ਦੁੱਧ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਏ ਤੋਂ ਹੀ ਚਾਹ ਬਣਨੀ ਸੀ।

ਮਿਹਰ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ, ਡੋਲੂ ਲਾਹ ਕੇ ਕਿੱਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੀਮੈਂਟ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਬੱਠਲ ਧੋਣ ਲੱਗਾ। ਭੂਰੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਬਲ ਕੇ ਕਮਲੀ ਹੋਈ ਚਾਹ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੇ ਚੁੱਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮਿਹਰ ਗਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਖੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ।

“ਉਰੇ ਆ ਜਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਅੱਡ ਈ ਰਹਿਣੈ?” ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਹਾਕ ਮਾਰੀ। ਮਿਹਰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ।

“ਪੀਉ ਚਾਹ ਕੰਡੇਦਾਰ!” ਗਿੰਦਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਲਾਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗਾ।

“ਸਾਥੀਆ, ਦੁੱਧ ਪੂਰਾ ਸੰਘਣਾ। ਚਾਹ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨੂੰ ਲੈਂਦੀ?” ਭੂਰਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਹੂੰ! ਠੁਣਠੁਣ! ਰਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਉ ਯੂਰੀਆ, ਗਰੀਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ ਦੁੱਧ ਵਿਚ।” ਸੁਰਜੂ ਨੇ ਮੋਢੇ ਛੱਡ ਕੇ ਨੱਕ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਸੁਰਜੂ ਨੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਜੂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। “ਦੱਸ ਕੀ ਰਲਾਉਂਦਾ, ਤੇਰਾ ਭਣੋਈਆ? ਹੋਰ ਲੁਆ ਲੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ।” ਮਿਹਰ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਬੱਠਲ ਪਟਕਾ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ।

“ਕੀ ਕਹਿਨਾਂ ਤੂੰ?” ਸੁਰਜੂ ਵੀ ਸੁਣ ਕੇ

ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਛੇੜ'ਤੀ ਸਿੰਗੜੀ! ਲਾ ਨੂੰਹੇ ਦੀ ਪੁਛ ਨੂੰ ਹੱਥ।” ਸੈਦੇ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੁਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ।

“ਸਾਥੀਉ, ਜੇ ਕਹੀਏ, ਸੁਣ ਵੀ ਲਈਏ। ਜ਼ਰ ਵੀ ਲਈਏ। ਸਾਥੀਉ ਹਾਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨੂੰ ਕਰੀਦਾ।”

ਭੂਰੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਮਿਹਰ ਤੇ ਸੁਰਜੂ ਦੇ ਕੱਸੇ ਤੇਵਰ ਢਿੱਲੇ ਨਾ ਹੋਏ।

“ਲੈ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੋ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਟਰੈਕਟਰ ਆ ਗੇ ਤਰਖਾਣ ਮਰਨਗੇ ਭੁੱਖੇ। ਵੇਖ'ਲਾ ਸਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਾ ਕੇ ਬਹਿ'ਗੇ। ਆਹ ਲੋਹਾ ਕੁੱਟਦੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਲੁਹਾਰਾਂ ਨੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ। ਆਹ ਤਾਏ ਹਰਨਾਮ ਕਿਆ ਦਰਜੀਆਂ ਨੇ ਸਹਿਰ ਜਾ ਕੇ, ਸੁਟ ਜੇ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲੁੱਟ'ਲੀ। ਸਭ ਫੰਨੇ ਖਾਂ ਬਣ'ਗੇ। ਜੋ ਚੱਜ ਦਾ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਸਿੱਖ ਲੂ, ਉਹੀ ਚੱਜ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਉ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਜਬਕਦਾ।” ਭੂਰੇ ਨੇ ਗੱਲ ਦਾ ਰੁੱਖ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

“ਉਏ ਸਾਥੀਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰੂੰ ਸਹਿਰ ਜਾ ਕੇ? ਸਾਡਾ ਜੁਤੀਆਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਰ'ਤਾ ਬਾਟਾ-ਸਾਟਾ ਮਾਰਕਾ ਦੇ ਮਾਲ ਨੇ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕੂ ਚੀਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਪੀਆ ਤੇ ਸਸਤਾ ਮਾਲ। ਸਹਿਰ ਦੇ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਉਗਰ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਹੱਟੀ ਤੱਕ ਮਿਲਦੀ ਚੱਪਲ, ਗੁਰਗਾਬੀ, ਤਿਲੇਦਾਰ ਜੁੱਤੀ। ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ।” ਸੈਦੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਰੋਇਆ।

“ਸਾਥੀਉ, ਨਮੀਆਂ ਗੁੱਡੀਆਂ, ਨਮੇ ਪਟੋਲੇ। ਮਾਂਜ ਦੇਣਗੀਆਂ ਕੁਕਿਆਂ ਦੇ ਡੋਲ ਆਂਗੂੰ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਾਡੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਕੰਮ ਧੰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਹੱਟੀ-ਭੱਠੀ, ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਵਣਜ-ਵਪਾਰ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਸਭ ਬੰਦ। ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਸਭ ਮਜ਼ਦੂਰ। ਫਿਰ ਝੁੱਲੂ ਲਾਲ ਫਲੇਰਾ।” ਭੂਰੇ ਨੇ ਸੈਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ।

“ਗੱਲ ਹੈ ਸੱਚੀ, ਝੁਠ ਨੂੰ ਰੱਤੀ। ਕੰਪਨੀ ਬਦੇਸ਼ੀ। ਸਰਮਾਇਆ ਬਦੇਸ਼ੀ। ਮਾਲ ਦੇਸੀ, ਮੋਹਰ ਬਦੇਸ਼ੀ। ਦੇਸੀ ਗਊ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਵੱਛੇ। ਤੀਮੀ ਦੇਸੀ, ਜੰਮੂ ਪੁੱਤ ਬਦੇਸ਼ੀ। ਲੀਡਰ ਦੇਸੀ, ਸੋਚ ਬਦੇਸ਼ੀ। ਠੈਂਗਣ ਈ ਝੁੱਲੂ, ਲਾਲ ਫਲੇਰਾ, ਸਾਥੀਆ ਤੇਰਾ।” ਗਿੰਦਰ ਕਾਵਿਕ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਹੀ ਕਹਿ ਗਿਆ।

“ਸੁਰਜੂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਬਾਰਾਂ ਫੁੱਟ ਬੋਰ ਟੱਟੀ ਤਾਂ ਪੁੱਟ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ। ਇੱਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਾਂ ਬੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੋਕੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ। ਸਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰਲ ਇਹ?” ਸੈਦੇ ਨੇ ਵਾਰੀ ਲਈ।

“ਤੈਂ, ਤੂੰ ਰੰਗਰੋਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੋਟੇ?”

“ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਈ ਚੰਗਾ। ਡਿੱਗੀ-ਫਰੀ ਦਾ ਯਾਰ ਮੁਕੰਦਾ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨੀ ਈ ਚੰਗਾ। ਘਾਹੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਘਾਹ ਈ ਖੋੜਣਾ। ਮਿਲੀ ਜਾਂਦਾ ਖੋੜਣ ਨੂੰ।”

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਇਦ ਸਾਰੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਮਿਹਰ ਦਾ ਦਿਲ ਬਹਿੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਰਾਠ! ਠੁਣ ਠੁਣ! ਨਾ ਸਹਿਰ ਦਾ, ਨਾ ਪਿੰਡ ਦਾ। ਰਹਿ ਗਿਆ ਜ਼ਰਦੇ ਦੀ ਪੁਤੀ ਚੱਬਣ ਜੋਗਾ।” ਸੁਰਜੂ ਨੇ ਘ੍ਰਿਣਾ ਉਗਲੀ।

ਸੁਰਜੂ ਦੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦ 'ਰਾਠ' ਅਤੇ 'ਠੁਣ ਠੁਣ' ਮਿਹਰ ਦੇ ਨਿਰਢੇ ਕਾਲਜੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਲੜ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਣ ਲਈ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ।

“ਉਠੋ ਛੋੜੀ ਕਰੋ। ਗੱਲੀ ਡਹਿ'ਪੇ। ਉਠੋ ਬਈ ਵਿਹੜੇ ਆਲਿਓ। ਆਉ ਬਈ ਸਾਰੇ।” ਆਖ ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਕਰੰਡੀ ਤੇ ਗਰਮਾਲਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

“ਸਾਥੀਆ, ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ ਹੋਗੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਢਹੇ ਕੋਲੇ ਜੱਟਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ, ਪੱਕੇ ਘਰ ਵਿਹੜੇ ਆਲਿਆਂ ਦੇ।' ਬਦਲ ਗਿਆ ਯੁੱਗ ਹੁਣ ਤਾਂ। ਉਹ ਵੇਲੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਵਿਹੜੇ ਆਲਿਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਕੁੱਤੇ ਮੂੜਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰੂ, ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਈ ਪੈਣਗੇ ਪੱਕੇ। ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਇੰਜਤ, ਸਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਕ ਸਕੀਰੀ। ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਈ ਚੋਧਰ।”

‘ਢਹੇ ਕੋਲੇ ਜੱਟਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ’ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਮਿਹਰ ਨੇ ਫੱਟਤ ਸੱਪ ਵਾਂਗੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਘਰ ਮਿਹਰ ਦੇ ਪਿਉ ਸੁਰਮੁਖ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਢਾਹ ਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਠੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਲੈਂਟਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਆ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਉਠ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ।

“ਕਿੰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕੰਮ। ਬਰੇਤੀ, ਸੀਮੈਂਟ, ਪਾਣੀ ਪਾਉ। ਇਨ੍ਹੇ ਗੁੰਨ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮੇਲ ਦੇ ਕਤਾਰ ਵਰਗਾ ਮਸਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਬੱਸ ਲਿਫਟ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟੱਬ ਮਿਸਤਰੀ ਕੋਲ ਜਾ ਡਿੱਗਣੇ ਨੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੱਠਲਾਂ ਨਾਲ ਢੋਂਦੇ ਈ ਮਰ ਜਾਂਦੇ।” ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਸਨ।

“ਕਹਿੰਦੇ ਪਾਥੀਆਂ ਪੱਥਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ

ਆ'ਗੀ। ਮਸ਼ੀਨ ਤਾਂ ਮਿਲਜੂ ਸਟੋਰਾਂ 'ਚੋਂ, ਗੋਹਾ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੂ? ਲੋਕ ਤਾਂ ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਡਿੱਗੇ ਫੋਸ ਵੀ ਚੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਆ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ।” ਸੁਰਜੂ ਨੇ ਧੌਣ ਅਕੜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਸੁਰਜੂ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਮਿਹਰ ਲਈ ਤਾਂ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਰੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੁਣਨ ਸਾਰ ਹੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹੀ।

“ਸੁੱਥਣ 'ਚੋਂ।” ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਵਾਂਗ ਵਿਸਫੋਟ ਦੀ ਧਮਕ ਤੇ ਗਰਜ ਨਾਲ ਮਿਸਤਰੀ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਕੰਥ ਗਏ। ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਕਰ ਸੀ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇਰੀ' ਲਾਵੇ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਪਰਤ ਵਾਂਗ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

“ਕਿਸੇ ਚਾਂਮਲੀ ਆ, ਸਾਰੇ ਵੱਗ 'ਚੋਂ ਚਰ ਕੇ ਆਈ ਢਾਂਡੀ ਆਂਗੂੰ।” ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੀਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਨਿਕਲਿਆ ਵਾਕ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪਿਆ ਹੋਵੇ।

“ਬਚਿਓ ਬਾਰੂਦ ਨੂੰ ਤੀਲੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ।” ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੀਮੀ ਸੁਰ 'ਚ ਕਿਹਾ।

“ਸਾਥੀਆ! ਲਗਦਾ ਅੱਜ ਤਾਂ ਅਤ'ਗੀ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਸੂਈ ਡੋਂਜਰ ਜੋਨ 'ਚ। ਘਰੋਂ ਈ ਹੋਇਆ ਲਗਦੈ ਇਨ੍ਹੇ ਕੁਝ।” ਭੂਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਇਆ।

ਮਿਹਰ ਉਠਿਆ। ਬਰੇਤੀ ਛਾਣ ਕੇ ਵਿਚ ਸੀਮੈਂਟ ਰਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸੁਰਜੂ ਉਠਿਆ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ ਕਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਲਟੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਢ ਦੇ ਕੇ ਮਤਰਾਲ ਵਰਗਾ ਮਸਾਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਭੂਰਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ ਕਤਾਰੇ ਵਿਚ ਇੱਟਾਂ ਤਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਮਿਹਰ ਨੇ ਅੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਬੈਠੀ, ਤਲਿਆਂ ਤੋਂ ਘਸੀ ਪੈਰੀਂ ਫਿੜ-ਫਿੜ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲਦੀ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਬੋਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਪਾੜ ਕੇ ਸਲੀਪਰ ਜਿਹੇ ਬਣਾਏ ਪੈਰੀਂ ਪਾ ਕੇ ਉਤੋਂ ਸਣ ਦੀ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੰਨ ਲਏ।

ਸੁਰਜੂ ਨੇ ਮਸਾਲੇ ਦੀ ਮਤਰਾਲ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨੱਧ ਕੇ ਬੱਠਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਪਾਸੇ ਨੂੰ

ਟਲ ਗਿਆ। ਮਿਹਰ ਨੇ ਪੂਰੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਬੱਠਲ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਠਲ ਹਿੱਕ ਤੱਕ ਆਇਆ। ਮਸਾਲੇ ਦੀ ਮਤਰਾਲ ਉਸ ਦੇ ਗਲਾਮੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ। ਭੂਰੇ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਬੱਠਲ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤਾ।

“ਠੀਕ ਠੀਕ ਪਾਇਆ ਕਰ ਸੁਰਜੂ। ਬੱਠਲ ਭਾਰਾ। ਰਾਠ ਦੀ ਧੋਣ ਈ ਮੁੱਚ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਮਸਾਲਾ ਡੁੱਲੂ ਕੇ ਗਲਾਮੇ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਵੱਢ ਦੂ ਸੀਮੈਂਟ।” ਭੂਰਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਠੁਣਠੁਣ! ਇਹ ਮੁਫਤ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਦਾ। ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦਾ।” ਸੁਰਜੂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਵਿਖਾਈ।

“ਤੂੰ ਤਾਂ ਦਾਰੇ ਭਲਵਾਨ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹੈ? ਠੁਣਠੁਣ ਤੇ ਸਾਥੀਆ ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਸੋਡੇ ਅਰਗੇ ਨੂੰ। ਸਾਡੀ ਚੁੱਲ੍ਹੇ-ਚੌਕੇ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਆ ਮਿਹਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਬੱਠਲ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਚਲੁਣੇ ਲੜਦੇ ਨੇ...।” ਇਹ ਗੱਲ ਗਿੰਦਰ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਸੁਰਜੂ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਸੈਦੇ ਨਾਲ ਇੱਟਾਂ ਢੋਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਹਰ ਬਰੇਤੀ ਛਾਣ ਕੇ ਵਿਚ ਸੀਮੈਂਟ ਦੇ ਬੱਠਲ ਰਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗਿੰਦਰ ਤੇ ਭੂਰਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਠੇ ਤੋਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਮਿਸਤਰੀ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਵਟ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮਿਸਤਰੀ ਖਿਚ ਆਪਦੀ ਲੋਬਰ ਨੂੰ। ਕੱਲ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲ 'ਚ ਲੈਂਟਰ ਪੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਭੇਜ ਦਿਨਾਂ ਭੁੱਕੀ ਦੇ। ਕਰ'ਦੀ ਟੈਟ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ?”

“ਫਿਰ ਤਾਂ...! ਉਤਰ ਆਇਐ ਜਹਾਜ ਸਰਦਾਰ ਜੀ?” ਸੁਰਜੂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੱਸ ਪਿਆ।

“ਜਹਾਜ ਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਉਤਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੈ। ਭਰੀ ਟ੍ਰੇਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ। ਵਜੀਰ ਦੀ ਫੁੱਲ ਕਿਰਪਾ ਸਰਦਾਰ 'ਤੇ।” ਸਾਥੀ ਭੂਰੇ ਦੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਧੌਣ ਅਕੜਾ ਲਈ।

“ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਚਾਰ ਬੁੱਕ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੁਟੇਰਾ। ਡਾਕੂ! ਚੱਥਾਂ ਪਿੰਜਣੀਆਂ ਰੁੱਗ ਭਰ ਕੇ, ਸਾਲੇ ਮੇਰੇ ਦੀਆਂ।” ਗਿੰਦਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਰਿਝਿਆ। ਰਿੱਝਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਹ ਨਜੂਲ ਦੀ ਜਮੀਨ ਦੱਬੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਗਿੰਦਰ ਦੀ ਕਮਲੀ ਭਰਜਾਈ, ਜੋ ਟੋਭੇ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। “ਸਰਦਾਰ ਜੀ। ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਧ ਫਿਕਰ ਆ।” ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

ਠੇਕੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਪੀਹ ਕੇ ਮਿਹਰ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ, “ਰਾਠ! ਕੀ ਹਾਲ ਐ? ਕਿਸੇ ਉਂਦਾ ਜਾ ਫਿਰਦੈ। ਬਰੇਤੀ 'ਚ ਸੀਮੈਂਟ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਾਈ। ਖਿਆਲ ਰੱਖੀ। ਗਿਣਤੀ ਨਾ ਭੁੱਲ'ਜੀ ਕਿਤੇ। ਤੇਰਾ ਈ ਘਰ ਐ। ਆਪਣੀ ਈ ਕੋਠੀ ਸਮਝ।”

ਠੇਕੇਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਿਹਰ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਥ ਗਏ ਤੇ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਗਿਆ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਪਲ ਇੱਕ ਦਮ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਤੁਫਾਨ ਮੱਚ ਗਿਆ।

“ਲੋਬਰ! ਆਬਦੀ ਕੋਠੀ! ਰਾਠ! ਸ਼ਰੀਕ ਦੇ ਬੋਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਡੰਗ ਗਏ ਮਿਹਰ ਨੂੰ, ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਅਲਬੱਲੇ ਸੁਭਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਠ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਿਆਰ ਵਜੋਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਰਾਠ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਚੋਭ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਲਵੰਤ ਦਾ ਕਿਹਾ 'ਰਾਠ' ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਰੇਤਾ ਰਲਾਉਂਦਾ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਪਈ ਸੱਥਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੋਹਾ ਜਿਹਾ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਪਾਲ ਦੀ ਕੰਗਰੇੜ ਭੰਨ ਦੇਵੇ ਤੇ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਲੱਤਾਂ ਚੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਨ ਦੇ ਲਾਵੇ ਦਾ ਸੋਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਗੋਰੂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਰਤੱਥ ਝਲਕਦਾ ਸੀ।

“ਮਿਹਰ ਸਿਆਂ, ਨਿਉਂ 'ਚ ਪਈਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਨੂੰ ਦੁਰਮਟ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਦੇਹ। ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਗਿੰਦਰ ਤੇ ਭੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣਗੇ।” ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਮਿਹਰ ਦੁਰਮਟ ਚੁੱਕ ਨੀਹ 'ਚ ਵੜ੍ਹ ਗਿਆ। “ਰਾਠ! ਦੱਬ ਕੇ ਮਾਰੀ ਦੁਰਮਟ। ਰਾਠ ਸਾਹਿਬ, ਪੋਲੀ ਕੁੱਟੀ ਨਿਉਂ ਦਬ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਈ ਸਮਝ, ਇਹ।”

ਜਦ ਨੂੰ ਮਿਹਰ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਪਰ ਵੇਖਿਆ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਹਰ ਦਾ ਤਣਿਆ

ਮੁੱਕਾ ਤਣਿਆ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਨੀਹ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਜਰ ਸੁਈਆਂ ਹਥਣੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਦੋ ਮੋਝਾਂ ਬੱਝੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਮੇਰੂ, ਵੱਡਾ ਗਲਾਸ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਕੱਚਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਜਾ ਆ ਕੇ। ਦੁੱਧ-ਘਿਉ ਨਾਲ ਈ ਸਰੀਰ 'ਚ ਜੋਰ ਭਰਦਾ। ਸਰੀਰ ਗੱਠੀਦਾ।”

“ਦੁੱਧ ਕਿੱਥੇ ਮਾਂ? ਤੇਰੀ ਨੂੰਹ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੁੱਧ ਡੇਰੀ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਤੋਰਦੀ ਆ। ਦੁੱਧ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ, ਤੇਰੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘੁੱਟ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ।” ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ।

ਮਿਹਰ ਨੇ ਮੁੜ ਮਰੇ ਜਿਹੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਮਟ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਰੁਕ ਗਿਆ। “ਮਾਰ ਪੁੱਤ। ਰੁਕ ਨਾ। ਕਿਉਂ ਦਿਲ ਛੋਟਾ ਕਰਦੈ।” ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਉਂ ਵਿਚ ਪਏ ਬਾਪੂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ।

“ਕੁੱਟ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਬਾਪੂ ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ। ਵਜਦਾ ਨੂੰ ਦੁਰਮਟ ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ। ਕੰਧ ਨੂੰ ਚਿਣਾਈ ਜਾਣੀ ਬਾਪੂ, ਤੇਰੇ ਮਿਹਰ ਤੋਂ। ਬਾਪੂ ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਭਰ ਭਰ ਪਾਏ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਬੱਠਲ।” ਉਹ ਇੱਕ ਦਮ ਨਿਉਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਪਿੱਲੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਰੋੜੀ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਇੰਨੇ ਜੋਰ ਦੀ ਹਥੋੜੀ ਮਾਰਦਾ, ਇੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਕਰਾਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖਿਲਰ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਬਾਹਰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਸਦਾ-ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਣਦੀਆਂ ਸਨ, ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ। ਪੀੜ ਉਸ ਦੇ ਜਿਹਨ 'ਚ ਖੁੱਭੀਆਂ ਕੰਕਰਾਂ ਦੀ।

ਪਹਿਲੀ ਕੰਕਰ ਜੋ ਜਿਹਨ 'ਚ ਖੁੱਭੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪੀੜ ਨਾਲ ਉਹ ਕਰਾਹ ਉਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਇੱਟ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਵਾਂਗ ਪੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਮਿਹਰ ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ 'ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਉਦੋਂ। ਉਹ ਦੋ ਹਫਤੇ ਸਕੂਲ ਨਾ ਗਿਆ। ਪੰਦਰਵੇਂ ਦਿਨ ਉਹ ਡਰਦਾ ਡਰਦਾ ਸਕੂਲ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਸਰਨ ਦਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਈ ਕੁੱਤੀ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ। ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤ। ਸੂਰ ਦਾ ਤੁਖਮ।” ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਬੁਝਲੋ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਘਸੁੰਨ ਤੇ ਚਾਰ ਖੱਪੜ ਵੀ ਜੜ ਦਿੱਤੇ। ਬਸਤਾ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਰੋਂਦਾ ਰੋਂਦਾ ਸਾਈਕਲ ਸਟੈਂਡ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਮੈਟਰੀ ਬਾਕਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਟੰਗੀ ਪਰਕਾਰ ਕੱਢੀ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸਾਈਕਲ ਦੀਆਂ ਟਿਊਬਾਂ ਪੰਚਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰਾਹ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਕੱਸੀ ਦੇ ਖਾਲ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਫਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਰਾਮ ਸਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਡਰਾਇੰਗ ਮਾਸਟਰ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸੋਟੀ ਫੜ ਲਈ।

“ਮਾਂ ਦੀ ਗਾਲੂ ਕਿਉਂ ਕੱਢੀ ਇਨ੍ਹੇ?” ਆਖ ਸਰਨਾ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਚੱਲ ਕਰਦੇ ਆਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਕੂਲ ਜਾ ਕੇ।”

ਮਾਸਟਰ ਚਰਨ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਵਾਪਸ ਸਕੂਲ ਆ ਗਏ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਮਿਹਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੁੜ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ।

“ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿ

“ਚੱਲੋ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਕਮਰ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਸਿਰ ਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜਨਾ! ਸਾਨੂੰ ਦਸਦਾ ਸਾਰੀ ਗੱਲ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨੂੰ। ਬਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈ ਜੋ ਕੋਈ ਕੇ।” ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਦਾ ਦੋ ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਮਿਹਰ ਮੁੜ ਕੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਪਿਉ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ, ਕੁੱਟ ਮਾਰ, ਫਿਟਕਾਰ, ਮਾਂ ਦੀ ਘੂਰ, ਲਾਡ-ਪਿਆਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਈ। ਨਾ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਵਾਸਤਾ।

“ਪਿਉ ਵਰਗਾ ਜ਼ਿੰਦੀ ਆ। ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਨਾ ਜਾਹ। ਇਹਦੇ ਕਰਮਾਂ 'ਚ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਲੱਗੀ ਵਿਹੁ ਮਾਤਾ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਮਰ'ਗੀ?” ਮਾਂ ਰਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਪੂ ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹਟ ਕੇ ਬਾਪੂ ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਰੋੜ ਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰੂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਬੋਰ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇੰਜਣ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਜੂ ਹੋ ਗਈ। ਨਵੇਂ ਬੀਜ ਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਅ ਬੱਝ ਗਏ। ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਡੀ. ਟੀ. 14 ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦਾ ਟਰੈਕਟਰ ਬੈਕ ਤੋਂ ਕਰਜਾ ਲੈ ਕੇ ਘਰੇ ਲਿਆਏ, ਬੇਬੇ ਰਾਮ ਕੌਰ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਤੇਲ ਚੋਅ ਕੇ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਲਾਈਟਾਂ ਪੁੱਝਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਰਾਮ ਕੁਰੇ, ਇਉਂ ਮੂੰਹ ਪੁੱਝੀ ਜਾਨੀ ਆ ਜਿਵੇਂ ਨਵਾਂ ਪੁੱਤ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ।”

“ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਪੁੱਤ ਹੋ'ਗੇ ਤੇਰੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ।”

ਸੀ ਵੀ ਸੱਚੀ ਗੱਲ। ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਮੋੜ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸੰਦ ਸੱਪਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ। ਮਿਹਰ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਵਾਹ ਆਉਂਦਾ। ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਢੇ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੈ ਗਿਆ ਬੈਕ ਗੋਅਰ।

ਸਰੀਕਾਂ ਦੀ ਰੀਸ, ਆੜ੍ਹੀਏ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਹ ਹਾਰਸ ਪਾਵਰ ਦਾ ਟਰੈਕਟਰ ਕੀ ਲਿਆਂਦਾ, ਬੱਸ ਮੱਝ ਵੇਚ ਕੇ ਘੋੜੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਕਰਜਾ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ। ਘੋੜੀ ਕਿੱਲੇ 'ਤੇ ਬੰਨੀ ਚੱਬੀ ਗਈ ਫਸਲ ਤੇ ਲਿੱਦ ਕਰ ਕੇ ਲਾਈ ਗਈ ਕਰਜੇ ਦੇ ਵੇਰ।

ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਚਾਰ ਰੁਪਈਏ ਵਧਦੇ, ਭਾਅ ਇੱਕ ਰੁਪਈਆ ਵਧਦਾ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਮਹਿੰਗੀ। ਖੇਤੀ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਹਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਢਾਈ ਰੁਪਈਏ ਸੈਂਕੜਾ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਫਸਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਘਾਟਾ ਜੋੜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਪਰਨੋਟ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਰਜਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ, ਉਨਾ ਵੱਧ ਘਾਟਾ ਪੈਂਦਾ। ਫਸਲ ਵਿਚ ਘਾਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਠੇਕਾ ਸਿਰ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗਾ।

ਇੱਕ ਸਾਲ ਸੌਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹ ਗਈ ਤੇ ਹਾੜੀ ਦੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਗੜੇ ਪੈ ਗਏ। ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਕਦੀਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗੜੇਮਾਰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਝੰਬਿਆ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਉਠਿਆ।

“ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇਰੇ 'ਕੱਲੇ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਨੂੰ, ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਈ ਆ। ਜੱਟ ਰੱਬ ਦਾ ਝੰਬਿਆ ਨੂੰ ਲੋਟ ਆਉਂਦਾ। ਬੇਬੇਰੇ, ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੇ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਦਾ ਮਾਸ ਵੱਢ ਕੇ ਚੁੰਝਣ ਨੂੰ।” ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਪਰਨੋਟ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਪਾਉਂਦਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਪਰਨੋਟ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਹੀ ਪਰਨੋਟ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਆ ਚਿਪਕੀ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਬਾਪੂ ਦੀ ਪਰਨੋਟ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਝਿਜਕ ਚੁੱਕੀ ਗਈ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆੜ੍ਹੀਏ ਕੋਲ ਪਰਨੋਟ 'ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਹਰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਬਾਪੂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਵਾਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ; ਪਰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦਾਈ ਤੋਂ ਪੇਟ ਲੁਕ ਸਕਦਾ ਸੀ?

ਅਸ਼ਟਮ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗਹਿਣੇ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਮਾਨ 'ਚੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਖਜੂਰ 'ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਟਿਕਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ।

ਮਿਹਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁੜੀ ਬੀਬੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਰਜੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਨਾਲੇ ਹੋਰ ਆ ਪਏ। ਕਰਜੇ ਦੇ

ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਬੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੇਬੇ ਰਾਮ ਕੌਰ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਘਰਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਈ।

ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਬੈਅ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬੈਅ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕ ਗਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਕ ਗਈ ਬਾਪੂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ, ਇੰਜਤ, ਰੁਤਬਾ, ਹਉਮੈ, ਅਣਖ, ਗੈਰਤ-ਸਭ ਕੁਝ।

ਕਰਜਾ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜਾ ਉਗਰਾਹਣ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਤੋਂ ਲੁਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਬਾਪੂ ਇਕ ਦਿਨ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਘਰ ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਏ ਸਨ।

ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ, ਇਸੇ ਦਿਨ ਇਸੇ ਘਰ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਘਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਉ, ਘਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਉ। ਪਰ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦੇ ਕੁਰਕੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ? ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਘਰ। ਬਾਪੂ ਇਹ ਝੱਲ ਨਾ ਸਕਿਆ।

ਮਿੱਟੀ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਰੁਲਣ ਨੂੰ ਦੇਣੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਟਲ-ਨੀਤੀ ਸੀ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਨੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਹੰਝੂ ਤਾਂ ਬੇਬੇਰੇ ਵਹਾਏ, ਪਰ ਨੌਂ ਪੁਰਬੀਏ ਬਾਰਾਂ ਚੁੱਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਵੈਸੇ ਵੀ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਈਲ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਨਾ ਵੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਮਿਹਰ ਤਿੰਨ ਮਰਲੇ ਦੇ ਰੂੜੀ ਵਾਲੇ ਪਲਾਟ ਵਿਚ ਰਤੇ ਮੈਦਾਨ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਤੇ ਇਕ ਛਤੜਾ ਪਾ ਕੇ ਆ ਬੈਠਾ।

ਕੋਠੀ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਚਿੱਟਾ ਦੁਰਗੰਧ ਭਰਿਆ ਧੂੰਆਂ ਉਠਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲੱਕੜ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਤੇ ਰਬੜ ਦੇ ਪੱਚਰ ਸੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੱਪ ਦੀ ਜੀਭ ਵਾਂਗ ਲਾਟਾਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਮਚਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਤੜ-ਤੜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਬੇ ਦਿਸੀ-ਚੁੱਪ ਚਾਪ, ਜਿਵੇਂ ਜੀਭ ਠਾਕੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਉਹ ਇੱਟਾਂ ਕੁੱਟਦਾ ਇਕ ਦਮ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗਿਉਂ ਮੁੜਕਾ ਛੁੱਡਿਆ। ਲੈਂਟਰ ਲਈ ਸਰੀਆ ਕੱਟਦੇ ਮਿਸਤਰੀ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਰੈਂਚ ਵਿਚ ਸਰੀਆ ਫਸਾ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਸਰੀਆ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ।

“ਅੱਗ ਵਿਚ ਪਾਏ ਬਿਨਾ ਸਰੀਆ ਸਿੱਧਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ। ਕੁੱਟੇ ਬਿਨਾ ਡੰਗ ਨੂੰ ਨਿਕਲਦਾ।” ਕੰਧ ਦੀ ਨਿਉਂ 'ਚ ਦੱਬਿਆ ਬਾਪੂ ਬੋਲਿਆ। “ਭਰਪੋਕ! ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਸਰੀਆ ਗਰਮ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਡੰਗ ਕੱਢਿਆ? ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਸਾਨੂੰ ਡੰਗ ਕੱਢਣਾ, ਛੱਡ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ।” ਉਸ ਨੇ ਉਬੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਲਬੇ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ। ਉਸ ਲਈ ਖੜ੍ਹਨਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਹੱਡ ਭੰਨਣੀ ਜੀ ਹੋਈ ਲਗਦੀ ਆ। ਦੁਆਈ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਨਾਂ।” ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਣ ਸਾਰ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਚੰਦ ਕੁਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੋਰੂ ਰੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਖੋਫਨਾਕ ਤੱਕਣੀ ਵੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਈ।

ਦੁਪਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਮਿਹਰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਮਿਹਰ ਦਾ ਮੂੰਡਾ ਦੁੱਧ ਵਾਲਾ ਖਾਲੀ ਡੋਲੂ ਲੈਣ ਆ ਗਿਆ।

ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਸੌ ਸੌ ਦੇ ਵੀਹ ਨੋਟ ਮੂੰਡੇ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਆਹ ਪੈਸੇ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀਂ ਤੇਰਾ ਦੋਸਤ ਆਇਆ ਸੀ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ। ਇਹ ਪੈਸੇ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਹ ਦੇ ਕੇ ਗਿਆ।”

ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਮੂੰਡਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੀਹ ਦੇ ਵੀਹ ਨੋਟ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਕੇ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ।

“ਓ ਕਿਹੜੀ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਰਾਹ ਕੱਟ'ਤਾ। ਬਾਰ 'ਤੇ ਆਈ ਲੱਛਮੀ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰਦਾ। ਹਾਂ ਦਸ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ? ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਪਿਉ?” ਮਿਸਤਰੀ ਬੋਲਿਆ।

ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, “ਸਾਨੂੰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ। ਵੱਡਾ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਊ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਰਹੇ। ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਆਫਰਿਆ, ਐਥੇ ਵੱਡ ਦੇ। ਹੈਗੇ ਆ ਏਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਾਲੇ। ਲੈ ਲੈਣਗੇ ਹੱਸ ਕੇ।”

“ਵਾਹ ਉਇ ਰਾਠਾ! ਰੱਸੀ ਤਾਂ ਸੜ'ਗੀ ਪਰ ਵੱਟ ਨੂੰ ਗਿਆ।” ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਸਾਬੀਆ, ਜੇ ਮੇਜਰ ਨੇ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਸਿੱਧਾ ਉਦ੍ਰੇ ਘਰੇ। ਅਫਸੋਸ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਉਦੇ ਪਿਉ ਦਾ। ਘਰੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇ ਆਉਂਦਾ। ਲੈ ਲੈਣੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹੇ। ਉਨ੍ਹੇ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਈ ਸੋਚ ਲੈਂਦਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ।” ਸਾਬੀ ਭੂਰੇ ਨੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ। ਘਰੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਾਣੇ ਨੂੰ। ਜੁਆਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਜੁੱਤੀ ਨੂੰ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਖੁਰੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਬਾਰ ਦੇ ਤਖੜੇ ਟੁੱਟੇ ਪਏ ਆ। ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਕੁੱਤੇ ਮੁੜਦੇ ਆ। ਘਰ ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਗਿਆ ਮਲੰਗਾਂ ਤੋਂ?” ਸੁਰਜੂ ਅਬਾ-ਤਬਾ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਸੁਰਜੂ ਚਮਚਾ। ਜੂਠੀ ਪਲੇਟ ਚੱਟ। ਸੈਦਾ ਖੱਸੀ। ਸਾਬੀ ਤੂੰ ਕੜਾਹ ਕਰਦਾ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੜਾਹ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਈ ਬਣਿਆ ਕਾਲਜ ਜਾ ਕੇ। ਡੱਕਾ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨੂੰ। ਰਾਠ ਬੀ ਬਸ ਕਚੀਚੀ ਵੱਟਣ ਜੋਗਾ। ਕਰੇ ਕਣ। ਚੁੱਕੇ ਫਣ। ਵੱਢ ਦਿਆਂ ਗਾਟਾ। ਫੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਮੇਰਾ ਸਾਲਾ।” ਗਿੰਦਰ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਦਿਸ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ।

ਮਿਹਰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ। ਮੂੰਡਾ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਰੱਖ ਲਏ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਦਿਹਾੜੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ।

ਪੰਡਿਤ ਸਰੂਪ ਰਾਮ ਵੈਦ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਮਾਉ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਤਾਪ-ਖੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁੜੀਆਂ ਵੇਚਣ ਤੇ ਜਜਮਾਨੀ-ਪੁਰੋਹਿਤੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹੜੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਕਿੱਲੇ ਪਿੜਾ-ਪੁਰਖੀ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਬੈਅ ਹੋ ਗਏ। ਮੂੰਡਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਮ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ 'ਚੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਅਰੋੜੇ ਦੇ ਕਲਾਬ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਬਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਆ ਜਾਂਦਾ।

“ਅਰੋੜੇ ਦੇ ਘਰੇ ਡੰਗਰ ਪਸੂ ਵਿਤੇ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਆਪਦਾ ਜਾਣੂ ਬੰਦਾ ਲਿਆ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ। ਤੂੰ ਚਲਿਆ ਚੱਲ ਉਥੇ। ਸਹਿਰ 'ਚ ਕੀਹਨੂੰ ਪਤਾ ਕੌਣ ਐ ਤੇ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ? ਘਰੇ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਉਥੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ। ਇਰਾਦਾ ਕੋਈ ਮਾਤਾ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਈ ਆਂ ਉਥੇ ਕੰਮ।”

“ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਐ। ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਬਾਣੀਆਂ ਬਕਾਲਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ?” ਜਗਦੀਸ਼ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।

ਅੱਜ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਹਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਕੋਲ ਝੁਠ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੁਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰਾਖੀ ਈ ਕਰਨੀ ਐ। ਬੱਸ ਬੈਕ ਵਿਚ ਕੈਸ਼ ਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸੇਠ ਨਾਲ ਕਾਰ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਟੌਰੂ ਨਾਲ ਗੰਨ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਚੰਦ ਕੌਰ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮਿਹਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਤਾਂ ਸੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕਿ 'ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਉਣਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਨੂੰ ਵੇਖੀ।' ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਕਦਮ ਉਤਰ ਗਿਆ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਫਟਿਆ ਟਾਇਰ ਗੰਢਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਲਈ ਰਬੜ ਦੀ ਗੁਰਗਾਬੀ ਖਰੀਦ ਲਿਆਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਕੰਮ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਪੰਡਿਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਮਿਹਰ ਨੂੰ ਬਜਾਜ ਮਥਰਾ ਦਾਸ ਅਰੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਘਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਹਾਦਰ (ਗੋਰਖਾ ਨੌਕਰ) ਨੇ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਰੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਟਾਲ ਭਾਵੇਂ ਘਰ ਤੋਂ ਦੋ ਫਰਲਾਂਗ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਹ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਦੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਆੜਤੀਏ ਦੇ ਫੜ 'ਚ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਢੇਰੀ ਕਰਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਈ ਸਾਲ ਬੀੜ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਐਤਵਾਰ ਸੀ, ਹਾੜੀ ਦਾ ਸੀਜਨ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕਰਦਾ ਦਿਲ ਟਿਕਾਣੇ ਆਇਆ। ਬਹਾਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਟਾਲ 'ਤੇ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਭਰੀ ਲਈ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਪੱਗ ਨਾਲ

ਮੂੰਹ ਢਕ ਲਿਆ।

“ਚਲ ਬਈ ਘੁੱਦ੍ਰ, ਲੱਦ ਗਧੀ 'ਤੇ ਪੱਠੇ।’ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਿਆ। ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ‘ਆਖਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਚੱਲ੍ਹਗਾ, ਇਹ?’ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸੌਂ ਹੀ ਚਲਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰੇ। ਹਰੇ ਵਿਚ ਤੁੜੀ ਰਲਾ ਕੇ ਟੋਕਰੀ ਟੋਕਰੀ ਦੋਹਾਂ ਮੱਝਾਂ ਦੀ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਮੱਝਾਂ ਪੱਠੇ ਖਾ ਹਟੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਹਾਇਆ। ਫੌੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਗੋਹਾ ਹਟਾਇਆ ਅਤੇ ਬੱਠਲ ਭਰ ਕੇ ਪਾਬੀਆਂ ਪੱਥਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਕਰੀ ਗਿਆ।

ਗੋਹਾ ਸੁੱਟਦੇ ਮਿਹਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਪਾਲੀ ਘੁੱਦ੍ਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਚਾਚਾ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੋਹਾ ਸਿਟ'ਤਾ ਕੱਲ ਨੂੰ ਗੋਹੇ-ਕੁੜੇ ਆਲੀ ਤੋਂ ਸੁਟਾ ਲੀ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੱਲ ਨੂੰ ਕਰਨਾ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਆ। ਲੋਕ ਵੇਖ ਕੇ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ?” ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਹੋਕਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਦੇਸੀ ਰੇਹੂ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸੜੇ ਗੋਹੇ ਦੀ ਗੈਸ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹੀ। ਉਸ ਗੈਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨਸ਼ਿਆਉਂਦੀ। ਰੇਹੂ ਦੇ ਭਾਰੇ ਟੋਕਰਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰ ਨਾ ਲਗਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਰਗੰਧ ਵਿਚੋਂ ਬੂਰ ਪੈ ਕੇ ਦੋਧਿਆਂ 'ਤੇ ਆਈ ਮੱਕੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਆਉਂਦੀ। ਕੱਚੇ ਦੋਧਿਆਂ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਭਰ ਜਾਂਦਾ।

ਮਿਸਤਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਮੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੀ ਹੀ ਲਗਦੇ, ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਘਟੀਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਡੰਗ ਵਜਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ, ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ, ਟਕੋਰਾਂ ਆਦਿ ਉਸ ਦਾ ਸੀਨਾ ਸਾੜੀ ਰਖਦੀਆਂ। ਮਸਾਲੇ ਦੀ ਮਤਰਾਲ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਧੋਣ ਦੱਬੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਐਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਠਲ ਛੱਡ 'ਤੇ ਜਾ ਡਿਗਦਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੰਧਾਂ ਲਿੱਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ।

ਇਹ ਕੰਮ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਨਿੱਸਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਪਸੂਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬਾਣ ਦੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਛਾਂਵੇਂ ਕਰਾਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦਾ ਇਕ ਕੱਪ ਤੇ ਦੋ ਬਿਸਕੁਟ ਦੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਬੜੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦੇ ਦੋ ਘੁੱਟ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਉਸ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚ ਅੜ੍ਹ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੁਨੀਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਿਗਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੱਝ ਦੀ ਧਾਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚੰਦ ਕੌਰ ਹੀ ਕੱਢਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅੜ੍ਹੇ-ਬੁੜ੍ਹੇ ਹੀ ਧਾਰ ਕੱਢਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਧਾਰ ਕੱਢਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਥਣ ਧੋਂਦਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, “ਤੂੰ ਹੀ ਚੋਅ ਲਿਆ ਕਰ। ਤੇਰੇ ਥਾਪੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪੈਰ ਗੱਡ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਆ। ਤੁਪਕਾ ਤੁਪਕਾ ਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਆ। ਹੁਣ ਸਾਲੀ ਖੁਰ ਜਿਆ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਆ ਜਿਵੇਂ ਮੱਖ ਲੜਦੀ ਹੋਵੇ।” ਧਾਰ ਚੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਦਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਸੰਭਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ।

ਸੁਰਜ ਛੁਪ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚੋਰ ਅੱਖ ਨਾਲ ਮਾਲਕਣ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਮਿਹਰ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਲੱਬੀ ਚੋਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗਾ।

“ਕੱਲ ਨੂੰ ਸਦੇਹਾਂ ਆਂ ਜੀਂ ਭਾਈ।” ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ।

“ਹੈਂ ਕੁੜੇ ਇਦ੍ਰਾ ਮੁੜੰਗਾ ਤਾ ਮੇਰੂ ਅਰਗਾ। ਹੈਂ ਇਹ ਕੀ?” ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਦਮ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਫਲੈਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ।

“ਬਹਾਦਰ, ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹ

ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਖੋਤੀ 'ਤੇ ਗਾਜਰਾਂ ਲੱਦ ਕੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵੇਚਣ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਘਰੇ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਖੋਤੀ ਨੂੰ ਬੰਨ ਕੇ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਖੁਰਜੀ ਭਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈ ਆਉਂਦੇ। ਫਿਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੱਪੜਾ ਵੇਚਿਆ। ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਕਿਤੋਂ ਖਾਣੀ ਸੀ? ਕੋਈ ਮੰਗਵੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਦਿੰਦਾ?” ਉਹ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਚੋਨ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਮਿਹਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੋਲ ਪਏ। ਮਿਹਰ ਮੁੜ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਨਾ ਝਾਕਿਆ। ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਕਾਠੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਝੁਕ ਕੇ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਦਾ ਸਾਈਕਲ ਇਕ ਘਰ ਦੀ ਬੀਹੀ 'ਚ ਬਣੀ ਬੋੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਹੀ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਮਸੀਂ ਬਚਿਆ।

ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਪੈਡਲ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾ ਘਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤ ਕੋਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਮੂੜੀ 'ਚੋਂ ਮਿਟ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਸੁੰਨ ਹੋਏ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਰੋੜਲੇ ਰਾਹ ਦੇ ਟਿਬਿਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗੇ ਪੰਪ ਕੋਲ ਸਾਈਕਲ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਸਟੈਂਡ ਵੀ ਨਾ ਲਾਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਲੜ ਅਗਲੇ ਚੱਕੇ ਦੇ ਗਜਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਲੱਤ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਫਰੇਮ 'ਚ ਫਸ ਗਈ। ਉਹ ਉਲਝ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੂੰਡੇ ਦੀ ਦਰਦ ਨਾਲ ਚੀਕਦੇ ਦੀ ਲੋਰ ਸੁਣੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੈਰ ਅਗਲੇ ਚੱਕੇ ਦੇ ਗਜਾਂ 'ਚ ਅੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ।

ਮਿਹਰ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਵਿਚ ਫਸੀ ਪੱਗ ਕੱਢੀ। ਪੰਪ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀਤਾ। ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ। ਸਾਈਕਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਮੁਹਰਲੀ ਟਿਊਬ ਟਾਇਰ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਆਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਉਸ ਦਾ ਭੜਾਕਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਲ ਢਿੱਲਾ ਕਰਕੇ ਥੋੜੀ ਕੁ ਹਵਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ। ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ।

“ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਨਿਆਣਾ ਪਾਇਆ। ਨਿਉਲੀ ਜਿੰਦਾ ਈ ਜੜ'ਤਾ, ਪੱਟਾਆ।” ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਕਾਠੀ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇਣ ਲੱਗਾ।

“ਵੇਖ ਲਾ ਸਾਲੇ ਨੰਗ ਰੋੜੇ। ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਡੱਗੀ ਲਾ ਕੇ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਦੁਕਾਨ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਆ। ਟੱਲੀ ਵਾਂਗ ਖੜਕਦੀ ਆ ਰੋੜੀ।” ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛਿਓਂ ਆਉਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ। “ਸਾਲੇ ਨੰਗ ਰੋੜੇ। ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਡੱਗੀ ਲਾ ਕੇ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਹੱਟੀ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਆ ਲੀੜੇ ਦੀ। ਗਾਜਰਾਂ ਵੇਚਦੀ ਸਾਹਣੀ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਆ ਹੁਣ ਤਾਂ। ਗਾਜਰ ਪਾਕ ਵਰਗੀ ਪਈ ਆ ਅਜੇ ਵੀ।” ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਪਈ ਅਵਾਜ਼ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ।

ਰਾਹ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦੇ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਮ ਚਰਨ ਦਾਸ ਬੁੱਚੜ ਅਧਿਆਪਕ ਚੇਤੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਬੁੱਕਿਆ।

ਸੁਰਜੂ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀਤੋ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਕੁੜੇ ਪੱਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਆ ਟੁੱਟ ਪੈਣੇ ਦੇ।” ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਸੁਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਤੋ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਿੰਨਾ ਮਿੰਨਾ ਸੇਕ ਉਸ ਦੀ ਸਿਮੂੜੀ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਰਜੂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ।

ਉਹ ਹਨੇਰੇ ਹੋਏ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਤੀਜ ਦਾ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਸ

ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਅਸੀਂ ਅਫਲਾਤੂਨ ਉਰਫ ਫਲਾਤੂ ਉਰਫ ਪਲੈਟੋ ਦੀਆਂ ਅੰਗਲੀਆਂ-ਸੰਗਲੀਆਂ ਫਰੋਲਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਹੁਰੂਪੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਗਰੀਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਚੌੜਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ Platys ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰੋਪੀ ਅਸਲੇ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ 'Plat' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਹ ਮੂਲ ਇਕ ਹੋਰ ਮੂਲ 'Pele' ਦੇ ਪਿਛੇ 'T' ਪਿਛੇਤਰ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਫੈਲਾਉ, ਚੌੜਾਪਨ ਦੇ ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਲੈਟ (Flat) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਚੌੜਾ ਲੈਣਿਆ, ਸਮਤਲ, ਪੱਧਰਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਦੇ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਤਲ ਜਾਂ ਪੱਧਰੀ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਵਕਰ ਜਾਂ ਗੁਲਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਵਲ-ਛਲ ਰਹਿਤ, ਕੋਰਾ, ਸਿੱਧਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਆ ਗਏ ਹਨ। 'ਫਲੈਟ ਟਾਇਰ' ਮਤਲਬ ਗੁਲਾਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਂਵ ਵਜੋਂ ਫਲੈਟ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੋ, ਫਲੈਟ ਸਤਹ/ਪੱਧਰ ਤੇ ਉਸਰੀ ਇਮਾਰਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਜਰਮੈਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ 'ਪ' ਧੁਨੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਜਰਮੈਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਫ' ਧੁਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਦਰ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਫਾਦਰ।

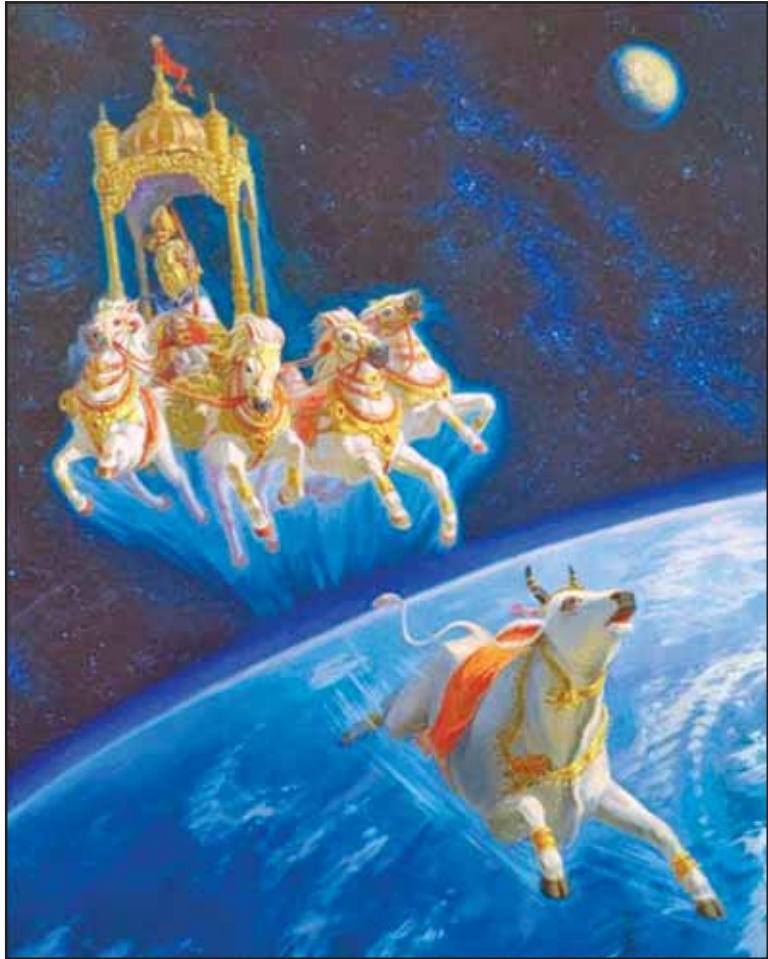
ਫਲੈਟ ਜਿਹੇ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਾਤੀਨੀ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਸ਼ਬਦ Plane ਹੈ, ਜੋ Pele ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ Plata ਘੁੰਮਦਾ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ Plate ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਿਆ। ਪਲੇਟ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁੱਟ ਕੇ ਚੌੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਫੈਲਾਈ ਧਾਤ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਸੀ। ਸਿੱਕਾ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸਜਾਤੀ Plata ਅਤੇ ਪੁਰਤਗੇਜ਼ੀ Prata ਦਾ ਅਰਥ ਚਾਂਦੀ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸਿੱਕੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਜੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਿਆ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਪਾ (ਚਾਂਦੀ) ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਥਾਲੀ ਜਿਹੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ Platter ਵੀ ਇਥੇ ਢੁਕਦਾ ਹੈ।

ਸਪੈਨੀਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਦ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਲਾਟੀਨਮ ਲੱਭਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਚਾਂਦੀ ਹੀ ਸਮਝਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪਲੈਟੀਨੋ (ਛੋਟੀ ਚਾਂਦੀ) ਰੱਖਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਪਲੈਟੀਨਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਲੇ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲੇ Plantain ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਦੇ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਲਾਤੀਨੀ ਰੂਪ ਸੀ, Platanus. ਪਠਾਰ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, Plateau, ਜੋ ਲਾਤੀਨੀ

ਇੱਕ ਸੀ ਪ੍ਰਿਥੁ

Plattus ਦਾ ਵਿਉਤਪਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਪਠਾਰ ਮੇਜਨੁਮਾ ਉਚੀ-ਨੀਵੀ ਧਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਲਾਜ਼ਾ ਦੇ ਲਾਤੀਨੀ ਮੂਲ ਵਿਚ ਚੌੜੀ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਚੌਪਾਲ ਦੇ ਭਾਵ ਸਨ। ਸਥਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ Place ਦੀ ਤਾਰ ਲਾਤੀਨੀ Platea ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮੋਕਲੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਚੌਕ, ਵਿਹੜਾ ਆਦਿ ਹੈ। ਜਰਮਨ Fladen ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਤਲਾ

ਪੌਹਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਵੀ ਪਰਿਥੁਕ ਸੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਪਿਰੂਯ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅੱਡ ਅੱਡ ਰੂਪ ਧਾਰੇ। ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਪੋਹਲ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ, ਚੌੜੇ ਚਲੇ ਜਿਸਮ ਵਾਲਾ। ਟਰਨਰ ਨੇ ਫੈਲਣਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੀ ਇਥੇ ਫਿਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ।

ਕੇਕ, ਜੋ ਘੱਟ ਉਚਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੌੜਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ Planta ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪੈਰ ਦੀ ਤਲੀ ਜਾਂ ਜੁੱਤੀ ਦਾ ਤਲਾ। ਪਿਆਨ ਦਿਓ, ਤਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਤਲ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ।

ਉਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਈਵੇਂਦ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਧਾਤੂ ਹੈ, 'ਪ੍ਰਿਥੁ' ਜਿਸ ਵਿਚ, ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ, ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਵਿਆਪਕ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਫੁੱਲਾ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪਰਿਥੁਕ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਵੱਖ, ਅਲੱਗ, ਦੂਰ। ਭੁੰਨ ਕੇ ਚੌੜੇ ਕੀਤੇ ਚੌਲਾਂ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ, ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਭੋਇ ਸਮਝਿਆ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, 'ਬਸੰਤਿ ਸੁਵਰਗ ਲੋਕਹ ਜਿਤਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਵ ਖੰਡਣਹ॥' ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪਿਰਥਮੀ ਰੂਪ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ, 'ਪਾਹਨ ਬੋਰੀ ਪਿਰਥਮੀ ਪੰਡਿਤ ਪਾਤੀ ਬਾਟ॥' (ਭਗਤ ਕਬੀਰ)। ਇਥੇ ਪਿਰਥਮੀ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦਾ ਵੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਸਵੱਈਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖੋ, 'ਛਤ੍ਰ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਪਿਰਥਮੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਕਉ ਦੇ ਆਇਓ॥' ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ

ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ, 'ਬਾਬੋ ਡਿਠੀ ਪਿਰਥਮੀ ਨਵੈ ਖੰਡ ਜਿਥੈ ਤਕ ਆਹੀ॥' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਕੁਝ ਗਿਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ- ਪ੍ਰਿਥਵੀਤਵ, ਪ੍ਰਿਥਵੀਭਾਗ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਲੋਕ, ਪ੍ਰਿਥਵੀਸ਼ਦ (ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ), ਪ੍ਰਿਥਵੀਕੰਪ (ਭੁਚਾਲ), ਪ੍ਰਿਥਵੀਪਤੀ ਆਦਿ। ਪ੍ਰਿਥ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪ੍ਰਿਥੁ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਚੁੜਿਤਣ, ਫੈਲਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਪਲੈਟੋ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਚੌੜੇ ਮੋਢੇ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਤਾਂ 'ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਚੌੜੇ ਚਿੱਤਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, "ਪ੍ਰਿਥੁ ਨਿਤੰਬ ਜਿਨ ਕੀ ਛਬਿ ਕੇ ਨਾ॥"

ਇਤਿਹਾਸ-ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥੁ/ਪ੍ਰਿਥੀ/ਪ੍ਰਿਥੁਵੇਨ ਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਪਰਿਥੁ' ਲਿਖਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਿਥੁ ਹੀ ਲਿਖਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਵੇਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥੁ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਮੰਤਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਮਰਾਟ ਪ੍ਰਿਥੁ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਮਾਂ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ। ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਬੋਝਾ ਬਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਆਦਿ ਕਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਧਰਮੀ ਰਾਜਾ ਵੇਣ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਧਰਮ ਕਰਮ ਤੋਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਕਾਲ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਾ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮਰੇ ਵੇਣ ਦੇ ਪੱਟਾਂ ਨੂੰ ਮਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੱਟ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਲਾ ਬੋਝਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹਾ ਪੁਰਸ਼ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਿਧਿਆਚਲ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਧੌਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਾਦ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ।

ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਵੇਣ ਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਮਲਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਚਮਕਦਾਰ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਅਤੇ ਕਵਚ ਵਰ੍ਹਾਏ ਗਏ। ਇਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਿਥੁ ਰਾਜਾ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥੁ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਚੱਕਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਿਥੁ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਬੰਜਰ ਬਣ ਗਈ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਿਛਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਧਰਤੀ ਗਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾਈ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਪ੍ਰਿਥੁ ਨੇ ਪਿਛਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਆਖਰ ਗਾਂ ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ ਨੇ ਡਾਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਿਥੁ ਨੇ ਮਨੁੱ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਨਿਆਮਤਾਂ ਚੋਆ ਲਈਆਂ। ਧਰਤੀ ਫਿਰ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਅਤੇ ਦੁਧ-ਦਹੀ, ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰਿਥੁ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਧਰਾ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਸ ਗਏ, ਵਪਾਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ।

ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸੇ ਪ੍ਰਿਥੁ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ/ਪਰਿਥਵੀ ਪਿਆ। 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਿਥੁ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, 'ਅਥ ਪ੍ਰਿਥੁ ਰਾਜਾ ਕੇ ਰਾਜ ਕਥਨੀ॥' ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਆਈ ਇਸ ਮਿਥ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਛੁਪਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਮਿੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਦੇ ਧੁਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥੀਸੁਰ/ਪ੍ਰਿਥੀਸ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਈਸ਼ਵਰੀ ਰਾਜਾ, 'ਪੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥਰਾਜ ਪ੍ਰਿਥੀਸ ਭਯੋ ਜਿਨਿ ਬਿਪਨ ਦਾਨ ਦਰੰਤ ਦਯੋ॥' (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਿਥੀਨਾਥ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲਕ, ਪ੍ਰਿਥੀਪਤੀ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗਊ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸਮਝਣ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਕੋਲ ਪਿਹੋਵਾ ਨਾਂ ਦਾ ਨਗਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਿਥੁ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਥੁ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਸਰਸਵਤੀ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸੇ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰਾਧ ਦੀ ਰਸਮ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਿਥੁਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਿਥੁ ਜਲ (ਉਦਕ=ਜਲ), ਅਰਥਾਤ ਇਥੇ ਪਿਰਥੁ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪਰਿਥੁਕ ਸ਼ਬਦ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪਿਹੋਵਾ/ਪੇਹਵਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਿਰਥੁ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪਿਛੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਗਏ।

ਚੌਹਾਨ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਮੱਲ ਸੀ। ਕੁੰਤੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਥ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਪ੍ਰਿਥ ਸੀ, ਪਾਰਥ=ਪ੍ਰਿਥੁ-ਪੁੱਤਰ। ਪਰ ਇਹ ਨਾਂ ਅਰਜਨ ਲਈ ਰੂੜ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਾਰਥਉ ਚਾਲੇ ਨਹੀਂ॥' ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਰਥਸਾਰਥੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਅਰਜਨ ਦਾ ਸਾਥੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕੋ ਮੂਲ ਤੋਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਪਲੈਟੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਿਥੁ ਮਿਥਿਹਾਸਕ!

ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਆਸਤਕ ਤੇ ਨਾਸਤਕ। ਵੰਡ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਾਹਰ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੰਦਿਰ ਮਸਜਿਦ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਦਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਉਹ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਲਾ ਫੇਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94171-91916

ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਸਤਕ ਤੇ ਨਾਂ ਪੱਖੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨਾਸਤਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪੈਮਾਨਾ ਠੀਕ ਹੈ? ਕੀ ਆਸਤਿਕਤਾ ਜਾਂ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਧਰਮ

ਆਸਤਕਤਾ-ਨਾਸਤਕਤਾ

ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੱਬੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਖਾਤਾ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਧ ਆਸਤਕ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਸਤਕਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੰਪੂਰਨ ਆਸਤਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।

ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਕੋਈ ਆਸਤਕ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਾਸਤਕ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਧਰਮ ਕ੍ਰਿਆ (ਕਰਮਕਾਂਡ) ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਦਿਖਾਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆਸਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਇਐ ਕਿਆ ਬੀਐ ਜਾ ਰਿਦੇ ਕੁਸੁਧੇ ਜਾਹਿ॥" ਭਾਵ ਸਰੀਰਕ ਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ, ਮਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਸਤਕ ਤੇ ਨਾਸਤਕ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਇਹੋ ਪੈਮਾਨਾ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੋਈ ਆਸਤਕ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੋਈ ਨਾਸਤਕ ਹੈ। ਰੱਬੀ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਸਤਕ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਣ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਸਤਕ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਤਨਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਮ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰਾ ਆਸਤਕ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰਾ ਨਾਸਤਕ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਇਸੇ ਹੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੱਧੇ ਆਸਤਕ ਤੇ ਅੱਧੇ ਨਾਸਤਕ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਚਲੇਗਾ।

ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੱਬੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਖਾਤਾ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਧ ਆਸਤਕ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਸਤਕਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੰਪੂਰਨ ਆਸਤਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਪਰਮਾਤਮਾ

ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਲੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਸਤਕ ਤੇ ਨਾਸਤਕ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਕੈਮੀਕਲ ਹਾਰਮੋਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸੋਚ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਹਾਰਮੋਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਮਕਾਂਡ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਹਾਰਮੋਨ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ 'ਹਾਂ ਪੱਖੀ' ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਜਾਗ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਆਸਤਕ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇ ਸਾਡੇ ਹਾਰਮੋਨ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਬਣਨਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਬੇਚੈਨ ਤੇ ਅਸਾਂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲ ਮੰਦਾ ਜਾਂ ਭੈੜਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਗੁਆ ਬੈਠਾਂਗੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗਾ। ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਨਾਸਤਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਖੁਸ਼ ਬਿਤਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਛੇੜਦੇ ਹੋਏ ਜੀਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਆਸਤਕ ਬਣਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਸਤਕ, ਚੋਣ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦ ਇਸ ਰਾਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਕਤ ਭਰੇ ਭਰੇ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂਗੇ।

ਮਨੋਰੰਜਨ ਭਰਪੂਰ ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਖਜਾਨਾ 'ਨਿੱਕਾ ਜੈਲਦਾਰ-3'

ਸਿਮਰਜੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਅੰਗਰੇਜ਼' ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪਿਛੋਂ 'ਨਿੱਕਾ ਜੈਲਦਾਰ' ਲੜੀ ਦੀਆਂ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਨਿੱਕਾ ਜੈਲਦਾਰ-3' ਲੈ ਕੇ

ਹੋਏ ਟਰੇਲਰ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਭਰੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੈ।

ਐਮੀ ਵਿਰਕ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ

ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ ਮੌਸਮ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਵਾਇਕੋਮ 18 ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਅਤੇ ਡਾਇਲਾਗ ਜਗਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਹੇੜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਰਿਲੀਜ਼

ਤਾਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ 'ਨਿੱਕਾ' ਦੇ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਐਮੀ ਵਿਰਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵਾਮਿਕਾ ਗੱਬੀ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ 'ਚ ਦਾਦੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਆਉਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,

ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗਲ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਝਾੜ ਫੂਕ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ, ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਜਦ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੀ ਵਿਧਵਾ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦਾ ਅਡੱਬਰ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਪਾਲੇ ਨਾਲ? ਇਹ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸਾ ਹੈ, ਜੋ 20 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮੇ ਘਰ ਦੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਮਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕ ਵਾਮਿਕਾ ਗੱਬੀ ਅਤੇ ਐਮੀ ਵਿਰਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਰਮਾਂਟਿਕ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਨੀਆ ਕੌਰ, ਨਿਰਮਲ ਰਿਸ਼ੀ, ਸਰਦਾਰ ਸੋਹੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਾਜਨ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਭੰਗੂ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਨਿਸ਼ਾ ਬਾਨੋ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਚਹਿਲ, ਹਰਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਜਗਦੀਪ ਰੰਧਾਵਾ, ਬਨਿੰਦਰ ਬਨੀ ਅਤੇ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੱਧੂ ਆਦਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਮਨੀਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਰਮਨੀਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਾਈਕੋਮ 18 ਸਟੂਡੀਓ ਹਨ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 91-98146-07737

ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਦਿਖਾਏਗੀ 'ਦੁਰਬੀਨ'

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਦੁਰਬੀਨ' ਦਾ ਟੀਜ਼ਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਆਮ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕੇਗੀ।

'ਆਜ਼ਾਦ ਪਰਿੰਦੇ ਫਿਲਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜੁਗਰਾਜ ਬੱਲ, ਸੁਖਰਾਜ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਵਿਰਕ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਭਲਵਾਨ ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਲਿਖ ਚੁਕੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਨਿੰਜਾ, ਜੱਸ ਬਾਜਵਾ, ਵਾਮਿਕਾ ਗੱਬੀ ਅਤੇ ਜੈਸਮੀਨ ਬਾਜਵਾ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਧੂ, ਹਾਰਬੀ ਸੰਘਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਾਜਨ, ਹੋਬੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਮਕਨਾ, ਰਣਦੀਪ ਭੰਗੂ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੂਪੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਚਿਹਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਕਾਮੇਡੀ, ਰੁਮਾਂਸ ਅਤੇ ਡਰਾਮੇ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਕ ਪਿੰਡ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਜੋਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚਲਾ ਪਿੰਡ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਗਾਇਕ ਜੱਸ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ।

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਵੈਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਜ਼ਰੀਏ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰ ਜੈਸਮੀਨ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਵੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਣਗੀਆਂ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਗੈਗਜ਼ ਸਟੂਡੀਓ, ਗੋਲਡ ਬੁਆਏ ਅਤੇ ਡੀ. ਜੇ. ਫਲੋਅ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਹੈਪੀ ਰਾਏਕੋਟੀ, ਵੀਤ ਬਲਜੀਤ, ਜੱਸੀ ਲੋਕਾ ਅਤੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਬਰਾਤ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਿੰਜਾ, ਜੱਸ ਬਾਜਵਾ, ਡੀ. ਜੇ. ਫਲੋਅ ਤੇ ਗੁਰਲੇਜ ਅਖਤਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

-ਬਲਜਿੰਦਰ ਉਪਲ
ਫੋਨ: 91-99141-89080

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਸਿੱਖੀ ਲਹਿਰ TV ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

Sikh Religious Society

Palatine il 60067

23,24 sept 2019
7 to 8:15 pm

25 sept 2019
7 to 8:30 pm

ਭਾਈ ਸੁਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਦਾ

www.sikhilehar.com
www.sikhilehartv.com
www.ssdhunda.com

C 847-358-1117, President 847-989-5723, Stage Sec. 847-852-6912

BTS Truck Shop Major & Minor Work
@ 39115 Maple Ave., Wayne, MI 48184

Hiring Owner operator & Drivers

Long and local route

Driver rate 45 to 55 cents per mile
Owner operator (Own truck/trailer & insurance) will be paid 92% after 8% dispatch. If company trailer used then will 80% gross.

Fuel discount: Pilot, Fly J, TA and Petro will pay 25 to 40 cents per gallon.

Direct deposit also available.

For more information please contacts:

Rusty Singh 734-233-8464
Dave Aujla 734-419-1408

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

1480 N. State Road 1, Cambridge City, IN 47327

ਕੈਬਰਿਜ ਸਿਟੀ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਿਚ
ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬੇ ਲਈ

ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ
ਅਤੇ ਕੁਕ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਨਜੀਤ ਨਾਗਰਾ

ਫੋਨ: 317-750-1900

Indianapolis, Indiana ਵਿਚ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

One of the Fastest Growing City in America and Best School System...

Manjit Singh Nagra
Realtor/Broker

Cell: 317-750-1900

6979 Hillsdale Court
Indianapolis, Indiana 46250

- ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ \$200,000 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- 1500 ਵਰਗ ਗਜ ਤੋਂ 5000 ਵਰਗ ਗਜ ਦੇ ਘਰ
- 4-6 ਬੈਡ ਰੂਮ, 3-4 ਬਾਥ ਰੂਮ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
- ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਸਤੀ

ਅਸੀਂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ (Approval) ਉਸੇ ਦਿਨ

Gurdeep (Garry) Chhokar
Realtor/Broker

Cell: 317-500-1247

We do all type of Home and Commercial Loan. Same day loan approval...